

High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina
Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине

CEST F BiH

CEST RS

MODUL 5

Građanska oblast
SUDSKE MJERE OBEZBJEĐENJA

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Bosna i Hercegovina – Босна и Херцеговина – Bosnia and Herzegovina
Federacija Bosne i Hercegovine – Федерација Босне и Херцеговине –
Federation of Bosnia and Herzegovina

Javna ustanova centar za edukaciju sudija i tužilaca u F BiH
Javna ustanova centar za edukaciju sudaca i tužitelja u F BiH
Јавна установа центар за едукацију судија и тужилаца у Ф БиХ

Јавна установа центар за едукацију судија и јавних тужилаца у РС
Javna ustanova centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u RS

MODUL 5

GRAĐANSKA OBLAST

SUDSKE MJERE OBEZBJEĐENJA

Vodeći ekspert:

Alma Salihbegović, Osnovni sud Bjeljina

Konsultanti:

Predrag Krsmanović, sudija Kantonalnog suda u Tuzli

Nevenka Mitrić, sudija Osnovnog suda Banja Luka

Mirza Jusufović, sudija Suda BiH

Staka Gojković, Vrhovni sud RS

Violanda Šubarić, Okružni sud Banja Luka

Asja Razić, sudija Kantonalnog suda u Tuzli

Enisa Halilović, sudija Kantonalnog suda u Tuzli

Jovanka Jovanović, predsjednik Osnovnog suda u Doboju

Uvod

Ovaj edukativni Modul je plod zajedničkog rada grupe eksperata i konsultanata iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine, koji su pokušali da korisnicima osiguraju praktični instrument koji bi im, kao pravnim stručnjacima, mogao pomoći u njihovom svakodnevnom radu. Modul koji imate ispred sebe predstavlja dio prve serije Modula koji su elaborirani zahvaljujući velikodušnom financiranju od strane EUROPSKE KOMISIJE (CARDS 2004) i koordinacijskom trudu Centara za edukaciju sudaca i tužitelja Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine i Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. U okviru ovog Projekta, 13 eksperata, uz pomoć približno istog broja konsultanata, obradili su 13 edukativnih Modula i time pokrili ključne teme građanskog i krivičnog, materijalnog i procesnog prava, s naglaskom na procesno pravo. Ove teme su izabrane od strane Upravnih odbora Centara za edukaciju sudaca i tužitelja kao najvažnije, obzirom na probleme implementacije koji su se pojavili nedavnim pravnim reformama na ovim poljima.

Uz financijsku pomoć od strane Europske Komisije, Centri za edukaciju sudaca i tužitelja ovim su reagirali na rastuće zahtjeve od strane članova pravosuđa (ali i drugih pravnika) za praktičnim edukativnim instrumentima koji će pomoći već imenovanim, ali i novoimenovanim praktičarima da shvate i primijene zakon u sudskom i pravnom sistemu Bosne i Hercegovine koji se stalno razvija.

Postupak izrade ovog a i drugih Modula je odličan primjer sposobnosti i volje članova pravosuđa u Bosni i Hercegovini – predstavljenih kroz eksperte i konsultante uključene u Projekat – da surađuju, razmjenjuju svoja pravna mišljenja i prevaziđu još postojeće prepreke u formiranju harmonizovanog pravosuđa u zemlji.

Korisnici se pozvaju da doprinesu unapređenju ovog Modula kroz konstruktivnu kritičku povratnu informaciju, obzirom da nam je namjera da se ovaj edukativni materijal neprekidno ažurira i unapređuje. Molimo da svoje komentare dostave Centrima za edukaciju sudaca i tužitelja.

Centri za edukaciju sudaca i tužitelja i Visoko sudačko i tužiteljsko vijeća zahvaljuju se svim ekspertima, konsultantima i asistentima koji su doprinijeli izradi ovih Modula za njihov trud i predanost, kao i Europskoj Komisiji na velikodušnoj podršci prvom projektu ovakve vrste u Bosni i Hercegovini..

Branko Perić
Predsjednik

Visokog sudskog i tužilačkog vijeća
Bosne i Hercegovine

Biljana Marić
Direktorica

Centar za edukaciju sudija i tužilaca
u Republici Srpskoj

Sanela Paripović
Direktorica

Centar za edukaciju sudija i tužilaca
u Federaciji Bosne i Hercegovine

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE	3
UVOD	6
1. NADLEŽNOSTI ZA ODLUČIVANJE	7
1.1. <i>Opšti elementi</i>	7
1.2. <i>Nadležnost u toku parničnog postupka.....</i>	8
1.3. <i>Nadležnost prije podnošenja tužbe i nakon pravosnažnosti presude.....</i>	11
1.4. <i>Razgraničenje nadležnosti između prvostepenog i drugostepenog.....</i>	14
2. USLOVI ZA ODREĐIVANJE SUDSKE MJERE OBEZBJEĐENJA	15
2.1. <i>Obavezni kumulativni uslovi</i>	15
2.1.1. <i>Kako provjeriti kad je potraživanje predlagatelja obezbjeđenja vjerovatno?</i>	15
2.1.2. <i>Kako utvrditi postojanje opasnosti da bi bez predložene mjere osiguranja protivnik obezbjeđenja mogao spriječiti ili znatno otežati ostvarivanje potraživanja posebno time što će svoju imovinu otudjiti, prikriti, optretiti ili na drugi način njom raspolagati, odnosno promijeniti postojeće stanje stvari ili na neki drugi način štetno uticati na prava predlagača obezbjeđenja?</i>	16
2.2. <i>Jemstvo kao uslov za određivanje mjere obezbjeđenja.....</i>	24
2.2.1. <i>Opšti elementi</i>	24
2.2.2. <i>Različita tumačenja</i>	25
2.2.3. <i>Kako postupiti ako se određuje jemstvo?</i>	28
2.3. <i>Jemstvo umjesto mjere obezbjeđenja</i>	28
3. VRSTE SUDSKIH MJERA OBEZBJEĐENJA.....	29
3.1. <i>Mjere obezbjeđenja novčanih potraživanja</i>	30
3.1.1. <i>Uvod</i>	30
3.1.2. <i>Vrste mjera obezbjeđenja novčanog potraživanja</i>	30
3.2. <i>Mjere obezbjeđenja potraživanja usmjerenih na određenu stvar ili njen dio</i>	34
3.2.1. <i>Uvod</i>	34
3.2.2. <i>Vrste mjera obezbjeđenja potraživanja</i>	34
3.3. <i>Mjere obezbjeđenja drugih prava ili održavanje postojećeg stanja</i>	37
3.3.1. <i>Uvod</i>	37
3.4. <i>Postupanje suprotno mjeri obezbjeđenja.....</i>	40
4. POSTUPAK ZA ODREĐIVANJE SUDSKIH MJERA OBEZBJEĐENJA .	41
4.1. <i>Šta treba da sadrži prijedlog za donošenje mjere obezbjeđenja?</i>	41
4.1.1. <i>Kako postupiti ako prijedlog za obezbjeđenje nema sve obavezne elemente?</i>	48
4.1.2. <i>Kakav postupak slijedi nakon podnošenja potpunog prijedloga za obezbjeđenje?</i>	49
4.2. <i>Određivanje privremene mjere</i>	50
5. DEJSTVO SUDSKIH MJERA OBEZBJEĐENJA I NJHOVO TRAJANJE	59
5.1. <i>Šta mora sadržati rješenje o mjeri obezbjeđenja?</i>	59
5.2. <i>Kako djeluje rješenje o sudskoj mjeri obezbjeđenja?</i>	61
5.3. <i>Trajanje sudskih mjera obezbjeđenja</i>	62
5.3.1. <i>Obustava postupka kod sudskih mjera obezbjeđenja</i>	65

6. TROŠKOVI POSTUPKA KOD SUDSKIH MJERA OBEZBJEĐENJA.....	67
7. PRODAJA POKRETNIH STVARI	68
8. ŠTETA U VEZI SA POSTUPKOM DONOŠENJA MJERA OBEZBJEĐENJA	70
9. KRATAK PREGLED MJERA OBEZBJEĐENJA U BRČKO DISTRIKTU BIH.....	72
9.1. Uvod	72
9.2. Opšte odredbe obezbjeđenja potraživanja	73
9.3. Obezbjedenje prinudnim zasnivanjem založnog prava na nepokretnosti. 73	
9.4. Sudsko obezbjedenje novčanog potraživanja zasnivanjen založnog prava na osnovu sporazuma stranaka.....	73
9.5. Obezbjedenje prethodnim izvršenjem	74
9.6. Obezbjedenje prethodnim mjerama	75
9.7. Privremene mjere.....	78

UVODNE NAPOMENE

- Kategorije** U ovom modulu obradjen je treći dio – glava X Zakona o parničnom postupku RS (i Federacije BiH) pod naslovom “Sudske mjere obezbjeđenja (osiguranja) ”.
- Ključne tematske oblasti koje će se obradivati u ovom modulu su pitanja nadležnosti, uslovi za određivanje sudskih mjera obezbjeđenja, vrste sudskih mjera obezbjeđenja, postupak za određivanje sudskih mjera obezbjeđenja, dejstvo sudskih mjera obezbjeđenja, troškovi i šteta u postupku određivanja sudskih mjera obezbjeđenja, te prodaja pokretnih stvari.
- Trajanje** Za obradu ovog modula potreban je jedan radni dan raspoređen u vremenski period od 4 do 6 radnih sati.
- Oblik** U okviru ovog vremena modul će biti predstavljen u obliku seminara, koji podrazumijeva predavanje, vježbu i panel diskusiju.
- Ciljevi edukacije** **Ciljevi ovog modula su:**
- **Opšti cilj** modula je pomoći sudijama da lakše i brže identifikuju moguće probleme koji se pojavljuju u konkretnim predmetima sa predloženim mjerama obezbjeđenja, da odrede njihove bitne elemente i pronađu najbolje rješenje.
- Pri izradi ovog modula polazi se od u dosadašnjoj sudskoj praksi evidentiranih, najaktuelnijih problema. Oni su identifikovani u anketi obavljenoj sa sudijama prvog stepena. Napominjemo, da je od stupanja na snagu novih Zakona o parničnom postupku prošlo tek dvije godine (u FBiH i manje), što nije dug period da se odrede sve ”teške teme”.
- Iako je sudska praksa dinamičan proces, podložan promjenama, nadamo se da će rad na ovom modulu doprinijeti ispunjenju opšteg cilja modula.
- **Konkretni ciljevi**, kroz koje će se u ovom modulu realizovati opšti cilj, su: identifikovati nadležnost sudova, analizirati uslove za određivanje mjere obezbjeđenja i njihov odnos sa tužbenim zahtjevom, prepoznati i odrediti odgovarajuću mjeru obezbjeđenja, primijeniti uobičajeni postupak i odrediti trajanje mjera, te dati takodje opšta uputstva u odnosu na štetu u vezi sa sudskim mjerama obezbjeđenja i mogućnostima prodaje pokretnih stvari.
- Opis** Sudske mjere obezbjeđenja zauzimaju poglavlje III- glavu X Zakona o parničnom postupku Republike Srpske i Federacije BiH i obrađene su u 23 člana ovih Zakona. Osim terminoloških razlika, između njih ne postoje suštinske razlike.

Po prvi put su sudske mjere obezbjedjenja u cjelosti regulisane Zakonom o parničnom postupku. Ova materija je prije donošenja novih Zakona o parničnom postupku bila je regulisana Zakonom (Zakonima) o izvršnom postupku u obliku insitituta prethodnih i privremenih mjera. Nova zakonska regulativa više ne pravi razliku između privremenih i prethodnih mjera, te su sve ove razlike sada spojene u jedinstven institut sudskih mjera obezbjedjenja.

To podrazumijeva da se sve odredbe Zakona o parničnom postupku u vezi sa mjerama obezbjedjenja odnose i na mjere obezbjedjenja koje predviđaju također i drugi zakonski (materijalni) propisi oba entiteta, kao Porodični zakoni, Zakon o radu, Zakon o zaštiti od klevete i sl.

U važećoj zakonskoj regulativi preuzeta su određena rješenja iz ranijeg (ranijih) Zakona o izvršnom postupku, ali ima dosta novena koje u suštini predstavljaju jedan novi kvalitet, jer razradjuju i dopunjuju ranije odredbe.

Nadležnost za odlučivanje (dijelom izvršenje) o mjerama obezbjedjenja prenesena je u parnični postupak, pa su se tek donošenjem novih Zakona o parničnom postupku u većem broju počeli pojavljivati predmeti u kojima treba odlučiti o sudskim mjerama obezbjedjenja u parničnom postupku. Za sudije parničare to je dodatno opterećenje, ali i novo iskustvo. Primijećeno je u praksi da čak postoji određena odbojnost prema sudskim mjerama obezbjedjenja. Razlog tome može biti postojanja određenih neodumica ili nedovoljnog iskustva kod odlučivanja po ovim prijedlozima, jer sudske mjere obezbjedjenja predstavljaju kvalitativno novu zakonsku regulativu, koja nije još zaživjela u praksi.

Osim toga, odlučivanje o sudskim mjerama obezbjedjenja zahtijeva naročitu hitnost, pa se donose odluke kada činjenične situacije još nisu potpuno jasne, na što sudije parničari nisu naviknuti.

Medjutim, upravo njihova pravilna i blagovremena primjena uveliko doprinose zakonitosti i pravnoj sigurnosti, jer prije donošenja konačne odluke, za što je uvijek potreban duži vremenski period, obezbjedjuju i štite interese stranaka kada je to neophodno.

Sve ovo su razlozi zbog kojih su sudske mjere obezbjedjenja vrlo relevantna oblast, koja zahtijeva pažnju i dalju edukaciju.

Ovaj modul sadržiće razradu najinteresantnijih tema – podmodula vezanih za ovu oblast i to:

- pitanja nadležnosti (koji sud, u kojem okviru i do kojeg momenta je nadležan za odlučivanje o sudskim mjerama obezbjeđenja)

- uslovi za određivanje sudskih mjera obezbjeđenja (ko je može tražiti i pod kojim uslovima)

- vrste sudskih mjera obezbjeđenja (koja potraživanja i na koji način se mogu obezbijediti, te koje se mjere obezbjeđenja mogu odrediti)

- postupak za određivanje sudskih mjera obezbjeđenja (uz osvrt na različitost privremene mjere obezbjeđenja i mjere obezbjeđenja, troškove u postupku i prodaju pokretnih stvari.)

- dejstva sudskih mjera (kakve su posljedice određivanja sudske mjere obezbjeđenja i do kada one ostaju na snazi, šteta u vezi sa mjerama obezbjeđenja)

-troškove u postupku sudskih mjera obezbjeđenja

-prodaja pokretnih stvari u postupku obezbjeđenja

-šteta u vezi sa postupkom donošenja mjera obezbjeđenja

-pregled postupka obezbjeđenja pred sudovima Brčko Distrikta BiH

Mogući predavači/edukatori

Vodeći ekspert, konsultanti i ostali predavači/edukatori Centra.

Dnevni red modula

Dnevni red modula se nalazi kao dio modula ili će biti kreiran od strane Centra na bazi potreba za pojedinačni modul.

Vodeći ekspert

Alma Salihbegović, Osnovni sud Bjeljina

UVOD

Sudske mjere obezbjedjenja zauzimaju poglavlje III- glavu X Zakona o parničnom postupku Republike Srpske i Federacije BiH i obrađene su u 23 člana ovih Zakona. Osim terminoloških razlika, između njih ne postoje suštinske razlike.

Po prvi put su sudske mjere obezbjedjenja u cjelosti regulisane Zakonom o parničnom postupku. Ova materija je prije donošenja novih Zakona o parničnom postupku bila je regulisana Zakonom (Zakonima) o izvršnom postupku u obliku instituta prethodnih i privremenih mjera. Nova zakonska regulativa više ne pravi razliku između privremenih i prethodnih mjera, te su sve ove razlike sada spojene u jedinstven institut sudskih mjera obezbjedjenja.

To podrazumijeva da se sve odredbe Zakona o parničnom postupku u vezi sa mjerama obezbjedjenja odnose i na mjere obezbjedjenja koje predviđaju također i drugi zakonski (materijalni) propisi oba entiteta, kao Porodični zakoni, Zakon o radu, Zakon o zaštiti od klevete i sl.

U važećoj zakonskoj regulativi preuzeta su određena rješenja iz ranijeg (ranijih) Zakona o izvršnom postupku, ali ima dosta novina koje u suštini predstavljaju jedan novi kvalitet, jer razradjuju i dopunjuju ranije odredbe.

Nadležnost za odlučivanje (dijelom izvršenje) o mjerama obezbjedjenja prenesena je u parnični postupak, pa su se tek donošenjem novih Zakona o parničnom postupku u većem broju počeli pojavljivati predmeti u kojima treba odlučiti o sudskim mjerama obezbjedjenja u parničnom postupku. Za sudije parničare to je dodatno opterećenje, ali i novo iskustvo. Primijećeno je u praksi da čak postoji određena odbojnost prema sudskim mjerama obezbjedjenja. Razlog tome može biti postojanja određenih neodumica ili nedovoljnog iskustva kod odlučivanja po ovim prijedlozima, jer sudske mjere obezbjedjenja predstavljaju kvalitativno novu zakonsku regulativu, koja nije još zaživjela u praksi.

Osim toga, odlučivanje o sudskim mjerama obezbjedjenja zahtijeva naročitu hitnost, pa se donose odluke kada činjenične situacije još nisu potpuno jasne, na što sudije parničari nisu naviknuti.

Medjutim, upravo njihova pravilna i blagovremena primjena uveliko doprinose zakonitosti i pravnoj sigurnosti, jer prije donošenja konačne odluke, za što je uvijek potreban duži vremenski period, obezbjedjuju i štite interese stranaka kada je to neophodno.

Sve ovo su razlozi zbog kojih sudske mjere obezbjedjenja predstavljaju važnu oblast, koja zahtijeva pažnju i dalju edukaciju.

Stoga se već nalazimo na početku sadržaja modula, koji će obraditi teme iz tabele sadržaja.

1. NADLEŽNOSTI ZA ODLUČIVANJE

O nadležnosti za odlučivanje o prijedlogu za obezbjeđenje govori član 268 Zakona o parničnom postupku. Ovaj član govori o nadležnosti “za odlučivanje” što je različito od nadležnosti za provođenje izvršenja po takvoj odluci. Dakle, radi se o tome koji sud je nadležan da donese odluku-rješenje o prijedlogu za određivanje sudske mjere obezbjeđenja, mada Zakon predviđa dijelom i način provođenja izvršenja, o čemu će biti dalje pomena u ovom modulu.

1.1. Opšti elementi

Ovaj član navodi da je za odlučivanje o prijedlogu za obezbjeđenje, uključujući i obezbjeđenje na imovini protivnika obezbjeđenja, koja se nalazi izvan FBiH (RS), odnosno Bosne i Hercegovine, koji je podnesen prije pokretanja parničnog postupka kao i u toku postupka nadležan **sud koji postupa po tužbenom zahtjevu**. Dalje konkretizuje da odluku o mjeri obezbjeđenja donosi **sud koji postupa u prvom stepenu, a neposredno Viši sud, kad je prijedlog za njeno donošenje podnesen poslije dostavljanja predmeta tom sudu**, radi odlučivanja o pravnom lijeku.

Zakonski tekst ide dalje pa kaže u stavu 2, da, **nakon pravosnažnosti odluke u tužbenom zahtjevu** o prijedlogu za obezbjeđenje **odlučuje sud koji bi bio nadležan za odlučivanje o tužbenom zahtjevu u prvom stepenu**.

Iz ovog člana proizilazi da se mjera obezbjeđenja može odrediti u svakoj fazi postupka od podnošenja tužbe do pravosnažnosti odluke, ali i prije podnošenja tužbe, kao i poslije pravosnažnosti odluke, sve do izvršenja presude. Potpuno jasno to potvrđuje ovaj član u vezi sa čl. 276 st I ZPP-a, koji odgovara na pitanje kad se mjera obezbjeđenja može predložiti.

Već u ovom prvom članu postoje važne novine u odnosu na ranije propise (u Zakonu o izvršnom postupku).

Raniji propisi su predviđali da je, ako je pokrenut sudski postupak, za odlučivanje bio nadležan sud pred kojim je postupak pokrenut, a u slučaju da postupak nije pokrenut za odlučivanje bio mjesno nadležan sud koji bi bio nadležan za odlučivanje u prijedlogu za izvršenje i nije uključivao obezbjeđenje na imovinu protivnika obezbjeđenja koji se nalazi izvan RS, odnosno FBiH, odnosno BiH.

1.2. Nadležnost u toku parničnog postupka

Relevantni – važeći propis veže nadležnost suda za tužbeni zahtjev.

To znači da o sudskoj mjeri obezbjedjenja odlučuje sud koji je nadležan za odlučivanje o tužbenom zahtjevu koji se obezbjedjuje sudskom mjerom obezbjedjenja.

Stav drugi to dalje razradjuje kada navodi određeno da i nakon pravosnažnosti odluke po tužbenom zahtjevu o prijedlogu za obezbjedjenje odlučuje sud koji je nadležan za odlučivanje u tužbenom zahtjevu i to u prvom stepenu.

Dakle, o prijedlogu za obezbjedjenje odlučuje sud koji bi bio **stvarno i mjesno nadležan** da postupa po postavljenom tužbenom zahtjevu, odnosno po podnesenoj tužbi.

Pitanje nadležnosti suda bi se trebalo raspraviti u skladu sa odredbama Zakona o parničnom postupku ili drugih Zakona koji regulišu pitanje mjesne i stvarne nadležnosti suda za rješavanje po tužbenom zahtjevu.

Ako bi se mogla postaviti formula ona bi izgledala ovako:

Mjera obezbjedjenja = tužbeni zahtjev = nadležni sud

Ove zakonske odredbe izgledaju prilično jasne, međjutim, u praksi su se pojavile već određene nedoumice. To pokazuju sljedeći primjeri koje smo pronašli u aktuelnoj sudskoj praksi:

Primjer 1.

Tužilac je podnio tužbu, u kojoj je postavio tužbeni zahtjev:

Tužbenim zahtjevom traži da sud obaveže tuženog da mu plati na ime duga iznos od 25.000,00 KM sa zakonskom kamatom i troškovima parničnog postupka.

Tužilac je iz B, a tuženi iz Z. Tužba je podnesena prvostepenom sudu u B.

Osnovni sud u B je bio mjesno nadležan, na osnovu ugovorene mjesne nadležnosti, te u tom smislu nije bilo ni prigovora stranaka.

U toku postupka tužilac je predložio da sud odredi sudsku mjeru obezbjedjenja, radi obezbjedjivanja novčanog potraživanja, tako što će tuženom zabraniti raspolaganje nekretninama upisanim u zk.ul.br.1260 K.o.V, koje se nalaze na području opštine Z. Prvostepeni sud se oglasio mjesno nenadležnim za određivanje predložene mjere obezbjedjenja i prijedlog odbacio, smatrajući da se radi o isključivoj nadležnosti suda na čijem se području nalazi nepokretnost.

Kako se u konkretnom slučaju nepokretnost koja je predmet mjere obezbjedjenja nalazi na području za koje je nadležan drugi sud, smatra da je mjesno nenadležan na osnovu člana 42 stav 1 i člana 19 stav 2 ZPP-a.

Po žalbi Viši sud je ovu odluku prvostepenog suda ukinuo.

Zaključak je:

Iz člana 268. proizilazi da je za odlučivanje o prijedlogu za obezbjedjenje nadležan sud koji je nadležan za odlučivanje o tužbenom zahtjevu, koji mjera obezbjedjenja treba da obezbijedi. Ako se sud već smatrao nadležnim ili bio nadležan da odlučuje o predmetnom tužbenom zahtjevu, onda je on nadležan i da odluči o sudskoj mjeri obezbjedjenja. Ona ne može egzistirati odvojeno od tužbenog zahtjeva, te je ona u funkciji postavljenog tužbenog zahtjeva. **Mjera obezbjedjenja se ne može u pogledu nadležnosti suda posmatrati odvojeno od postavljenog tužbenog zahtjeva, niti ona određuje nadležnost suda. Nadležnost suda određuje tužbeni zahtjev.**

Primjer 2.

Tužilac je protiv tuženog iz B, podnio tužbu prvostepenom sudu u B sa tužbenim zahtjevom kojim traži da:

sud utvrdi da je nedozvoljeno potraživanje tuženog prema tužiteljevom predniku u iznosu od 40.000,00 DM sa zakonskom kamatom, utvrđeno pravosnažnom presudom Opštinskog suda u Sremskoj Mitrovici P-357/97, SCiG.

Naveo je, da je pred sudom u Sremskoj Mitrovici takodje u toku izvršni postupak, radi isplate potraživanja utvrđenog pravosnažnom presudom Opštinskog suda u Sremskoj Mitrovici P-357/97.

U tužbi je stavio prijedlog da sud odredi sudsku mjeru obezbjedjenja, tako što će zabraniti prinudnu naplatu potraživanja tuženom, utvrđenog pomenutom pravosnažnom presudom Opštinskog suda u Sremskoj Mitrovici, a u izvršnom postupku koji se vodi takodje kod Opštinskog suda u Sremskoj Mitrovici.

Prvostepeni sud u B. se oglasio apsolutno nenadležnim za postupanje u ovoj pravnoj stvari, sve provedene radnje u postupku ukinuo i tužbu zajedno sa prijedlogom za usvajanje-određivanje sudske mjere obezbjedjenja odbacio.

Prvostepeni sud se pozvao na član 45. Zakona o parničnom postupku RS, jer je za sudjenje u sporovima koji nastaju u toku i povodom sudskog izvršnog postupka mjesno isključivo nadležan sud na čijem se području nalazi sud koji provodi izvršni postupak. Sljedom tog propisa, isključivo nadležan za raspravljanje o postavljenom tužbenom zahtjevu je Opštinski sud u Sremskoj Mitrovici, koji se nalazi na području SiCG, pa je u smislu člana 16 stav 4 Zakona o parničnom postupku RS tužbu i prijedlog stavljen u tužbi odbacio.

U ovom slučaju prvostepeni sud u B nije bio nadležan da odlučuje o postavljenom tužbenom zahtjevu, pa analogno tome, nije nadležan ni da odlučuje o sudskoj mjeri obezbjedjenja koja treba da obezbijedi tužbeni zahtjev.

Mišljenja smo da je u ovom slučaju sud ispravno postupio.

Zaključak je:

Iz navedenih primjera se ponovo izvlači zaključak **da u pogledu nadležnosti suda za odlučivanje o sudskoj mjeri obezbjedjenja u neraskidivoj funkcionalnoj vezi, kao i nekim drugim slučajevima o kojima će se kasnije govoriti, stoje tužbeni zahtjev i mjera obezbjedjenja.**

U ranijoj praksi prije donošenja važećeg Zakona o parničnom postupku, pojavili su se i stavovi, o kojima je vrijedno razmisliti, da privremenu mjeru (mjeru obezbjedjenja) radi obezbjedjenja potraživanja može donijeti i mjesno nenadležan parnični sud.

Takav stav je zauzeo Vrhovni sud Bosne i Hercegovine PŽ-751/90 odlukom od 19.08.1991.g., kako slijedi:

“Podnošenjem tužbe pokreće se parnični postupak (član 185. Zakona o parničnom postupku), bez obzira da li je sud, kome je tužba podnesena, mjesno nadležna za sudjenje. Za odlučivanje o privremenoj mjeri nadležan je sud pred kojim je postupak pokrenut, a to je u ovom slučaju prvostepeni sud (član 282 stav 2 ZIP-a).

Odredbama Zakona o izvršnom postupku nije propisano da privremenu mjeru treba ukinuti, ako se parnični sud koji ju je donio oglasio mjesno nenadležnim i predmet ustupi drugom mjesno nadležnom sudu, a u članu 21 stav 4 Zakona o parničnom postupku je propisano da parnične radnje nenadležnog suda nisu bez važnosti samo zbog toga što ih je preduzeo nenadležan sud. U smislu člana 14 Zakona o izvršnom postupku, u postupku izvršenja i obezbjedjenja, shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, pa je pomenuta odredba člana 21 stav 4 Zakona o parničnom postupku kada se radi o privremenoj mjeri.”

Ovakav stav bi se eventualno mogao razmatrati i u smislu važećih odredaba Zakona o parničnom postupku (član 19 i 20 ZPP-a). I važeći propisi predviđaju da parnične radnje mjesno nenadležnog suda, kao što su uvidjaj, vještačenje, saslušanje svjedoka i **drugo** nisu bez važnosti zato što ih je poduzeo nenadležni sud.

Ova situacija se može pojaviti onda kad je sud odlučio o mjeri obezbjedjenja prije odgovora na tužbu, te analogno tome prije stavljenog prigovora tužene o mjesnoj nenadležnosti, o kojoj sud pazi tek po prigovoru stranke.

Ako je mjera već određena, postavlja se pitanje hoće li ona ostati na snazi zbog činjenice da je o njoj odlučio mjesno nenadležan sud ?

Mišljenja smo da takva mjera ostaje na snazi do sljedeće odluke mjesno nadležnog suda o njoj (kome se dostavlja spis), u skladu sa odredbama ZPP-a o postojanju uslova za postojanje mjere obezbjedjenja.

1.3. Nadležnost prije podnošenja tužbe i nakon pravosnažnosti presude

I u situacijama kad je prijedlog za donošenje sudske mjere obezbjedjenja stavljen prije podnošenja tužbe – prije pokretanja parničnog postupka, u tom prijedlogu za određivanje mjere obezbjedjenja, mora uvijek biti istaknut jasno i određeno tužbeni zahtjev, čije se obezbjedjenje mjerom traži.

Na to ukazuje član 276 stav 3 Zakona o parničnom postupku i u skladu sa tim zahtjevom biće i određena stvarna i mjesna nadležnost suda za donošenje odluke o privremenoj mjeri obezbjedjenja.

Odredjene nejasnoće su se u praksi prvostepenih sudova pojavile upravo u situacijama kad je zahtjev za određivanje mjere obezbjedjenja podnesen prije pokretanja parničnog postupka, te nakon pravosnažnosti odluke po tužbenom zahtjevu.

Prvostepeni sudovi različito postupaju kod načina formiranja spisa po ovakvim zahtjevima. Ovdje se ne radi o mjesno ili stvarno nenadležnom sudu, nego se radi o tome u kojem postupku će biti odlučivano o prijedlogu za određivanje mjere obezbjedjenja. Neki sudovi ovakve mjere zavode pod oznaku “R”, odnosno smatraju to vanparničnim predmetom, polazeći od toga da još uvijek ne postoji zasnovana parnica i da su stranke u postupku definisane kao predlagač obezbjedjenja i protivnik obezbjedjenja.

Pronađena je situacija kada je Osnovni sud donio u vanparničnom postupku pod oznakom “R1” rješenje, na prijedlog stranke, kojim određuje sudsku mjeru obezbjedjenja, tako što protivniku predlagača (koji je upisan kao vlasnik imovine) zabranjuje da otudji ili optereti nekretnine stečene u bračnoj zajednici sa predlagateljicom do pravosnažnog okončanja diobe bračne imovine između predlagateljice i protivnika predlagača. Zabilježba ove mjere obezbjedjenja je izvršena u zemljišno-knjižnom uredu, a predlagateljici naloženo da u roku od 30 dana od dostavljanja rješenja podnese tužbu kod istog suda, kojom će tražiti utvrđenje svojinskog dijela i diobu u braku stečene imovine, pod prijetnjom ukidanja određene mjere obezbjedjenja.

Na ovakvo rješenje o mjeri obezbjedjenja nije bilo žalbe, a parnični postupak je pokrenut u skladu sa nalogom suda.

Takodje je primijećeno da se nakon pravosnažnosti presuda u izvršnom postupku donose mjere obezbjedjenja u skladu sa odredbama 268 i 269 ZPP-a, dok neki sudovi prijedloge za donošenje mjere obezbjedjenja podnesene prije pokretanja parničnog postupka označavaju poslovnom oznakom “P” kao parnični spis.

S tim u vezi, mišljenja smo da se o prijedlogu za donošenje sudske mjere obezbjedjenja podnesenom prije podnošenja tužbe i nakon pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu može raspravljati samo u parničnom postupku.

Naime, član 268, koji govori o nadležnosti suda za odlučivanje o prijedlogu za obezbjedjenje, koji je podnesen prije pokretanja parničnog postupka, kao i tokom tog postupka kaže da je nadležan sud koji postupa **po tužbenom zahtjevu**.

Nakon pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu, Zakon takodje predvidja da o prijedlogu za obezbjedjenje odlučuje sud koji bi bio nadležan za odlučivanje o tužbenom zahtjevu **u prvom stepenu**.

Zakon koristi termin "tužbeni zahtjev", koji termin poznaje jedino Zakon o parničnom postupku, a koji čini suštinu i cilj parnične tužbe.

Ako se uzme u obzir da je raniji Zakon predvidjao nadležnost suda (u slučaju kad postupak nije pokrenut) koji bi bio nadležan za odlučivanje o prijedlogu za izvršenje, te nije bilo dileme da se radi o nadležnom sudu koji sprovodi izvršenja, smatramo da i u ovom slučaju ne bio trebalo da bude dilema, te da kod podnošenja prijedloga za donošenje mjere obezbjedjenja prije pokretanja parničnog postupka ili nakon pravosnažnosti presude o zahtjevu treba da odlučuje u parničnom postupku sud nadležan za odlučivanje o tužbenom zahtjevu.

Mišljenja smo da u izvršnom postupku više nije moguće odlučivati o mjerama obezbjedjenja, jer Zakon o izvršnom postupku ne poznaje mjere obezbjedjenja.

Na to ukazuje član 281 stav 3 ZPP-a, koji kaže da izrečena mjera obezbjedjenja ostaje na snazi najduže do isteka roka od 30 dana po nastupanju uslova za prisilno izvršenje.

Pri tom sudske mjere obezbjedjenja su tako koncipirane da njihovo postojanje ima svrhu samo u relacijama postojanja spora o odredjenom zahtjevu, koji zahtijeva obezbjedjenje, što jeste osnov parnice - parničnog postupka, s tom razlikom što priroda spora može da zahtijeva hitnu reakciju suda radi neodložne zaštite interesa, prije no što parnica i formalno egzistira, a ponekad i nakon pravosnažnosti odluke, a prije konačnog izvršenja.

Takodje je potrebno biti naročito oprezan kod prijedloga za donošenje mjere obezbjedjenja nakon pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu, jer se može desiti da se zapravo u takvim slučajevima radi o novom potraživanju- novom tužbenom zahtjevu.

U vezi sa nadležnošću suda zanimljiv je primjer iz sudske prakse, koji govori o situaciji kada je moguće i u vanparničnom postupku donijeti mjeru obezbjedjenja.

Primjer

Prvostepenom sudu je **u vanparničnom postupku radi fizičke diobe** među suvlasnicima, podnesen prijedlog

da se privremeno urede odnosi između suvlasnika, tako što će se predlagačima privremeno odrediti-dati na upravljanje i korišćenje zajedničke nekretnine, sa konkretnim prijedlozima koja će se parcela dodijeliti na upravljanje i korišćenje svakom od predlagača, kao i protivniku predlagača.

Prvostepeni sud je donio **rješenje kojim je odredio privremeno upravljanje i korišćenje zajedničkih nekretnina** stranaka na način kako su to predložili predlagači osiguranja.

U rješenju navodi da je nesporno da su predlagači nasljednici iza umrlog oca, na zajedničkoj imovini sa dijelovima od $\frac{1}{4}$ i da imaju pravo na upravljanje i korišćenje zajedničke imovine sa ovim dijelom, pa kako ovaj postupak diobe relativno dugo traje, a protivnik predlagača bez osnova koristi cjelokupnu zaostavštinu već duži vremenski period, to je sud uredio privremeno odnose upravljanja i korišćenja zajedničkom imovinom, kao u ovom rješenju, određujući približno po $\frac{1}{4}$ imovine svakoj od stranaka.

Po žalbi protivnika predlagača, ovo prvostepeno rješenje je **Viši sud potvrdio**.

U obrazloženju navode da je prvostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo, kada je u skladu sa članom 146 stav 2 Zakona o nasljeđivanju odredio svakom nasljedniku (vanparničnim strankama) dio nasljedstva koji će privremeno koristiti i kojim će upravljati do konačne diobe, te istovremeno pravilno primijenio i procesno pravo, odnosno odredbu člana 158 stav 3 Zakona o vanparničnom postupku, Tom odredbom je propisano, da sud može do donošenja odluke nadležnog organa (u ovom slučaju do okončanja postupka fizičke diobe nekretnina) privremeno urediti odnose zainteresovanih osoba u pogledu upravljanja i korišćenja zajedničkim stvarima, kada to okolnosti slučaja zahtijevaju, a naročito da bi se spriječila šteta, samovlašće ili očita nepravda za pojedine zainteresovane osobe.

Ne treba zanemariti činjenicu da protivnik predlagača od 2001.g sam koristi predmetne nekretnine, sa istih ubire plodove i tako ostvaruje zaradu, a zajedno sa ostalim vanparničnim strankama proglašen je za zakonskog nasljednika sa dijelom od $\frac{1}{4}$.

Prema odredbi člana 269 stav 1 ZPP-a do određivanja mjere osiguranja može doći ako predlagač osiguranja učini vjerovatnim postojanje potraživanja ili prava i ako postoji opasnost da bi bez takve mjere, protivnik osiguranja mogao spriječiti ili znatno otežati ostvarenje potraživanja **ili na drugi način štetno uticati na prava predlagača osiguranja**.

U konkretnom slučaju predlagači osiguranja su učinili vjerovatnim postojanje svog potraživanja, odnosno prava, time što su nasljeđivanjem postali suvlasnici predmetnih nekretnina. Osim toga, ispunjen je i drugi uslov za izdavanje predložene mjere osiguranja, jer predmetne nekretnine isključivo koristi protivnik osiguranja i to od 2001.g, što po mišljenju suda štetno utiče na prava predlagača osiguranja u tom smislu što ne ostvaruju odgovarajuće prihode usljed nekorišćenja predmetnih nekretnina.

Zaključak:

Dakle, ovaj primjer govori o mogućnosti donošenja mjere obzbeđenja i u vanparničnom postupku, što nije niučemu protivno svim ranijim zaključcima.

Naime, sud je u vanparničnom postupku nadležan da izvrši fizičku diobu nekretnina (nadležan za ovaj zahtjev upravo u vanparničnom postupku), te je uz to Zakonom o vanparničnom postupku i predviđena mogućnost privremenog uređivanja odnosa zainteresovanih strana u pogledu upravljanja i korištenja zajedničkim stvarima, kada to okolnosti slučaja zahtijevaju, a naročito da bi se spriječila šteta, samovlašće ili očita nepravda za pojedine zainteresovane osobe.

Uz to, u konkretnom slučaju su ispunjeni i svi uslovi iz člana 269 stav 1 ZPP-a.

To znači da u konkretnom slučaju imamo odluku o mjeri obezbjeđenja nadležnog suda, u cilju obezbjeđenja vjerovatno osnovanog prijedloga (zahtjeva) za koji je nadležan, te zakonski propis predviđa takvu mogućnost.

1. 4. Razgraničenje nadležnosti između prvostepenog i drugostepenog suda

U vezi sa nadležnošću suda u praksi se pojavila situacije da drugostepeni sud, koristeći se članom 268 ZPP-a, dostavljanjem spisa prvostepenom sudu u kojem postoji prijedlog za određivanje mjere obezbjeđenja o kojem nije odlučeno , prenosi svoju nadležnost za odlučivanje o mjeri obezbjeđenja.

Naime, kod razgraničenja nadležnosti između prvostepenog i drugostepenog suda (neposredno Višeg suda) čl. 268 ZPP-a predviđa da je tokom postupka za odlučivanje o prijedlogu za obezbjeđenje nadležan sud koji postupka po tužbenom zahtjevu u prvom stepenu, **a neposredno Viši sud, kad je prijedlog za njeno donošenje podnesen nakon dostave predmeta tom sudu**, radi odlučivanja o pravnom lijeku.

U praksi se desilo da je prijedlog za određivanje mjere obezbjeđenja podnesen nakon dostavljanja spisa neposredno Višem sudu, da je Viši sud donio odluku po žalbi na presudu i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno raspravljanje zajedno sa prijedlogom za određivanje mjere obezbjeđenja o kojem nije odlučio.

Ovakve situacije nisu prihvatljive i na mala vrata otvaraju mogućnosti prenošenja nadležnosti, protivno članu 268 ZPP-a..

Njegovim dosljednim tumačenjem proizilazi da je neposredno Viši sud nadležan da odluči o prijedlogu za određivanje mjere obezbjeđenja, nakon što je spis, odnosno predmet dostavljen Višem sudu.

Drugostepeni sud mora odlučiti o prijedlogu za mjeru obezbjeđenja, stavljenom nakon datuma dostavljanja spisa tom sudu, a koji je primljen-dostavljen drugostepenom sudu dok se spis nalazi kod njega.

2. USLOVI ZA ODREĐIVANJE SUDSKE MJERE OBEZBJEĐENJA

Član 269 Zakona o parničnom postupku sadrži osnovne uslove za određivanje sudske mjere obezbjeđenja.

Ovi uslovi uglavnom odgovaraju istim uslovima za određivanje ranijih privremenih i prethodnih mjera predviđenih u Zakonima o izvršnom postupku.

Novina je to, što je određeno u kom se slučaju predlagatelj obezbjeđenja oslobadja od obaveze davanja jemstva, te što su od obaveze davanja jemstva oslobođeni – izuzeti Bosna i Hercegovina, njeni Entiteti, Distrikt Brčko, Kantoni, opštine (i grad).

2.1. Obavezni kumulativni uslovi

Stav 1 člana 269 predviđa jasno da je za određivanje mjere obezbjeđenja potrebno da se ispune dva uslova, a to je

1. da predlagatelj obezbjeđenja učini **vjerovatnim postojanje potraživanja** ili prava
2. da postoji **opasnost** da bi bez takve mjere protivnik osiguranja mogao **spriječiti ili znatno otežati ostvarivanje potraživanja**, posebno time što će svoju imovinu otudjiti, prikriti, opteretiti ili na drugi način njome raspolagati, **odnosno promijeniti postojeće stanje stvari ili na neki drugi način štetno uticati na prava predlagača obezbjeđenja**.

Kao i u ranijim propisima ne postoje nikakve dileme da se oba ova uslova moraju kumulativno ispuniti da bi sud mogao usvojiti, odnosno odrediti predloženu mjeru obezbjeđenja.

Faktičko je pitanje koje se tumači vrlo široko i prepušteno je na ocjenu sudije, kada su u konkretnom slučaju ispunjeni ovi uslovi.

2.1.1. Kako provjeriti kad je potraživanje predlagatelja obezbjeđenja vjerovatno?

To dokazuje predlagatelj obezbjeđenja i na raspolaganju mu stoje sva dokazna sredstva koja predviđa Zakon o parničnom postupku. (čl. 123 do 173)

Pošto je, u pravilu, odlučivanje o ovakvom prijedlogu hitno, jasno je da se moraju koristiti dokazi koji se mogu brzo i lako izvesti. Najčešće su to materijalni dokazi, Na primjer, ukoliko se radi o zahtjevu za predaju nekretnina ili stvari, to bi bile različite vrste ugovora, izvoda iz javnih registara i sl.. Ovakve dokaze je, u pravilu, najčešće moguće priložiti već u vrijeme podnošenja prijedloga. Medjutim, ponekad je moguće

takodje izvesti brzo i lako neki drugi dokaz kao npr. saslušanje svjedoka čije prisustvo zainteresovana stranka može brzo i lako obezbjediti ili uvidjaj.

U svakom slučaju tužilac, već uz prijedlog za obezbjedjenje mora ponuditi dovoljno dokaza na osnovu kojih će **sud zaključiti da je vjerovatnije tužbeni zahtjev osnovan, nego suprotno. To bi bio minimum standarda.**

U praksi, najčešće postupajući sud nema većih problema kod provjere vjerovatnosti tužbenog zahtjeva.

Prema iskustvima, veći problemi stoje kod odgovora na pitanje

2.1.2. Kako utvrditi postojanje opasnosti da bi bez predložene mjere osiguranja protivnik obezbjedjenja mogao spriječiti ili znatno otežati ostvarivanje potraživanja posebno time što će svoju imovinu otudjiti, prikriti, optretiti ili na drugi način njom raspolagati, odnosno promijeniti postojeće stanje stvari ili na neki drugi način štetno uticati na prava predlagača obezbjedjenja?

U vezi sa ovim uslovima u praksi se takodje pojavljuje kao čest problem ocjenjivanje svrsishodnosti predložene mjere obezbjedjenja u vezi sa postavljenim tužbenim zahtjevom. Često se zaboravlja da je cilj mjere obezbjedjenja potraživanja ili prava, te da se mjera obezbjedjenja mora konstantno posmatrati u vezi sa postavljenim tužbenim zahtjevom i nalaziti ova funkcionalna veza između tužbenog zahtjeva i mjere obezbjedjenja. Iako se čini da su ispunjena oba kumulativna uslova iz člana 269 stav 1 ZPP-a, mora se tražiti odgovor na pitanje

Da li takva mjera obezbjedjenja zbilja osigurava-obezbjedjuje postavljeni tužbeni zahtjev?

Odnosno, s tim u vezi odgovore na pitanja

Da li će se bez predložene mjere spriječiti ili znatno otežati potraživanje iz tužbenog zahtjeva?

Da li će protivnik imovinu otuđiti, prikriti ili na drugi način njom raspolagati ili promijeniti postojeće stanje?

Da li će na drugi način štetno uticati na prava predlagača obezbjedjenja?

Odgovori na ova pitanja daju odgovor na prvo postavljeno pitanje-osigurava li konkretna mjera konkretni tužbeni zahtjev. Pri tom pravac razmišljanja mora biti uvijek na ovoj **relaciji “mjera obezbjedjenja-tužbeni zahtjev”**

Kad se govori o opasnosti iz tačke 2 stav 1 člana 269 ZPP-a, **opšte je mišljenje da ova opasnost mora biti subjektivna i da mora poticati od protivnika obezbjedjenja, bilo**

da se ona sastoji u aktivnom djelovanju ili propuštanju djelovanja koje bi dovelo do sprječavanja ili otežavanja izvršenja potraživanja.

Tako komentariše Vrhovni privredni sud SI-1296/63 objavljen u Komentaru ZPP-a, FBiH- Mihajlo Dika i Jozo Ćizmić

“Za izdavanje mjere osiguranja nije dovoljno da se samo učini vjerovatno opasnost, već i da protivnik osiguranja svojim radnjama ili propustima otežava naplatu predlagatelja osiguranja (subjektivna opasnost)”.

Sličan je komentar Privrednog suda Hrvatske Pž-1546/91 od 14.03.1991.g.

“Okolnost da je protivnik osiguranja prezadužen ili trajnije nelikvidan, nije dovoljna okolnost za određivanje ove mjere osiguranja, jer nedostaju aktivnosti protivnika osiguranja usmjeren na to da spriječi ili oteža naplatu tražbine”.

Uz ocjenu ova dva kumulativna uslova, svakako sud uvijek mora imati u vidu odnos između postavljenog tužbenog zahtjeva i predložene mjere obezbjedjenja i stalno provjeravati odgovor na pitanje da li predložena mjera obezbjedjenja ili mjera obezbjedjenja zbilja obezbjedjuju postavljeni tužbeni zahtjev, o čemu je ranije bilo pomena.

Treba imati u vidu da određeni tužbeni zahtjevi ne mogu biti obezbijedjeni mjerom obezbjedjenja.

Tako zauzima stav PSH, Pž-74/92 od 04.02.1992.g.:

“Stoga kad se radi o tužbenom zahtjevu kojim se traži samo utvrđenje postojanja kakvog prava ili pravnog odnosa – dakle deklaratorni tužbeni zahtjev, onda ne postoji potraživanje koje bi se moglo osigurati privremenom mjerom”.

Mjere obezbjedjenja se ne mogu odrediti najčešće ni povodom konstitutivnih tužbenih zahtjeva, osim u izuzetnim slučajevima.

Interesantne su takodje situacije obezbjedjenja kod alternativno postavljenog tužbenog zahtjeva i to u situacijama kada tuženom pripada pravo izbora ispunjenja obaveze iz alternativnih zahtjeva.

U takvom slučaju tužilac ne bi mogao mjerom obezbjedjenja izdejsstvovati obezbjedjenje jednog od tih zahtjeva, čak i ako su ispunjeni uslovi za to, ako se realizacija drugog ne dovodi u pitanje.

Tako komentariše Vrhovni sud SR Crne gore Pž- 299/84

“Kada tuženom pripada pravo izbora kod alternativnih zahtjeva, tužilac ne može privremenom mjerom izdejsstvovati obezbjedjenje jednog od tih zahtjeva, a realizacija drugog se ne dovodi u pitanje”.

Slične situacije i zaključci mogli su se pronaći i u aktuelnoj sudskoj praksi

Primjer 1.

Prvostepenom sudu podnesena je tužba tužitelja BŽ protiv tuženog JŽ.

Tužbom traži da sud donese presudu

kojom se poništava predugovor o kupovini stana, zaključen između tužitelja i tuženog, ovjeren kod suda.

U tužbi navodi da su razlozi prevarno unošenje određenih uslova u predugovor o kojima se stranke nisu usaglasile.

Uz tužbu **stavlja prijedlog da sud dozvoli – odredi mjeru obezbjedjenja** kojom se tuženom zabranjuje da otudji, optereti ili na drugi način raspolaže imovinom koja je predmet predugovora iz tužbenog zahtjeva, odnosno predmetnim stanom koji u posjedu drži tužitelj.

Iz priloženih i dijelom izvedenih dokaza, sud je došao do zaključka da je tužbeni zahtjev vjerovatno osnovan.

Medjutim, sud odbija prijedlog da odredi sudsku mjeru obezbjedjenja.

U obrazloženju navodi da nisu ispunjeni uslovi iz člana 269 u vezi sa članom 273 ZPP-a. Član 269 stav 1 ZPP-a predviđa ispunjenje kumulativnih uslova, pod kojima sud može odrediti mjeru obezbjedjenja, a to je da predlagač (u ovom slučaju tužitelj) učini vjerovratnim postojanje potraživanja ili prava i da postoji opasnost da bi bez takve mjere protivnik obezbjedjenja (u ovom slučaju tuženi) mogao spriječiti ili znatno otežati ostvarenje potraživanja. Pod pretpostavkom da je ispunjen prvi uslov, te da je tužiteljevo pravo vjerovatno, nije ispunjen drugi uslov. Postojanje opasnosti da će tuženi spriječiti ili znatno otežati ostvarenje potraživanja, mora se posmatrati u funkciji postavljenog tužbenog zahtjeva, te odgovoriti na pitanje da li predložena mjera obezbjedjenja zbilja obezbjedjuje potraživanje iz tužbenog zahtjeva i da li tuženikovo ponašanje bez takve mjere može spriječiti ili znatno otežati ostvarenje tog potraživanja. U konkretnoj situaciji ne postoji funkcionalna veza između postavljenog tužbenog zahtjeva i predložene mjere obezbjedjenja. Ova mjera ne koristi obezbjedjenju postavljenog tužbenog zahtjeva, kojim se traži poništenje predugovora i ništa više. To znači da usvajanjem tužbenog zahtjeva u krajnjem ishodu takve odluke, tužitelj više nema nikakvih prava na stranu koja je predmet predugovora iz tužbenog zahtjeva, pa stoga zabrana otudjenja te imovine ne obezbjedjuje tužiteljevo potraživanje i nema smisla u konkretnoj pravnoj stvari, niti iz toga proizilazi da će tuženi zbog neodredjivanja ovakve privremene mjere spriječiti ili znatno otežati ostvarenje potraživanja.

Zaključak je :

Mišljenja smo da je sud u osnovi donio ispravnu odluku povodom predložene mjere obezbjeđenja, a primjer takođe potvrđuje ranije pravilo da mjere obezbjeđenja nisu prihvatljive kod deklaratornih tužbenih zahtjeva.

Primjer 2.

Prvostepenom sudu podnesena je tužba više tužitelja, protiv više tuženih. Svi su fizička lica.

Tužbom tužitelji **traže da sud utvrdi,**

da su nekretnine (pobliže označene prema ktastarskim i grutnovnim podacima u tužbenom zahtjevu) zajednička imovina prednika tuženih i njegove umrle supruge a prednice tužitelja, te da je udio prednice tužitelja u sticanju ove imovine $\frac{1}{2}$, što su tuženi dužni priznati i trpjeti da se ovaj udio izdvoji iz ostavinske mase njihovog umrlog prednika i po zakonu uruči njenim zakonskim nasljednicima.

U tužbi navode, uz dokaze, da su nekretnine koje su predmet ovog spora, na osnovu pravosnažnog rješenja o preuzimanju neizgrađenog građevinskog zemljišta, izuzete i da kod Osnovnog suda teče vanparnični postupak oko određivanja novčane naknade za ovo izuzeto neizgrađeno građevinsko zemljište. Predlagač u tom vanparničnom postupku je prednik tuženih, a vanparnični postupak je prekinut i na parnicu upućen jedan od tužitelja, kao umješlač, radi dokazivanja da je izuzeto građevinsko zemljište, bračna tekovina prednice tužitelja i prednika tuženog, kao i utvrđivanje njihovih udjela u toj imovini. To je i predmet tužbenog zahtjeva.

Pored toga, tužitelji stavljaju **prijedlog da se odredi sudska mjera obezbjeđenja** u kojem kao protivnika predlagača naznačavaju firmu "Šu-ma-plast", te predlažu mjeru obezbjeđenja kojom se zabranjuje firmi "Šu-ma-plast" da obavlja bilo kakve građevinske radove na parcelama koje su predmet tužbenog zahtjeva do okončanja parnice. Obrazlaže da je Opština nezakonito raspolagala predmetnim nekretninama u korist firme "Šu-ma-plast", a koja je sada započela izvoditi određene građevinske radove.

Sud je odbio prijedlog tužitelja za usvajanje ovakve mjere obezbjeđenja..

U obrazloženju je naveo da se iz prijedloga tužitelja i stanja spisa ne može uopšte zaključiti kakav bi to bio tužbeni zahtjev koji tužitelji imaju prema firmi "Šu-ma-plast", koja se ni u jednom od postupaka ne pojavljuje kao stranka, niti su učinili vjerovantim osnovanost i postojanje takvog zahtjeva, ni na koji način bi firma "Šu-ma-plast" kao protivnik obezbjeđenja svojim postupanjem osujetila potraživanje tužitelja. Predložena mjera obezbjeđenja ne obezbjeđuje, niti ima vezu sa postavljenim tužbenim zahtjevom.

Zaključak je:

Mišljenja smo da je odluka suda u osnovi ispravna, a ovaj primjer potvrđuje i da se deklaratorni tužbeni zahtjevi u pravilu ne mogu obezbjeđivati mjerama obezbjeđenja.

Primjer 3.

Prvostepenom sudu je Opština podnijela tužbu (uz učešće umješača, fizičkog lica, trenutnog korisnika stana), protiv drugog fizičkog lica kao nosioca stanarskog prava.

Tužbom traži **da se utvrdi**

da je tuženom prestalo stanarsko pravo na osnovu sporazuma između tužioca i tuženog 29.06.1992.g., te alternativno da sud utvrdi da je tuženom prestalo stanarsko pravo na predmetnom stanu u skladu sa članom 1. stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o korišćenju napuštene imovine.

U toku postupka, s obzirom da je paralelno tekao i upravni postupak, radi povrata stana u posjed tuženom, koji je bio u fazi izvršenja, tužitelj i umješač na strani tužitelja predložili su

da sud odredi sudsku mjeru obezbjeđenja, tako što će obustaviti izvršenje rješenja Ministarstva za izbjegla i raseljena lica dozvoljenog zaključkom istog organa od određenog datuma, sve do pravosnažnog okončanja ovog spora.

Sud je ovaj prijedlog za određivanje sudske mjere obezbjeđenja odbio.

U obrazloženju navodi da je iz svih priloženih materijalnih dokaza vjerovatna osnovanost tužiteljevog tužbenog zahtjeva, da je tuženom prestalo stanarsko pravo na predmetnom stanu i to u skladu sa alternativnim tužbenim zahtjevom. Međutim, član 269 predviđa kumulativni uslov, a to je da postoji opasnost da je bez takve mjere obezbjeđenja protivnik obezbjeđenja (u ovom slučaju tuženi) mogao spriječiti ili znatno otežati ostvarenje potraživanja ili na neki drugi način, štetno uticati na prava predlagača (u ovom slučaju tužitelja i umješača). Ovaj uslov nije ispunjen. Na strani tužitelja ovi razlozi svakako ne stoje i predložena mjera obezbjeđenja svakako ne može obezbjeđiti postavljeni deklaratorni tužbeni zahtjev. Prijedlog očigledno treba da štiti interese umješača i njegove porodice, s obzirom na argumente predlagača. Tvrdi se da bi izvršenjem deložacije, porodica umješača koju čine supruga i dvoje maloljetne djece bila dovedena u tešku situaciju. Kao izbjegla i raseljena lica našli bi se na ulici, što bi dovelo do neotklonivih štetnih posljedica po imovinu i zdravlje ove porodice. Sud ne smatra da bi porodica umješača zbog neusvajanja ove sudske mjere obezbjeđenja bila dovedena u izuzetno tešku situaciju ili dovelo do neotklonjivo teških posljedica. Imovinske prilike ove porodice, s obzirom da je umješač zaposlen, nisu lošije od prosječnih prilika, niti tako loše da eventualno ne može obezbjeđiti smještaj za svoju porodicu. Drugi uvjerljivi navodi i dokazi koji bi govorili o neotklonjivim štetnim posljedicama od umješača nisu ponudjeni. Osim toga ova mjera obezbjeđenja ne obezbjeđuje tužbeni zahtjev, jer nije u njegovoj funkciji, pa nema zakonskih uslova da bude određena.

Zaključak je:

Ovakav zaključak sudova u vezi sa ranijim izlaganjima, smatramo ispravnim.

Primjer 4.

Prvostepenom sudu podnesena je tužba, radi smetanja posjeda.

Tužbenim zahtjevom tužilac je zatražio **da sud utvrdi**

da je tužena zasmetala tužitelja u mirnom i faktičkom pravu korišćenja vode, tako što je određenog dana onemogućila čišćenje bazena i popravku kvara, na ovom bazenu – izvoru vodovoda, koje se nalazi na njivi tužene, što je dovelo do potpunog nestanka vode u tužiteljevom domaćinstvu, te da se tuženoj naloži da uspostavi predjašnje stanje na takav način što će omogućiti tužiocima nesmetan pristup predmetnom bazenu (izvoru) radi čišćenja i otklanjanja kvara, te tako omogućiti ponovno korišćenje vode, kao i da joj se naloži da se ubuduće kloni smetanja tužitelja na isti ili sličan način u mirnom i faktičkom posjedu korišćenja vode, pod prijetnjom mjera izvršenja.

Tokom postupka tužitelj je zatražio **da sud odredi sudsku mjeru obezbjedjenja**, tako što će naložiti tuženoj da odmah uspostavi predjašnje stanje kao u tužbenom zahtjevu u cilju nesmetanog korišćenja vode.

Sud je odbio prijedlog tužitelja kao neosnovan.

U obrazloženju navodi da se iz izvedenih dokaza može zaključiti da je tužbeni zahtjev tužitelja vjerovatno osnovan, ali sud nije utvrdio da postoji opasnost da bi bez takve mjere obezbjedjenja protivnik obezbjedjenja (tužena) mogla spriječiti ili znatno otežati ostvarenje potraživanja ili na neki drugi način štetno uticati na prava predlagača.

Ovo stoga što je utvrđeno da tužitelji u domaćinstvima imaju bunare koje mogu koristiti kao tehničku vodu, a pitkom vodom se snadbijevaju donošenjem vode sa drugih izvora. To ne predstavlja tako tešku i štetnu situaciju za tužitelja koja bi se morala otkloniti i prije pravosnažnosti odluke. Takodje predložena mjera obezbjedjenja bi značila da se u cjelosti izvršava zahtjev tužitelja koji proizilazi iz postavljenog tužbenog zahtjeva, kao njegov konačan cilj, a to nije dozvoljeno u smislu člana 272 stav 3 ZPP-a.

Zaključak je da je stav suda ispravan.

Primjer 5.

Tužilac je podnio tužbu Prvostepenom sudu

Traži **da sud utvrdi**

da je ništav Ugovor o zamjeni nekretnina, zaključen određenog datuma između tužitelja i tuženog, što je tužena dužna priznati i trpjeti da se na osnovu presude kao podobne isprave tužitelj uknjiži kao vlasnik i korisnik na predmetnim nekretninama u zemljišnim knjigama sa dijelom 1/1, čime će se uspostaviti u Zemljišno-knjižnom uredu stanje prije

zaključenja predmetnog ugovora o zamjeni. Ne traži predaju u posjed nekretnina koje su predmet ugovora o zamjeni.

Tokom postupka je predložio mjeru obezbjedjenja, kojom je zatražio da se tuženom zabrani opterećenje ili raspolaganje predmetnom imovinom i izvrši zabilježba u zemljišno-knjižnom uredu, kao i zabrana daljeg započetog rušenja predmetnog objekta, pokrivanje tog stambenog objekta i njegovo vraćanje u prvobitno stanje, uslovno za stanovanje.

Ovo stoga jer je u međuvremenu započeto rušenje predmetnog stambenog objekta, po odobrenju tužene radi izgradnje novog objekta. tako da objekat više nije uslovan za stanovanje

Sud je udovoljio tužbenom zahtjevu i djelimično udovoljio prijedlogu za usvajanje sudske mjere obezbjedjenja, tako što je tuženoj zabranio opterećenje ili raspolaganje predmetnom imovinom uz zabilježbu u zemljišno-knjižnom uredu, dok je preostali dio prijedloga odbio (zabrana rušenja, pokrivanje objekta radi dovođenja u stanje uslovno za stanovanje)

U obrazloženju navodi razloge zbog kojih smatra da pored vjerovatnosti – osnovanosti potraživanja postoji subjektivna opasnost da će tužena nekretnine otudjiti, jer je već bio u toku dogovor vezan za zaključenje ugovora o raspolaganju imovinom u korist trećeg lica. Međutim, nije prihvatio mjeru obezbjedjenja u preostalom dijelu, jer smatra da ne ispunjava sve uslove iz člana 269 ZPP-a. Navodi da tužbeni zahtjev tužitelja za sud predstavlja **okvir** ispitivanja radi zaštite tužiteljevog prava, te tako dolazi do zaključka da ne postoji opasnost da će bez ovog dijela predložene mjere obezbjedjenja tužena osujetiti ili znatno otežati tužiteljevo potraživanje. Tužiteljevo potraživanje u ovom slučaju jeste poništenje predmetnog ugovora i uspostava ranijeg zemljišno-knjižnog stanja ali nema zahtjeva za predaju u posjed nekretnina. Ovako postavljeni tužbeni zahtjev će biti dovoljno osiguran već djelimično usvojenom mjerom obezbjedjenja. Predložena mjera obezbjedjenja u ovom odbijajućem dijelu bi imala svoje opravdanje i smisao kod drugačije postavljenog tužbenog zahtjeva.

Zaključak je:

Ova odluka suda je u osnovi ispravna.

Primjer 6.

Tužiteljica je podnijela Prvostepenom sudu tužbu protiv Republike Srpske, zajedno sa sa prijedlogom za određivanje sudske mjere obezbjedjenja.

Zatražila je da sud donese presudu kojom će naložiti tuženoj da joj preda na korišćenje po strukturi dvosoban stan na određenoj lokaciji grada (odrediv ali ne i potpuno određen) ili da joj isplati 56.000,00 KM.

Navodi da je kao radnik tužene u radnom odnosu na neodređeno vrijeme 23.01.1998.g. dobila na korišćenje kadrovski stan (potpuno određen) u koji se uselila i zaključila ugovor o korišćenju iste godine i tako stekla stanarsko pravo. Predmetni stan je tužena kupila od jedne firme iz istog grada i na osnovu ugovora se uknjižila kao vlasnik.

Medjutim, presudom Osnovnog suda od 21.02.2002.g., raskinut je ugovor o kupoprodaji stana izmedju tužene i firme od koje ga je kupila, pa je firma obavezana da tuženoj vrati kupoprodajnu cijenu, sa zakonskom kamatom. S tim u vezi teče i izvršni postupak pod borjem I-29/04.

Predmetni stan tužiteljica je koristila do 03.07.2001.g. kad je iseljena rješenjem Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica. Kako je na predmetnom stanu stekla stanarsko pravo na zakonit način, a prestala biti korisnik ovog stana, zbog prava trećih lica na stanu koje nisu bile poznate ni tužiteljici, a ni tuženom, jer je firma od koje je kupljen stan prećutala ovu činjenicu, smatra da je ovakvim ponašanjem tužiteljici na protivpravan način prestalo pravo korišćenja predmetnog stana, suprotno članu 8. Evropske konvencije o zaštiti prava i sloboda građana (pravo na dom).

Stoga je predložila i sudsku mjeru obezbjedjenja, kojom traži da se tuženom zabrani raspolaganje novčanim sredstvima dobijenim u postupku izvršenja pod brojem I-29/04, te da se ta sredstva prenesu na depozitni račun Osnovnog suda, do pravosnažnog okončanja ovog postupka.

Sud je odbio prijedlog tužiteljice.

U obrazloženju navodi da tužiteljica nije mogla steći stanarsko pravo na predmetnom stanu, jer je na istom stanu ranije postojalo stanarsko pravo trećeg lica koje nije prestalo na zakonit način. Tužiteljica je imala samo pravni osnov za posjed stana kao privremeni korisnik. Stoga njeno potraživanje nije vjerovatno. Osim toga, nije dokazala ni postojanje opasnosti da bi bez ove mjere tužena mogla spriječiti ili znatno otežati ostvarivanje potraživanja. Ne postoji ni jedan subjektivni momenat u ponašanju tužene koji ukazuje na to da bi tužena mogla otežati ostvarivanje potraživanja, čak i pod pretpostavkom da je vjerovatno, niti su sredstva koja tužena očekuje u izvršnom postupku jedina sredstva kojima tužena raspolaže i koja bi mogla prikriti. Dakle, zahtjev je neosnovan, jer nije ispunjen ni jedan uslov iz člana 269 ZPP-a.

Zaključak je

da je odluka suda u osnovi ispravna.

U dostupnoj sudskoj praksi postoji još niz sličnih primjera, iz kojih se također može doći do zaključka da je najveći broj predloženih mjera obezbjedjenja, neosnovan. Sudije vjeruju da su prijedlozi česti stavljeni ne zbog istinske potrebe obezbjedjenja potraživanja, nego radi prioritarnog uzimanja u rad predmeta, pitajući se kako izaći na kraj sa takvim problemom, jer ih to dodatno opterećava u radu.

Praksa u sudovima je da, nakon uzimanja u rad predmeta u kojima je stavljen prijedlog za određivanje sudske mjere obezbjedjenja, postupak bude nastavljen i dovršen čak i onda kad je taj prijedlog neosnovan.

Da bi se spriječile takve pojave, mišljenja smo da bi trebalo u onim predmetima u kojima su prijedlozi za donošenje sudske mjere obezbjedjenja odbijeni nastaviti rad na predmetu u skladu sa hronološkim redom ili Zakonom (ili na drugi način utvrđenim

prioritetima u radu). No u svakom slučaju odluka o mjeri obezbjeđenja u skladu sa Zakonom mora biti donesena.

Takodje je uočeno da postoji veći broj predmeta u kojima se uglavnom određuje sudska mjera obezbjeđenja zabranom otudjenja ili opterećenja nekretnina koje su predmet spora, uz zabilježbe u javnim registrima ove zabrane, te da najčešće tokom postupka nije dokazana subjektivna opasnost, odnosno da se ne vidi postojanje subjektivnog odnosa protivnika obezbjeđenja koji ukazuje da postoji opasnost da bi on bez mjere obezbjeđenja mogao ostvarenje potraživanja spriječiti ili znatno otežati, tako što će predmetnu imovinu otudjiti, optretiti ili na drugi način s njom raspolagati.

Sudovi se u principu pozivaju u obrazloženjima na to da je tužbeni zahtjev vjerovatan i da postoji objektivna opasnost da će protivnik obezbjeđenja imovinu otudjiti, čime će doći do osujećenja ostvarivanja potraživanja, kao i na to da zbog takve mjere obezbjeđenja, tužena strana u suštini ne trpi nikakvu štetu.

Na ovakve odluke suda uglavnom nisu izjavljivane žalbe.

Iako se ovakvi stavovi suda ne mogu smatrati opravdanim u smislu ranijih opštih zaključaka i stavova, smatramo da ovakve mjere obezbjeđenja imaju svoje opravdanje u konkretnim društvenim prilikama.

U praksi sudova primjećuje se određen broj predmeta, u ratnom i poslijeratnom periodu u BiH, kada sudovi nisu donosili nikakve odluke po prijedlozima o mjerama obezbjeđenja, dakle bez bilo kakve reakcije na njih.. U pravilu se zbivalo da su i dalje vršeni prometi nepokretnosti, koji su u većem broju slučajeva zbog sticanja prava trećih savjesnih lica suštinski osujetili prava predlagača obezbjeđenja.

Moguće je, stoga, da je iz tih razloga i opreza radi došlo do kontra situacija, usvajanjem mjera, bez utvrđivanja subjektivne opasnosti iz tačke 2 stava 1 iz člana 269.

Ipak smatramo, da ne bi trebalo prelaziti u stalnu praksu sudova usvajanje mjera obezbjeđenja po “inerciji” ili za svaki slučaj, te da bi se ipak u svakom konkretnom slučaju morala pažljivije razmotriti situacija postojanja opasnosti iz tačke 2 stava 1 člana 269 ZPP-a.

2. 2. Jemstvo kao uslov za određivanje mjere obezbjeđenja

2.2.1. Opšti elementi

U članu 269 stav 2 govori se o jemstvu koje bi se moglo smatrati kao jedan od uslova za određivanje mjera obezbjeđenja.

Stav 2 član 269 kaže da:

Ako drugačije nije zakonom određeno, sud će odrediti mjeru obezbjeđenja, samo pod uslovom da predlagač obezbjeđenja u roku koji odredi sud prema odredbama

zakona o izvršnom postupku, **da jemstvo za štetu** koja bi protivniku obezbjedjenja mogla nastati odredjivanjem i sprovođenjem mjere obezbjedjenja.

Ako predlagač **ne da jemstvo** u određenom roku, **sud će odbiti prijedlog** za odredjivanje mjere obezbjedjenja.

Na njegov zahtjev **sud može osloboditi predlagača obezbjedjenja od obaveze davanja jemstva**, ako sud utvrdi da on nije u finansijskoj mogućnosti da jemstvo dá.

2.2.2. Različita tumačenja

U sudskoj praksi nakon donšenja novog Zakona o parničnom postupku, pojavile su se dileme o jemstvu kao uslov za odredjivanje mjere obezbjedjenja i sudska praksa je različita.

Kako postupaju sudovi?

Neki sudovi odredjivanje jemstva ne smatraju obaveznim, kumulativno određenim uslovom za odredjivanje mjere obezbjedjenja i odlučuju o mjerama u skladu sa čl. 269 stav 1, bez osvrta na jemstvo, dok neki sudovi određuju jemstvo. Najveći broj je onih koji su u nedoumici pa jemstvo i određuju i ne određuju, prema konkretnim situacijama.

U svakom slučaju iskustva sa jemstvom u mjerama obezbjedjenja nisu velika.

U suštini stavovi su podijeljeni između onih koji smatraju da stav 2 člana 269 ZPP-a, nije obavezan uslov za odredjivanje mjere obezbjedjenja i da ne mora biti kumulativno ispunjen sa ostalim uslovima iz stava 1 i onih koji smatraju jemstvo obaveznim kumulativnim uslovom koji se mora ispuniti da bi se mjera odredila.

Prvi, u glavnom, smatraju da stav 2 ovog člana zapravo samostalno egzistira i njegova primjena, odnosno davanje jemstva dolazi u obzir, tek ukoliko predlagač obezbjedjenja nije u situaciji da dokaže vjerovatnost postojanja potraživanja i opasnost da bi bez takve mjere protivnik obezbjedjenja mogao spriječiti ili otežati ostvarivanje potraživanja.

U tom slučaju on je dužan dati jemstvo za štetu koja bi protivniku obezbjedjenja mogla nastati odredjivanjem i sprovođenjem mjere obezbjedjenja.

Drugi smatraju da je Zakon prilično jasan jer kaže” da **sud u svakom slučaju**, ukoliko nije drugačije zakonom određeno”, treba odrediti uplatu jemstva prije odredjivanja mjere obezbjedjenja, te da nije moguće odrediti mjeru obezbjedjenja bez određenog i uplaćenog jemstva u skladu sa zakonom. To je obavezni treći uslov, bez čijeg ispunjenja nema ni mjere obezbjedjenja, a izuzetak može samo biti određen zakonom (“ ukoliko zakonom nije drugačije određeno”). Za sada nema primjera zakonskih izuzetaka.

Postoji i treće mišljenje koje kumulativnost sva tri uslova (vjerovatnost-opasnost-jemstvo) prihvata samo u situacijama kada postoji vjerovatnost nanošenja štete predloženom mjerom protivniku obezbjeđenja i kad se na nju ukaže. U protivnom jemstvo nije obavezam kumulativan uslov za određivanje mjere obezbjeđenja.

Većinski stav u praksi još ne postoji, niti je o ovom pitanju neki od Vrhovnih sudova entiteta zauzeo zvaničan stav, pa će o tome sigurno biti još rasprava i mišljenja.

Dotle, smo skloni trećem mišljenju da se jemstvo iz stava 2 člana 269 ipak ne bi moglo smatrati kumulativnim uslovom za određivanje mjere obezbjeđenja u svakom slučaju.

To prije svega ne proizilazi iz zakonskog teksta.

Zakon je jasno izdvojio stan 1 i odredio da se mjera obezbjeđenja može odrediti ako su ispunjena dva kumulativna uslova, određena tačkama i povezana veznikom “ i ”

Da je od jednake važnosti obaveza davanja jemstva kao uslov za određivanje mjere obezbjeđenja, onda bi jemstvo takodje trebalo biti naznačeno pod tačkom 3 stava 1 člana 269. Medjutim, ono je odvojeno u poseban stav.

Mišljenja smo da suština ovog stava i davanje jemstva kao uslova za određivanje sudskih mjera obezbjeđenja jeste obezbjeđenje od štete koja bi mogla nastati određivanjem i provođenjem mjere obezbjeđenja. Iz prakse proizilazi da u svakom slučaju ne mora biti štete koja bi bila prouzrokovana mjerom obezbjeđenja ili ona bar nije evidentna, a niti jedna od stranaka ne ukazuje na postojanje štete. To opet dovodi do zaključka da štete najvjerovatnije nema ili je bagatelna.

Onda se postavljaju pitanja kako bi sud, zbog čega i na čiji zahtjev u svakom slučaju trebao odrediti jemstvo prije donošenja odluke o mjeri obezbjeđenja?

Primjera radi u predmetima radi smetanja posjeda ili utvrđivanja služnosti često se zatraži sudska mjera obezbjeđenja, prolaska putem u kraćem vremenskom periodu, radi skidanja usjeva ili obavljanja drugih poljoprivrednih radova na parceli.

Ovakve mjere su često opravdane i u smislu člana 269, a prolazak postojećim uredjenim putem protivnika predlagača koji i služi za prolaz protivnika predlagača u najčešće vrlo kratkom vremenskom periodu sasvim sigurno ne prouzrokuje nikakvu štetu, a na to ni stranke ne ukazuju.

Takodje sudska mjera obezbjeđenja zabranom otudjenja nekretnina i zabilježbe u zemljišnoj knjizi najčešće ne prouzrokuje nikakvu štetu, pa je i protivnik predlagača najčešće prihvati bez prigovora.

Postavlja se pitanje da li je u takvim situacijama neophodno uopšte odrediti jemstvo i kako odrediti njegovu visinu?

Stoga već postojeće praktične situacije ukazuju na to da primjena stava 2 člana 269 nije uvijek neophodna.

Mišljenja smo da primjena ove zakonske odredbe dolazi u obzir samo onda kada protivnik obezbjeđenja navede, protiveći se mjeri obezbjeđenja da bi takvom mjerom pretrpio štetu, konkretizujući u čemu se ta šteta ogleda.

Tek onda, ukoliko to sud smatra opravdanim, naredit će u odredjednom roku uplatu jemstva, kao uslov za određivanje mjere obezbjedjenja.

Iz navedenog priozilazi da određivanje jemstva dolazi u obzir samo onda kada je vjerovatno da bi određivanjem mjere obezbjedjenja protivniku obezbjedjenja mogla nastati šteta i da jemstvo kao uslov za određivanje mjere obezbjednja stoji samo u funkciji sa štetom koja bi morala biti vjerovatna i na koju bi morao ukazati protivnik obezbjedjenja. Svakako bi trebala biti data mogućnost predlagatelja obezbjedjenja da se on izjasni, o čemu bi konačnu odluku donio sud.

U ovoj situaciji, zbog vjerovatne štete za protivnika obezbjeđenja, davanje jemstva jeste treći kumulativni uslov koji mora biti ispunjen da se mjera obezbjeđenja odredi.

Dakle, smatramo da je jasno, da se mjera obezbjedjenja svakako ne može odrediti ukoliko nisu ispunjeni osnovni uslovi iz stava 1 člana 269, te da u tom slučaju nema ni potrebe, ni mogućnosti raspravljanja o eventualnom jemstvu.

Tek ukoliko su ispunjeni uslovi za određivanje mjere obezbjedjenja iz stava 1 člana 269, može se raspravljati o jemstvu i to upravo zbog štete koju bi protivnik obezbjedjenja mogao imati određivanjem i provođenjem takve mjere, te da u takvoj funkcionalnoj vezi stoji stav 1 i 2 člana 269.

Ne smatramo prihvatljivim mišljenje da je stav 2 člana 269 potpuno nezavisan od uslova iz stava 1 istog člana, te da se jemstvo određuje samo onda kada predlagač obezbjedjenja nije učinio vjerovratnim potraživanje i opasnost sprječavanja ostvarivanja potraživanja. Ovo stoga što takvu situaciju predvidja član 284. Zakona o parničnom postupku, koji govori o tome kada se umjesto mjere obezbjedjenja na prijedlog predlagatelja osiguranja određuje jemstvo koje u ovom slučaju zapravo zamjenjuje mjeru obezbjedjenja. Takva situacija je moguća i po prijedlogu protivnika obezbjedjenja. Dakle, član 284 predvidja ili mjeru obezbjedjenja ili jemstvo umjesto mjere obezbjedjenja.

Da bi jemstvo trebalo posmatrati u funkciji zaštite od eventualne štete mišljenja smo da na to ukazuje i član 270 Zakona o parničnom postupku koji kaže da se jemstvo iz člana 269 ovog zakona vraća u roku od 8 dana, od dana prestanka važenja mjera obezbjedjenja, a ukoliko u međuvremenu protivnik obezbjedjenja podnese tužbu za naknadu štete, nadležni sud za postupanje u tom predmetu, odlučiće o važenju određenog jemstva.

Očekujemo da će dalja sudska praksa iskristalisati jasnije stavove vezane za jemstvo iz člana 269.

2.2.3. Kako postupiti ako se određuje jemstvo?

Sudije u postupku takodje imaju dileme u tom smislu da li se kod slučajeva određivanja jemstva prvo donosi rješenje kojim se utvrđuje mjera obezbjedjenja, te određuje da će se ona sprovesti ukoliko se od strane predlagača obezbjedjenja uplati jemstvo ili prvo treba donijeti rješenje o obavezi uplate jemstva, pa u zavisnosti od postupanja predlagača obezbjedjenja odlučiti da li se prijedlog za određivanje mjere obezbjedjenja odbija ili usvaja.

Mišljenja smo da je u ovom smislu stav 2 člana 269 prilično jasan, što proizilazi iz dosljednog jezičkog tumačenja.

Naime, ovaj stav kaže „**sud će odrediti**“ mjeru obezbjedjenja **samo pod uslovom** da predlagatelj obezbjedjenja u roku koji odredi sud **dá jemstvo za štetu** koja bi protivniku obezbjedjenja mogla nastati odredjivanjem i provedbom mjere obezbjedjenja.

Dakle, davanje jemstva jeste uslov za odredjivanje mjere obezbjedjenja.

Sud bi trebao, ukoliko se odluči za davanje jemstva, prethodno naložiti predlagaču obezbjedjenja davanje jemstva u odredjenom roku i odredjenom iznosu.

Tek ukoliko jemstvo bude uplaćeno, sud će odrediti mjeru obezbjedjenja, a ukoliko jemstvo ne bude uplaćeno, odbiti prijedlog za odredjivanje mjere obezbjedjenja.

Dakle, odluka o mjeri obezbjedjenja slijedi nakon proteka roka za davanje jemstva. Rješenjem suda bi prethodno, trebalo naložiti predlagaču obezbjedjenja da u odredjenom roku da jemstvo u odredjenom iznosu, polaganjem na račun suda, uz dostavljanje sudu dokaza o tome i uz upozorenje da će sud, ukoliko jemstvo ne bude dato u odredjenom roku, odbiti njegov prijedlog za odredjivanje mjere obezbjedjenja.

Po mišljenju suda žalba na rješenje sudu, kojim se nalaže uplata obezbjedjenja, ne bi bila dozvoljena, jer se može smatrati rješenjem o upravljanju postupkom. Osim toga, nakon proteka ovog roka slijedi obaveza suda da odluči o mjeri, na koje stranke imaju mogućnosti izjaviti žalbu u skladu sa ZPP-om.

2.3. Jemstvo umjesto mjere obezbjedjenja

U vezi sa jemstvom je član 284 ZPP-a

Stav 1 ovog člana predviđa

- da predlagač obezbjedjenja može u prijedlogu za obezbjeđivanje mjere obezbjedjenja ili naknadno izjaviti da se umjesto mjere obezbjedjenja zadovoljava davanjem određenog jemstva od strane protivnika obezbjedjenja.

Ovdje se u suštini radi o **ponudi protivniku obezbjeđenja** da se davanjem određenog jemstva oslobodi mjere obezbjeđenja. Iznos ovog jemstva u svom prijedlogu određuje predlagatelj obezbjeđenja, a mogućnost izbora je na protivniku obezbjeđenja.

Ako protivnik obezbjeđenja prihvati ponudu i da jemstvo u ovom slučaju postojanje mjere obezbjeđenja postalo bi bespredmetno, pa bio se u takvom slučaju postupak određivanja mjere obezbjeđenja trebao obustaviti i ukinuti već provedene radnje.

Dakle, ovaj stav predviđa alternativu- **mjera obezbjeđenja ili jemstvo**, a ne i jedno i drugo.

U stavu 2 člana 284 predviđena je mogućnost

- davanja jemstva umjesto mjere obezbjeđenja koje se određuje na prijedlog protivnika obezbjeđenja ukoliko se s tim prijedlogom usaglasi predlagatelj obezbjeđenja.

U ovom slučaju se radi o **ponudi protivnika obezbjeđenja** da da jemstvo umjesto mjere obezbjeđenja. Ovdje je uslov da se s tim usaglasi predlagatelj obezbjeđenja. Tek tada odluku o tome donosi sud, a pri donošenju odluke trebao bi voditi računa da li je ovo jemstvo primjereno vrijednosti potraživanja koje se osigurava.

I u ovom slučaju, ako jemstvo bude određeno, mjera obezbjeđenja postaje bespredmetna i postupak s tim u vezi bi trebao biti obustavljen.

I jedna i druga situacija iz člana 284 su drugačije od jemstva koje pominje član 269 u stavu 2, te se ovdje jasno jemstvo pojavljuje kao alternativa mjeri obezbjeđenja pod zakonskim pretpostavkama.

3. VRSTE SUDSKIH MJERA OBEZBJEDJENJA

Nakon opštih odredaba o nadležnosti suda za odlučivanje o sudskim mjerama obezbjeđenja i uslova za određivanje ovih mjera, u Zakonu slijede odredbe koje govore o vrstama sudskih mjera obezbjeđenja. Te sudske mjere obezbjeđenja su koncipirane kao mjere obezbjeđenja novčanog potraživanja, mjere obezbjeđenja usmjerene na određenu stvar ili na dio stvari, te mjere obezbjeđenja usmjerene na druga prava ili održavanja postojećeg stanja. Uz to, Zakon određuje posljedice koje proizilaze zbog postupanja suprotnog odluci suda u vezi sa mjerama obezbjeđenja i razrješava neke dileme oko posljedice predbilježbe založnog prava. Ovo poglavlje obuhvata članove 271 do 275 Zakona o parničnom postupku.

3.1. Mjere obezbjedjenja novčanih potraživanja

3.1.1. Uvod

Važno je napomenuti da se kod razrade i primjene zakonskih odredaba koje se odnose na članove 271 pa do 275 Zakona, svakako uvijek moraju imati u vidu ranije obrazloženi uslovi za usvajanje sudskih mjera obezbjedjenja.

Određivanjem vrsta sudskih mjera obezbjedjenja, zapravo dalje se konkretizuje primjena prethodnih zakonskih odredaba i sada praktično određuju konkretne mjere koje su po svojoj suštini takve da mogu i trebaju obezbijediti potraživanje.

Medjutim, i dalje ostaje preduslov da je učinjeno vjerovatnim postojanje potraživanja i, ako je učinjeno vjerovatnim, opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja mogao spriječiti ili znatno otežati naplatu potraživanja tako što će svoju imovinu otudjiti, prikriti ili na drugi način njome raspolagati.

To nas vraća na analizu člana 269 Zakona o parničnom postupku.

3.1.2 Vrste mjera obezbjedjenja novčanog potraživanja

Zakon u članu 271 **taksativno nabraja** mjere obezbjedjenja koje se mogu odrediti radi obezbjedjenja novčanog potraživanja.

To znači da sud, osim u Zakonu navedenih mjera obezbjedjenja, ne bi mogao odrediti druge mjere obezbjedjenja novčanih potraživanja. Pri tom, u smislu člana 275 istog Zakona, sud može odrediti radi obezbjedjenja potraživanja više mjera obezbjedjenja ako je to potrebno, ali svakako u okvirima koje je Zakon propisao i stranka predložila.

Stav 1 člana 271 kao mjeru obezbjedjenja novčanog potraživanja predvidja

- zabranu protivniku obezbjedjenja da otudji, sakrije, optereti ili da raspoláže odredjenom imovinom u vrijednosti koja je dovoljna za obezbjedjenje potraživanja predlagača obezbjedjenja. Ova zabrana će se zabilježiti u odgovarajućim javnim registrima.

Ovakve mjere obezbjedjenja su česte u sudskoj praksi.

Radi se o situacijama kada tužilac postavlja tužbeni zahtjev za isplatu većeg novčanog iznosa, te traži radi obezbjedjenja svog novčanog potraživanja da sud zabrani tuženom da otudji, optereti ili raspoláže odredjenom nepokretnom imovinom u visini vrijednosti postavljenog tužbenog zahtjeva. Ukoliko je tuženi upisan kao vlasnik nekretnina u odgovarajućim javnim registrima, uobičajeno se traži i zabilježba ove zabrane u javnim registrima.

Ukoliko tuženi kao protivnik obezbjedjenja, nije upisan kao vlasnik u javnim registrima, može se tražiti samo zabrana otudjenja i opterećenja nekretnina, ako za to postoje

zakonom predviđeni uslovi. Ovakve situacije su već korišćene i poznate u praksi svih sudova.

Stav 2 člana 271 predviđa drugu mogućnost obezbjedjenja novčanog potraživanja

- čuvanje imovine na koju se odnosi zabrana raspolaganja iz stava 1 člana 271 i to polaganjem u depozit sudu ako je to moguće ili predajom u posjed trećem licu.

Ovdje se očigledno misli u pravilu na pokretne stvari koje su veće vrijednosti u odnosu na koje je uopšte svrsishodno odrediti zabranu raspolaganja.

Kod određivanja ovih mjera treba voditi računa, koje stvari je moguće čuvati u sudu, te da bi to uobičajeno trebale biti stvari koje se prema objektivnim uslovima mogu zbilja i čuvati u sudu. To bi najčešće bili razni papiri od vrijednosti, zlatni nakit i slične pokretne stvari, koje čuvanjem u sudskim prostorima ne gube na svojoj vrijednosti.

Takav je komentar odluke Vrhovnog suda RS Gvl.1/00 od 24.03.2000:

“... u sudski depozit se primaju na čuvanje gotov novac, strana sredstva plaćanja, vrijednosni papiri i dragocjenosti kao druge stvari, kao npr.umjetničke slike, kolekcija maraca, sporni rukopisi, ako su pogodne za takav način čuvanja. Za stvari koje usljed posebnih svojstava ili veličine nisu pogodne za čuvanje u sudu (sporne mašine po svojoj veličini i ostalom očigledno to nisu) određuje se čuvanje depozita, odnosno čuvanje predmeta depozita, kod odgovarajućeg fizičkog ili pravnog lica sa kojim službena lica zaključuju ugovor o čuvanju (ostava ili uskladištenje) na teret povjerioca koji snosi troškove čuvanja i na njega pada rizik propasti ili oštećenja stvari, izuzev ako bi do toga došlo usljed više sile...”

Sljedeća (treća) mjera obezbjedjenja novčanog potraživanja jeste

- zabrana dužniku protivnika obezbjedjenja da isplati protivniku obezbjedjenja potraživanja ili da u preda stvar, kao i zabrana protivniku obezbjedjenja da primi stvar, da naplati potraživanje i da njome raspolaze.

Praktično to znači, da bi sud mogao zabraniti trećem licu, koje je dužnik protivnika obezbjedjenja (tuženog), da tuženom isplati novac koji mu duguje ili da mu preda određenu stvar koju mu je dužan predati.

Takodje može da zabrani protivniku obezbjedjenja (tuženom) da od svog dužnika primi novac ili stvar i da time raspolaze.

Zakon takodje kaže u tački 3 člana 271 jasno da se zabrana može izreći i svakoj drugoj osobi od koje protivnik obezbjedjenja (tuženi) može zahtijevati isplatu ili predaju stvari.

U tački 4 Zakon određuje mjeru obezbjedjenja

- predbilježbe založnog prava na nekretnine protivnika obezbjedjenja (tuženog) ili na pravu uknjiženom na nekretnini, ali do vrijednosti dosudjene glavne tražbine s kamatama i troškovima.

Ova mogućnost predbilježbe založnog prava na nekretnini je dalje regulisana u stavu 2 člana 271 koji određuje

- da se ona može odrediti samo ukoliko o potraživanju povjerioca već postoji odluka suda koja nije postala izvršna.

To znači da presuda mora biti donesena, a Zakon ne spominje termin pravosnažnosti, pa bi se mogao izvesti zaključak da ne mora biti pravosnažna.

Bitno je da je odluka donesena, ali da nije postala izvršna, odnosno da se nisu stekli uslovi za traženje izvršenja, jer nije protekao rok za dobrovoljno izvršenje obaveze (paricioni rok) tuženog iz presude.

Naravno, ovdje se radi o ispunjenju pozitivne obaveze prema presudi, a u zavisnosti od vrste obaveze iz presude, momenat izvršnosti odluke može biti i drugačije određen, npr. moguće je da je presudom suda određen poseban rok za uskladjivanje ponašanja tuženog sa njegovom obavezom.

Stav 3 člana 271 govori o tome kome se dostavljaju rješenja o određivanju mjere obezbjedjenja i kad se mjera obezbjedjenja smatra provedenom.

On nalaže da se

- rješenje o određivanju mjere obezbjedjenja dostavlja protivniku obezbjedjenja, ali i dužniku protivnika obezbjedjenja kad je to potrebno i odgovarajućim javnim registrima, takodje kada je to potrebno. Mjera obezbjedjenja se smatra provedenom – izvršenom dostavom protivniku obezbjedjenja ili dužniku ako mu se dostavlja ili odgovarajućem javnom registru i to zavisno o tome koji je od ova tri datuma prijema raniji po vremenu.

Znači mjera obezbjedjenja je izvršena onog momenta kad je prvi od navedenih lica (ili registar) primio odluku o mjeri obezbjedjenja.

Stav 4 ovog Zakona kaže

- da će se na područjima gdje ne postoje zemljišne knjige, mjere obezbjedjenja novčanog potraživanja provesti primjenom odgovarajućih pravila izvršnog postupka.

Dakle, za izvršenje takvih mjera obezbjedjenja bio bi nadležan sud u izvršnom postupku, u skladu sa pravilima koje reguliše Zakon o izvršnom postupku.

Primjer iz sudske prakse

Više tužitelja, je podnijelo **tužbu prvostepenom sudu** protiv tužene firme u kojoj su zaposleni, **radi isplate duga**, zbog neisplaćenih plata, koji iznose 1.467.520,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom.

Predložili su da **sud odredi sudsku mjeru obezbjedjenja**

i da se tuženoj zabrani da otudji ili optereti nekretnine upisane u odredjenom kk.ulošku radi obezbjedjenja ovog novčanog potraživanja i da se naloži Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove da odmah po prijemu ovog rješenja izvrši zabilježbu ove mjere obezbjedjenja na predmetnim nekretninama.

Obrazložili su da je tužena svojom pismenom potvrdom priznala dug u ovom iznosu, da je firma privatizovana i da novi vlasnici prodaju i pokretnu i nepokretnu imovinu , što su učinili već u dva navrata i u pregovorima su o prodaji preostalog dijela zemljišta u krugu upravne zgrade fabrike. Ukoliko do prodaje dodje, namirenje potraživanja tužitelja bilo bi u potpunosti osujećeno.

Sud je ovakvu mjeru obezbjedjenja novčanog potraživanja usvojio i donio

Rješenje

Na trošak tužitelja određuje se mjera obezbjeđenja radi obezbjeđenja novčanog potraživanja tužilaca u visini od 1.457.520,00KM, pa se tuženoj zabranjuje da otuđi i optereti nekretnine upisane u zk. ul 1090 k. o. B

Nalaže se Republičkoj upravi za geodetske I imovinsko-pravne poslove da odmah po prijemu ovog rješenja izvrši zabilježbu ove mjere obezbjeđenja u zk.ul, 1090 k. o. B

Ova mjera obezbjeđenja ostaje na snazi do pravosnažnog okončanja ovog spora.

U obrazloženju navodi da je potraživanje tužitelja učinjena vjerovatnim, jer postoji pismeni dokaz tužene o visini duga, da postoji opasnost da će tužena svoju imovinu u potpunosti otudjiti, te time osujetiti potraživanje tužilaca, s obzirom da je već utvrđena jasna tendencija prodaje imovine tužene. Smatra da navodi tužene, da imovinu prodaju radi stabilizovanja stanja u preduzeću i namirenja potraživanja drugih povjerilaca, idu upravo u prilog ocjeni suda da postoji opasnost da će tužena osujetiti potraživanje tužitelja. Smatra da potraživanje drugih povjerilaca nemaju prioritet u odnosu na potraživanje tužilaca.

3. 2. Mjere obezbjedjenja potraživanja usmjerenih na određenu stvar ili njen dio

3. 2. 1. Uvod

U članu 272 ZPP-a **takodje su takstativno nabrojane mjere** obezbjedjenja koje se mogu odrediti radi obezbjedjenja potraživanja usmjerenog na određenu stvar ili njen dio.

Kao i u ranijem članu Zakona, naravno u okviru predviđenih mjera obezbjedjenja, sud može odrediti u smislu člana 275 više mjera obezbjedjenja, čija je suština da obezbijedi potraživanje.

U ranijim Zakonima se u ovom slučaju govorilo o obezbjeđenju nenovčanog potraživanja, pa ova vrsta mjera nije novina, ali ima drugačiji naziv.

3.2.2. Vrste mjera obezbjeđenja potraživanja

Tačkom 1 stavom 1 člana 272 predviđena je

-zabrana protivniku obezbjedjenja otudjenje, skrivanje, opterećenje ili raspolaganje imovinom na koju je usmjereno potraživanje. Ako se imovina nalazi u Bosni i Hercegovini, ova zabrana će se zabilježiti u odgovarajućim javnim registrima.

Ova mjera je slična mjeri radi obezbjedjenja novčane tražbine iz člana 271 stav 1 tačka 1 Međutim, razlika postoji u tome što je tužbeni zahtjev koji se obezbjedjuje drugačiji. Nije usmjeren na novčano potraživanje, nego na određenu stvar ili njen dio.

Primjera radi, u sudskoj praksi se često pojavljuju tužbeni zahtjevi za predaju u posjed nekretnina ili individualno određene pokretne stvari (npr. automobili, poljoprivredne mašine, oružje i slično)

Tužilac tada može tražiti da sud izrekne zabranu otudjenja, skrivanja ili raspolaganja ovakvim stvarima, koja se može zabilježiti u određenim situacijama i u javnim registrima (katastru. zk. uredu, kod organa uprave nadležnog za registraciju vozila ili oružja)

Tačkom 2 stava 1 člana 272 predviđena je mogućnost

- čuvanja imovine na koju se odnosi zabrana iz ranije tačke ovog člana i to polaganje ponovo u polog sudu, ako je to moguće ili predajom u posjed trećoj osobi.

I ova mjera je slična mjeri iz člana 271 tačka 2

Tačka 3 stav 1 člana 272. predviđa takodje

-zabranu protivniku obezbjedjenja (tuženom), pa preduzima radnje koje mogu nanijeti štetu imovini na koju je upravljeno potraživanje ili nalog protivniku obezbjedjenja da obavi određene radnje potrebne da bi se sačuvala imovina ili da bi se održalo postojeće stanje stvari.

Ova mjera je očigledno prilagodjena potraživanju koje se obezbjedjuje, a to je obezbjedjenje određene stvari ili njenog dijela.

U istoj funkciji je tačka 4 stava 1 člana 272, koja predviđa mjeru obezbjedjenja u vidu

- ovlašćenja predlagaču obezbjedjenja da preduzme određene aktivnosti, radi obezbjedjenja ovakvog potraživanja.

Član 272 u stavu 2 konstatuje da se odredbe stava 3 i 4 člana 271 koje predviđaju način dostavljanja rješenja o određivanju mjere obezbjedjenja i provodjenja mjera obezbjedjenja, odnosi i na mjere obezbjedjenja upravljene na obezbjedjenje određene stvari ili njenog dijela.

Konačno u stavu 3 člana 272 zakon predviđa da ove mjere obezbjedjenja ne smiju u cjelosti obuhvatiti zahtjev koji se njime osigurava.

Ovakvo rješenje iz stava 3 je postojalo i u ranijim propisima i sasvim je logično, s obzirom da su mjere obezbjedjenja **samo sredstvo osiguranja** potraživanja i da je cilj mjere obezbjedjenja da potraživanje osigura.

“Mjera osiguranja je sredstvo osiguranja potraživanja, pa ne smije biti određena takva mjera kojom se ne postiže ta svrha, već se njome konačno ostvaruje potraživanje. U smislu odredbi člana radi osiguranja nenovčanog potraživanja, može se odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha takvog osiguranja, a osobito one nabrojane u članku 272. i 273. Prvostupanjski sud nije odredio ni jednu od navedenih mjera, već mjeru osiguranja koja je potpuno identična postavljenom tužbenom zahtjevu, tj.naredio je predaju nekretnine tužitelju. Određena mjera osiguranja kojom se prejudicira rješenje tužbenog zahtjeva, protivna je članku, a i samom institutu osiguranja potraživanja (P.s.H Pž-198/90 od 04.09.1990.g.objavljeno u “Izvršni postupak u praksi”, Ivica Crnić u saradnji Vesne Grubić, Informator 1994)”.

Identičan stav nalazimo i u presudi Vrhovnog suda FBiH br.Pž-39/99 od 18.03.1999.g. objavljen u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH br.2 za 1999.g. u kojoj se navodi:

“Prvostepenom presudom obavezan je tuženi da preda tužitelju predmetni poslovni prostor i naknadi mu 690,00 KM na ime troškova spora.

Istom presudom određena je i privremena mjera kojom je tuženom naloženo da u roku od 8 dana od dana prijema presude oslobodi poslovni prostor, te ga preda tužitelju pod prijetnjom izvršenja i da žalba na privremenu mjeru ne odlaže izvršenje privremene mjere.

Prvostepeni sud je pogriješio kada je istovremeno sa odlukom o tužbenom zahtjevu odredio i privremenu mjeru, a čija je sadržina identična po vrstu i obimu glavnom tužbenom zahtjevu. Iako se u smislu člana 263 Zakona o izvršnom postupku privremena mjera može odrediti prije pokretanja i u toku sudskog postupka, te i nakon njegovog okončanja, sve dok izvršenje ne bude provedeno, u konkretnom slučaju nije bilo svrhe, a ni uslova iz člana 267 istog zakona da se istovremeno sa odlukom o tužbenom zahtjevu odredi privremena mjera. Odredjivanjem privremene mjere, pobijana presuda praktično je prije svoje pravosnažnosti postala izvršna, a što je suprotno načelima Zakona o parničnom postupku i pravilima Zakona o izvršnom postupku”.

Da je postupanje protivno stavu 3 člana 272 Zakona o parničnom postupku vrlo opasno i može dovesti do ozbiljnih posljedica po interese stranaka, pokazuje sljedeći

Primjer :

Tužilac je podnio tužbu Prvostepenom sudu .

Tužbenim zahtjevom je zatražio da sud

obaveže tuženog da mu preda zubarsku stolicu koja je njegovo vlasništvo a koja se kod tuženog nalazi zbog ranijih namjera da zajednički posluju, pa mu je predata samo kao izložbeni primjerak. Stolica je potpuno nova i velike je vrijednosti.

Tuženi je osporio tužbeni zahtjev, tvrdeći da stolica pripada njemu zbog određenih poslovnih potraživanja i prebijanja dugovanja.

Uz tužbu **stavljen je prijedlog da sud**

usvoji sudsku mjeru obezbjedjenja kojom će zubarsku stolicu odrediti na čuvanje i to kod suda, do pravosnažnog okončanja spora.

Sud je udovoljio ovakvoj mjeri obezbjedjenja. Zubarska stolica je primljena na čuvanje u podrumске prostorije suda, a na ovu odluku o mjeri obezbjedjenja nije bilo žalbe ni jedne od strana.

Protekom određenog vremena tužilac se ponovo obratio sudu sa prijedlogom da sud

odredi novu mjeru obezbjedjenja, umjesto ranije, kojom će odrediti predaju zubarske stolice tužitelju na čuvanje, do okončanja ovog spora, zbog činjenice da podrumске prostorije suda nisu adekvatne za čuvanje ove stolice, te da su primijećene već određene štete na stolici zbog vlažnosti prostorija i jer u podrumskim prostorima ima miševa, te da će je dalje čuvanje na ovakav način dovesti do propasti.

Tuženi se protivio ovakvoj mjeri, međjutim, sud je

donio novu mjeru obezbjedjenja umjesto ranije, kojom je naredio predaju zubarske stolice tužitelju na čuvanje do pravosnažnog okončanja spora. Kako žalba nije odlagala izvršenje rješenja, stolica je i predata tužitelju na čuvanje.

Tuženi je uložio žalbu na rješenje, te je spis dostavljen Višem sudu.

Viši sud je ukinuo rješenje o određivanju mjere obezbjedjenja predajom stolice tužitelju na čuvanje, ukazujući upravo na suštinu zakonske odredbe iz člana 272 stav 3 ZPP-a, odnosno da je ova mjera obezbjedjenja u cjelosti obuhvatila zahtjev tužitelja, što nije u skladu sa zakonom, te ukazujući na razmatranje mogućnosti čuvanja u sudu ili kod trećeg lica, o čemu bi se ponovo raspravilo u toku postupka pred prvostepenim sudom.

Medjutim, tužilac je u međuvremenu stolicu prodao, tvrdeći da nije imao mogućnosti da je čuva, da gubi na vrijednosti, a osim toga stolica i jeste njegova.

Stoga je i povukao tužbu kojom je tražio predaju u posjed zubarske stolice.

Zaključak je:

Ovaj primjer pokazuje koliko sud mora biti oprezan kod donošenja odluka.

Sud je najprije pogriješio pažljivo procijeniti mogućnosti čuvanja pokretne stvari u sudu u smislu člana 272 stav 1. tačka 2, a zatim i postupio suprotno članu 272 stav 3, predajući zubarsku stolicu tužitelju, što je bila suština njegovog tužbenog zahtjeva.

Sve to je pri tom učinjeno prije no što su tokom postupka vjerovatnim utvrdjene činjenice u vezi sa vlasništvom zubarske stolice, što se pokazalo kao vrlo opasan primjer, jer je prouzrokovalo burne i žučne reakcije na temu objektivnosti i nepristrasnosti suda.

3.3. Mjere obezbjedjenja drugih prava ili održavanje postojećeg stanja

3.3.1. Uvod

Član 273 Zakona o parničnom postupku određuje mjere obezbjedjenja koje se mogu odrediti radi obezbjedjenja svih drugih prava ili održavanjem postojećeg stanja, dakle, sve druge vrste tužbenih zahtjeva koje se mogu pojaviti, a koji ne glase na novčano potraživanje ili potraživanja koja su upravljena na određenu stvar i njen dio.

Ovaj član djelimično određuje koje su to mjere koje sud može odrediti, ali za razliku od članova 271 i 272 koje mjere taksativno nabrajaju, predvidja da **sud** pored određenih – nabrojanih mjera obezbjedjenja **može odrediti i druge mjere** koje sud odredi – nadje kao nužne za obezbjedjenje tužbenog zahtjeva predlagatelja osiguranja.

Time proširuje mogućnost određivanja različitih vrsta mjera obezbjedjenja, koje zakon ne spominje, ostavljajući mogućnost izbora, prije svega predlagaču obezbjedjenja da u

skladu sa konkretnom situacijom predloži takvu mjeru i svakako na ocjenu i odluku sudu da ovu mjeru prihvati ili ne prihvati, procjenjujući njenu svrhu u smislu člana 269 ZPP-a.

5.3.2. Vrste mjera obezbjeđenja drugih prava ili održavanja postojećeg stanja

Tako član 273 predviđa (slično kao raniji članovi o mjerama obezbjeđenja) u stavu 1 tačke 1-3

- zabranu protivniku obezbjeđenja, da preduzima određene aktivnosti ili nalog da preduzme određene aktivnosti u cilju održavanja postojećeg stanja ili sprječavanja nastanka štete suprotnoj stranci.
- ovlaštenje predlagaču obezbjeđenja da preduzme određene aktivnosti, te
- povjeravanje određene imovine protivnika obezbjeđenja trećoj osobi na čuvanje i staranje.

U tački 4 stava 1, takodje je predviđena kao posebna vrsta mjere obezbjeđenja,

- odlaganje postupka izvršenja po prijedlogu trećih lica, a pod uslovima predviđenim zakonom kojim se uređuje izvršni postupak.

Tačka 5 stava 1 predviđa ranije pomenute

- druge mjere koje sud odredi kao nužne za obezbjeđenje tužbenog zahtjeva predlagača obezbjeđenja

Stav 2 člana 273 upućuje na primjenu odredaba člana 271 stav 3 na odgovarajući način i na mjere obezbjeđenja iz stava 1 člana 273

U sudskoj praksi pronašli smo relativno često predlaganje mjere obezbjeđenja iz člana 273 stav 1 tačka 4, kojima se traži odlaganje postupka izvršenja po prijedlogu trećih lica.

U pravilu radi se o tužbama trećeg lica (tužioca ili predlagača obezbjeđenja) protiv tražioca izvršenja i izvršenika (kao tuženih i protivnika predlagača), da se utvrdi odlukom suda, da je nedozvoljeno potraživanje tuženog (tražioca izvršenja) utvrđeno pravosnažnom odlukom suda, te da je tužilac vlasnik imovine koja je predmet izvršenja u izvršnom postupku.

Ovakve mjere se mogu odrediti, naravno prije svega u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku, koji predviđa mogućnost odlaganja postupka izvršenja po prigovoru trećih lica, u kojim situacijama sud u izvršnom postupku upućuje treća lica da na parnici ostvare svoja prava.

Dakle, sud bi uvijek morao provjeriti da li se ovo treće lice, koje se kod parničnog suda pojavljuje kao tužilac upućeno na parnicu, što je preduslov da se o ovoj sudskoj mjeri obezbjeđenja uopšte raspravlja.

Nakon toga sud svakako mora proanalizirati konkretnu situaciju i utvrditi da li su zbilja ispunjeni svi uslovi, odnosno da li je tužbeni zahtjev tužitelja vjerovatan, da li postoji opasnost da bi bez takve mjere moglo biti spriječeno ili značajno otežano ostvarenje tužiteljevog potraživanja i da li zbilja predložena mjera adekvatno obezbjeđuje to potraživanje.

Odlaganje postupka izvršenja je izuzetak od načela sudskog izvršnog postupka, jer kad se jednom pokrene dalje izvršni postupak teče po službenoj dužnosti.

Pri donošenju odluke o ovakvoj mjeri obezbjeđenja, sud je dužan da u rješenju odredi vrijeme za koje se izvršenje odlaže, te pri tom mora voditi računa o interesima stranaka.

“Ovrha se može odgoditi samo zbog razloga koji ima ograničeno vremensko trajanje i po snazi intenziteta je takav da kumulativno sa opštom pretpostavkom o nastanku znatnije štete opravdava odgodu ovrhe, pravomoćne sudske odluke” (OS Split Gž-1310/83 od 27.03.1983.g.)

Šta podrazumijeva termin znatnija šteta jeste faktičko pitanje koji svaki sud mora cijjeniti u konkretnom slučaju.

Razumljivo je da bi u pravilu trebalo da se radi o većem iznosu i postojanju opštih okolnosti koji upućuju na to da izvršenik (izvršenik u izvršnom postupku), ne bi mogao da ostvari povrat isplaćenog iznosa, odnosno namirenog potraživanja.

Mjere usmjerene na obezbjeđenje prava ili održavanje postojećeg stanja mogu biti vrlo različite u različitim pravnim stvarima.

Najčešće se pojavljuju mjere zabrane raspolaganja imovinom koja je predmet spora, ali se u praksi susreću i sljedeće situacije:

Primjeri:

1. *“Određuje se mjera obezbjeđenja, pa se zabranjuje tuženoj TH da preduzima bilo kakve radnje i aktivnosti oko odvođenja mldb.TM u SAD, bez znanja i pismenog odobrenja tužioca TŽ”.*

2. *“Nalaže se protivniku osiguranja da predlagača osiguranja odmah vrati na posao i rasporedi na poslove koje je obavljao prije otkaza ugovora o radu.”*

3. *“Određuje se privremena mjera obezbjeđenja i tuženom JS zabranjuje svako raspolaganje osnivačkim pravima i promjenama u organima uprave u preduzeću za PPIUS, upisano u registarskom ulošku Osnovnog suda US”.*

4. *“Usvaja se mjera obezbjeđenja, pa se tuženom zabranjuje dalje pokazivanje slikanog golog tijela tužitelja, kao iznošenje navoda da je kriminalac, pedofil, narkodiler, do okončanja ovog postupka”.*

5. *“Usvaja se mjera obezbjeđenja, pa se tuženoj SP nalaže da tužiocima ST i SS dozvoli hitno otklanjanje kvarova na kaptazi i vodovodu u cilju nesmetanog korištenja vode od strane tužilaca.*

6. *“Dozvoljava se sudska mjera obezbjeđenja – privremena mjera, pa se zabranjuje prinudna naplata potraživanja tuženog RS prema tužitelju MJ, koje potraživanje je utvrđeno pravosnažnom presudom suda u S u iznosu od 40.000,00 DM sa kamatom od 01.12.1994.g., pa do isplate. U postupku koji se vodi kod suda u S pod brojem I-777/00.*

7. *“Određuje se mjera obezbjeđenja, pa se nalaže tuženoj da na rizik i trošak tužitelja izvrši priključenje na nisko naponsku elektro-mrežu porodične kuće tužitelja izgrađene u J, te se tuženom zabranjuje isključenje pomenutog priključka, sve do pravosnažnog okončanja spora”.*

8. *“Zabranjuje se protivnicima osiguranja da preduzimaju radnje koje mogu nanijeti štetu imovini označenoj u činjeničnom supstratu ovog prijedloga, a na koji je upravljeno potraživanja predlagača osiguranja”.*

3.4. Postupanje suprotno mjeri obezbjeđenja

Uz ranije navedene vrste mjera obezbjeđenja član 274 Zakona o parničnom postupku reguliše posljedice koje nastaju postupanjem suprotno odluci suda o mjeri obezbjeđenja, što je novina u odnosu na raniju zakonsku regulativu.

U stavu 1 je navedeno

-da je protivnik osiguranja koji postupi suprotno odluci suda o zabrani da otudji, sakrije, optereti ili raspolaže imovinom, **odgovoran po pravilima građanskog prava. Nakon zabilježbe zabrane sve dok ona traje, nije moguć upis u registar bilo kakvih promjena prava koje nastanu na osnovu dobrovoljnog raspolaganja protivnika obezbjeđenja.**

To znači svi pravni poslovi kojim bi eventualno protivnik obezbjeđenja otudjio ili optereti imovinu protivno mjeri obezbjeđenja bi bili bez pravnog učinka, jasno ukoliko su obje strane i protivnik obezbjeđenja i druga strana iz pravnog posla nesavjesne. Medjutim, u slučaju da je druga ugovorna strana savjesna, odnosno poštena

sticatelj, koji nije znao, niti mogao znati za zabranu, pravni posao ostaje na snazi. Medjutim, protivnik obezbjeđenja u svakom slučaju koji je povrijedio zabranu snosi odgovarajuće posljedice, odnosno odgovoran je po pravilima građanskog prava, kako i predviđa član 274 i upućuje na primjenu odredaba Zakona o obligacionim odnosima.

Član 274, što je i logično, predviđa u stavu 3 da se odredbe iz stava 1 i 2 odnose na odgovarajući način i u slučaju postupanja osoba (trećih lica) suprotno odluci suda u određivanju drugih mjera obezbjeđenja.

U stavu 4 ovaj član navodi

-da se mjerom obezbjeđenja ne stiče založno pravo, osim u slučaju opravdane predbilježbe založnog prava kao u članu 271 stav 1 tačka 4 o kome je već bilo govora.

Na kraju ovog poglavlja u članu 275 takodje je određeno

-da sud može prema okolnostima slučaja odrediti više mjera osiguranja, ako je to potrebno.

Ova odredba je u duhu cilja, odnosno svrhe postojanja sudskih mjera obezbjeđenja, čiji je osnovni zadatak obezbjeđenje potraživanja. Stoga, da bi se pronašao najprikladniji način obezbjeđenja potraživanja, zakon predviđa da može biti izrečeno i više mjera obezbjeđenja ukoliko je to neophodno. Primjera radi, okolnosti slučaja ponekad zahtijevaju i zabranu otudjenja određene stvari, te istovremeno i njeno čuvanje, odnosno preduzimanje ili nepreduzimanje određenih aktivnosti radi očuvanja stvari.

Naravno, u slučaju određivanja više mjera obezbjeđenja, sud se uvijek kreće u okvirima prijedloga stranke koja traži obezbjeđenje, te ne može ni mimo ni preko ovih zahtjeva, osim u zakonskim izuzecima kada mjere određuje po službenoj dužnosti.

4. POSTUPAK ZA ODREĐIVANJE SUDSKIH MJERA OBEZBJEDJENJA

Postupak određivanja sudskih mjera obezbjeđenja, te dijelom i njihovog provodjenja regulisan je u glavnom članovima 276 do 284 Zakona o parničnom postupku.

Novina je u novom Zakonu o parničnom postupku što se zakonom definiše sadržaj prijedloga za određivanje sudske mjere obezbjeđenja.

4.1. Šta treba da sadrži prijedlog za donošenje mjere obezbjeđenja?

Tako nakon što član 276 stav 1 definiše

-da se mjera obezbjeđenja može predložiti **prije** pokretanja i **tokom** sudskog postupka, te **nakon** završetka postupka, sve dok izvršenje ne bude provedeno.

U daljim stavovima 2, 3, i 4. govori odredjenije o sadržini prijedloga.

Stav 2 određuje pravilo

-da se prijedlog podnosi u pisanom obliku. Medjutim, ako je prijedlog vezan za parnični postupak koji je u toku, onda se prijedlog može iznijeti i usmeno na ročištu.

Stav 4 ovog člana određuje

-da se i u slučaju da je podnesen usmeni prijedlog za određivanje mjere obezbjedjenja na taj prijedlog primjenjuju odredbe stava 3 ovog člana.

Dakle, **pismeni ili usmeni prijedlog** mora sadržavati određene elemente.

Zakon predvidja termin “**mora**”, čime daje poseban značajn sadržini prijedloga za određivanje mjere obezbjedjenja.

To je u potpunosti u duhu novog Zakona o parničnom postupku koji svakako predvidja da tužba kao i svi drugi podnesci moraju biti jasni i određeni, što doprinosi uveliko efikasnosti postupka, odnosno u funkciji je načela iz čl 10 ZPP-a.

Stoga, u stavu 3 stoji

-da predlagač osiguranja **mora istaći zahtjev** u kom će **označiti potraživanje**, čije osiguranje traži, odrediti **kakvu mjeru traži, sredstva i predmet** mjera obezbjedjenja. U prijedlogu se **moraju navesti činjenice** na kojima se zasniva tužbeni zahtjev, te predložiti **dokazi** kojima se ti navodi potkrepljuju. Predlagač obezbjedjenja dužan je dokaze, ako je to moguće, priložiti uz prijedlog.

Ovdje stoji nekoliko bitnih elemenata i to:

-Predlagač obezbjedjenja mora istaći zahtjev u kojem će označiti potraživanje čije obezbjedjenje traži.

Ovo stavlja u prvi plan poraživanje, koje predstavlja tužbeni zahtjev i koje mjerom obezbjedjenja mora biti osigurano.

Ako je tužba podnesena, tužbeni zahtjev naravno predstavlja ovo potraživanje.

Medjutim, ako tužba nije podnesena, predlagač obezbjedjenja, mora prije svega označiti zahtjev (tužbeni zahtjev) u kom će jasno odrediti svoje potraživanje, čije osiguranje traži.

Tužbeni zahtjev je uvijek najbitniji dio u postupku za određivanje mjere obezbjedjenja, jer se od njega polazi i jer je konačni cilj postupka obezbjedjenja-obezbjedjenja tog zahtjeva.

-Predlagač obezbjedjenja je aktivna strana u postupku, dakle, strana koja postavlja određeni zahtjev u vezi sa kojim traži obezbjedjenje.

U praksi se postavilo pitanje može li u postupku koji je pokrenut određivanjem mjere obezbjedjenja, mjeru obezbjedjenja predložiti pasivna strana, dakle, tuženi ili protivnik obezbjedjenja, ako tužba nije podnesena?

Zauzet je stav u sudskoj praksi da mjeru obezbjedjenja može predložiti samo aktivna strana, dakle, tužitelj, odnosno lice koje postavlja određeni zahtjev.

Analogno tome, tuženi bi se mogao u postupku pojaviti kao aktivna strana i staviti prijedlog za određivanje mjere obezbjedjenja, samo ukoliko je u postupku postavljen protivtužbeni zahtjev o kome se raspravlja (on se pojavljuje kao zahtjev tuženog), čijem obezbjedjenju služi mjera koju je predložio tuženi.

Radi se o tome da je zapravo tuženi u ovakvoj situaciji takodje aktivna strana. U protivnom nije moguće raspravljati, odnosno ne bi bilo dozvoljeno raspravljati o prijedlogu tuženog – protivnika obezbjedjenja.

Primjer 1

Više tužilaca je podnijelo Prvostepenom sudu tužbu protiv jednog tuženog, tražeći **da**

sud utvrdi njihovo isključivo pravo svojine na skladištu i dvorištu upisanom u zk.ul.br.50 K.o.D označeno kao nova k.č.br.366/1 K.o.S, na osnovu kupoprodajnog ugovora, te da tuženi kao zemljišno-knjižni suvlasnik na istoj nepokretnosti to prizna i trpi da se predmetne nekretnine otpišu iz zk.ul.br.50 za K.o.D i upišu u novi zk.ul. sa paravom svojine u korist tužilaca.

Tuženi je u toku postupka (kao predlagač obezbjedjenja), podnio protiv tužilaca (kao protivnika obezbjedjenja) **prijedlog za određivanje mjere obezbjedjenja** zabranom tužiocima opterećenje i raspolaganje imovinom koja je predmet spora (korišćenjem, izdavanjem u zakup, izgradnju i sl.) do pravosnažnog okončanja parničnog postupka.

Ovaj prijedlog obrazlaže činjenicama da su tužitelji nezakonito izgradili poslovni objekat na parcelama na kojima tuženi ima pravo vlasništva, te da ga izdaju u zakup. Osim toga, tužitelji i dalje preduzimaju nezakonite radnje, tako što bespravno postavljaju metalne konstrukcije na predmetnom zemljištu, sa namjerom da bespravno sagrade još jedan objekat.

Sud je donio rješenje kojim je odbacio prijedlog tuženog za određivanje predložene mjere obezbjedjenja kao nedopušten.

U obrazloženju navodi, pored ostalog, da u konkretnom slučaju prijedlog za određivanje mjere obezbjedjenja ne sadrži ne samo sredstva mjere obezbjedjenja, već ni bilo kakav zahtjev protiv protivnika obezbjedjenja sa naznačenjem potraživanja čije se obezbjedjenje traži. Nepostojanje zahtjeva tuženog kao predlagača obezbjedjenja sa naznačenjem potraživanja čije se obezbjedjenje traži, po ocjeni suda ukazuje na

nedostatak pravnog interesa predlagača obezbjedjenja za određivanje predložene mjere obezbjedjenja, pozivajući se na odredbe člana 276 ZPP-a.

Ovo rješenje je odlukom Višeg suda potvrđeno.

Zaključak je:

Iz ovog primjera takodje jasno proizilazi da mjeru obezbjedjenja može predložiti samo aktivna strana-tužitelj, koji postavlja određeni zahtjev, čije se obezbjedjenje traži.

Ako nema zahtjeva, nema ni raspravljanja o mjeri obezbjedjenja.

Zanimljivo je stanovište iz sudske prakse Višeg suda u smislu odgovora na pitanje **da li umješac može predložiti određivanje sudske mjere obezbjedjenja?**

Primjer 2

U konkretnom predmetu Viši sud je odbacio prijedlog umješaca za određivanje sudske mjere obezbjedjenja kao nedozvoljen.

U obrazloženju navodi da je **umješac na strani tužioca podnio prijedlog za obezbjeđivanje** sudske mjere obezbjedjenaj i to u toku žalbenog postupka pred drugostepenim sudom, kojom će se zabraniti tuženoj (protivniku obezbjedjenja) opterećenje i raspolaganje dvosobnim stanom.

Prijedlog za određivanje sudske mjere obezbjedjenja umješaca na strani tužioca smatra nedozvoljenim.

Umješac je lice koje ima pravni interes da u parnici koja teče između drugih lica jedna od stranaka uspije. Umješac mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se nalazi u trenutku kad se miješa u parnicu. Ovlašćen je da stavlja u toku parnice prijedloge i da preduzima ostale parnične radnje u rokovima koje bi te radnje mogla da preduzme stranka kojoj se pridružio (član 371 Zakona o parničnom postupku).

Parnične radnje umješaca imaju za stranku kojoj se pridružio pravno dejstvo, ako nisu u suprotnosti sa njenim radnjama.

Medjutim, umješac nije parnična stranka i on u tuđoj parnici ne stavlja nikakav svoj zahtjev za presudu. On stupa u tuđu parnicu i pridružuje se tuđem zahtjevu za presudu. Umješacu se ne može ništa dosuditi.

Pošto nije stranka, radnje koje on preduzima moraju se kretati samo u granicama zahtjeva koje je stranka istakla.

Iako može preduzimati sve radnje na koje je ovlaštena stranka kojoj se pridružio i koje bi i ona mogla preduzeti, ipak postoje ograničenja.

Pošto umješlač nije stranka u postupku, nije ni nosilac samostalnog zahtjeva, za pružanje pravne zaštite, nego treće lice, koje predlaže da sud donese presudu povoljniju za stranku kojoj se pridružio.

Tako umješlač na strani tuženog nema pravo da podnese tužbu, jer to pravo pripada tuženom kao stranci. Isto tako umješlač nije ovlašten da podnese samostalni prijedlog za izdavanje sudske mjere obezbjeđenja, jer po shvatanju ovog suda, takav prijedlog može da podnese isključivo tužilac, kao nosilac samostalnog zahtjeva za pružanje pravne zaštite, jer tužilac kao stranka konačno ocjenjuje da li će tražiti sudsku mjeru obezbjeđenja ili ne.

U konkretnom slučaju tužilac je smatrao da ova mjera obezbjeđenja nije potrebna i nije se ni pridružio prijedlogu umješlača za određivanje sudske mjere obezbjeđenja.

Stoga je prijedlog umješlača za određivanje sudske mjere obezbjeđenja odbacio kao nedozvoljen, shodno članu 371 tačka 4 Zakona o parničnom postupku.

Stanovište Višeg suda je zanimljivo.

Međutim, mišljenja smo da bi se ove situacije mogle proanalizirati i na sljedeći način.

Naime, članom 371 ZPP-a, kako to komentariše i Viši sud, umješlač je ovlašćen da stavlja prijedloge i preuzima sve ostale parnične radnje u rokovima koje bi te radnje mogla da preuzme sama stranka koja se pridružila.

Po mišljenju nekih autora (Dika-Ćizmić) umješlač bi mogao da preuzima radnje **koje su povoljne za stranku kojoj se pridružio**.

Član 371 stav 3 ZPP-a predviđa da umješlač može podnijeti i pravni lijek, što je takodje jedna od parničnih radnji u postupku, kao i podnošenje prijedloga za određivanje mjere obezbjeđenja, koji bi se u smislu svog značaja i korisnosti u postupku mogu upoređivati.

Prema tome, mislimo da je u ovakvim situacijama svrsishodno procijeniti prije svega korisnost podnošenja ovog prijedloga umješlača za donošenje mjere obezbjeđenja.

Analogno članu 371 stav 3 ZPP-a, prijedlog umješlača bi trebalo dostaviti stranci na čijoj strani se umješlačo, kako bi joj se ostavila mogućnost da se izjasni da li je ova mjera obezbjeđenja u skladu sa njenim interesima i radnjama na što ukazuje član 371 stav 4 ZPP-a.

Tek ukoliko se stranka na čijoj se strani umješlačo predlagač sa prijedlogom za mjeru obezbjeđenja izričito usprotivi ovom prijedlogu, ili sud ocjeni da prijedlog nije od koristi stranci, tada je svakako moguće i nužno donijeti rješenje kojim se prijedlog umješlača za donošenje mjere obezbjeđenja odbija.

-U prijedlogu mora biti određeno kakvu mjeru predlagač traži.

To bi bile mjere koje predviđaju članovi 271, 272 i 273 ZPP-a, koju odabira predlagač obezbjeđenja, za koje smatra da su neophodne radi obezbjeđenja njegovog potraživanja. Kako je ranije navedeno, može biti predloženo više mjera obezbjeđenja.

Uloga suda je da provjeri da li je u skladu sa članom 269 ZPP-a ova mjera adekvatna, odnosno služi li svojoj svrsi obezbjedjenja potraživanja predlagača obezbjedjenja.

Sud je u pravilu vezan prijedlozima koje je stavio predlagač obezbjedjenja i kod odlučivanja može se kretati samo u okviru predloženih mjera, osim kod rijetkih izuzetaka kada sud po službenoj dužnosti može odrediti mjeru obezbjedjenja. (npr. mjere obezbjedjenja u pogledu zaštite, vaspitanja i izdržavanja djece u bračnim sporovima ili u sporovima za utvrđivanje – osporavanje očinstva ili materinstva)

-Predlagač obezbjedjenja mora označiti sredstva i predmet mjere obezbjedjenja.

Sredstva i predmeti ostavljaju vrlo široke mogućnosti, koje su opet na izboru predlagača obezbjedjenja i stvar konkretne situacije.

- **Uprijedlogu se moraju navesti činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtjev potraživanje koje se obezbjedjuje i predložiti dokazi kojima se ti navodi potvrđuju.** Predlagatelj obezbjedjenja dužan je dokaze ako je to moguće priložiti uz prijedlog.

Dakle, u skladu sa faktičkim situacijama, s obzirom na hitno reagovanje suda, ponekad objektivno nije moguće uz prijedlog za obezbjedjenje priložiti sve dokaze, što i zakon akceptira. Međutim, sud će ocijeniti pri razmatranju prijedloga i ocjeni njegove vjerovatnosti da li je taj dokaz na koji se poziva predlagač bilo ipak moguće staviti uz prijedlog i procjenjuje situaciju zbog čega to nije učinjeno.

Time je iscrpljena obavezna sadržina prijedloga za mjeru obezbjedjenja koju predvidja stav 3 člana 276, ali se u vezi sa ovom sadržinom mora pomenuti član 284 koji govori o mogućnosti da se umjesto mjere obezbjedjenja odredi jemstvo.

U stavu 1 člana 284 predvidjeno je da predlagatelj obezbjedjenja “može” u prijedlogu za određivanje mjere obezbjedjenja ili naknadno izjaviti da se, umjesto mjere obezbjedjenja, zadovoljava **davanjem odredjenog jemstva** od strane protivnika obezbjedjenja.

Dakle, ukoliko bi se predlagatelj obezbjedjenja odlučio na ovakvu mogućnost **onda bi morao to naznačiti u prijedlogu** za obezbjedjivanje mjere obezbjedjenja.

Stoga ovaj dio pripada indirektno sadržini prijedloga za obezbjedjenje iz člana 276 stav 3, ali ne predstavlja njegov obavezni dio.

Hipotetički primjer pismenog prijedloga za određivanje mjere obezbjedjenja

OSNOVNOM SUDU U B

Predlagač obezbjedjenja MM iz B - adresa

Protivnik obezbjedjenja CC iz B – adresa

PRIJEDLOG ZA ODREĐIVANJE MJERE OBEZBJEDJENJA

Kod tog suda u toku je spor po tužbi MM pod brojem P-00/00, radi predaje vlasniku u svojini i na korišćenje stan kao posebni dio zgrade u uliciu B, koji je upisan u zk.ul.br. 00 za K.o.B, kao vlasništvo protivnika obezbjedjenja CC.

Iako su uz tužbu priloženi pismeni dokazi za osnovanost zahtjeva predlagača obezbjedjenja, protivnik obezbjedjenja isticanjem raznih prigovora osporava tužbeni zahtjev, nastojeći da spor odugovlači.

Dokaz: Spis tog suda br.P-00/00, izvod iz zk.ul.br 00 za K.o.B

Predlagač obezbjedjenja je saznao da je protivnik obezbjedjenja prije nekoliko dana prestao sa radom, pribavio pasoš i da ima namjeru da ode da radi u inostranstvo, gdje mu se već nalazi vanbračna supruga na radu. Osim toga, odlučio je da ovaj stan proda drugom licu i na njega prenese pravo svojine, te tako osujeti ostvarivanje potraživanja koje predlagač obezbjedjenja ima na ovom stanu.

Dokaz: Izvještaj MUP-a u B br.00, ovjerena izjava svjedoka PP i DD iz B – adresa

Stoga predlagač predlaže da sud donese sljedeće

RJEŠENJE

Radi obezbjedjenja nenovčanog potraživanja koje predlagač MM iz B ima prema protivniku predlagača CC iz B u sporu kod Osnovnog suda u B pod brojem P-00/00, određuje se mjera obezbjedjenja zabranom otudjenja i opterećenja stana kao posebnog

dijela zgrade uulici u B, upisanoj u zk.ul.br.00 za K.o.B, koji se vodi kao svojina protivniku predlagača.

Naredjuje se zabilježba ove zabrane iz stava 1. Zemljišno-knjižnom uredu u B u zk.ul.br.00 za K.o.B.

Ova mjera obezbjedjenja određuje se do pravosnažnog okončanja parnice pod brojem P-00/00.

PREDLAGAČ OBEZBJEDJENJA

MM

4.1.1. Kako postupiti ako prijedlog za obezbjeđenje nema sve obavezne elemente?

Najkraće rečeno jednako kao i sa tužbom ili bilo kojim drugim podneskom čija sadržina je određena Zakonom.

Prijedlog za obezbjeđenje bi trebalo u skladu sa odredbama čl. 336 ZPP-a vratiti predlagaču da u roku od 8 dana uredi prijedlog uz navođenje šta treba ispraviti, pod prijetnjom posljedica koje predviđa ovaj član zakona.

Ako prijedlog ne bude vraćen smatrat će se povučenim, a ako ne bude ispravljen ili dopunjen u skladu sa uputama suda, bit će odbačen.

Nema postupka niti raspravljanja o mjeri obezbjeđenja bez potpunog i urednog prijedloga.

Primjer 3

Prvostepenom sudu je firma “ Integrainženjering “ kao predlagač obezbjeđenja prije podnošenja tužbe podnijela prijedlog protiv fizičkog lica kao protivnika obezbjeđenja da sud **odredi mjeru obezbjeđenja** kojom će naložiti protivniku obezbjeđenja da sa lokacije, koja je navodno vlasništvo predlagača obezbjeđenja izmjesti betonaru” Elba work”, a u protivnom da ovlasti predlagača da on izmjesti navedeno postrojenje protivnika obezbjeđenja.

Ovaj prijedlog obrazlaže jedino navodima da na lokaciji na kojoj se nalazi betonara protivnika obezbjeđenja ima namjeru postaviti svoja postrojenja.

Prvostepeni sud je ovaj prijedlog vratio na dopunu, smatrajući ga nerazumljivim, te nalažući tužitelju, između ostalog, da označi zahtjev čije obezbjeđenje traži, navede činjenice na kojima zasniva zahtjev i predloži dokaze kojima te činjenice potkrepljuje, a zatim bliže odredi mjeru i sredstva obezbjeđenja tog potraživanja.

Kako tužilac nije postupio po nalogu suda sud je donio

Rješenje

Smatra se da je prijedlog za izdavanje sudske mjere obezbjeđenja povučen.

Ima se smatrati da prijedlog za izdavanje sudske mjere obezbjeđenja nije ni podnesen i isti se može ponovo podnijeti.

Po žalbi na rješenje Viši sud je potvrdio prvostepeno rješenje, te u obrazloženju navodi da je prvostepeni sud pravilno ocijenio nerazumljivim prijedlog za obezbjeđenje i da ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti (podatke koje mora sadržati po članu 269 i 276 st 3 ZPP-a). Stoga je prvostepeni sud, suprotno navodima žalbe, imao osnova da po članu 336 stav 1 ZPP-a donese rješenje kojim se prijedlog vraća predlagaču radi ispravke i dopune. Kako predlagač obezbjeđenja nije vratio sudu ispravljen I dopunjen prijedlog u određenom roku od 8 dana, to je prvostepeni sud pravilno postupio kad je donio ožalbeno rješenje, kojim se prijedlog smatra povučenim, kako to propisuje čl. 336 stav3 ZPP-a.

I ovim primjerom se potvrđuje raniji stav.

4.1.2. Kakav postupak slijedi nakon podnošenja potpunog prijedloga za obezbjeđenje?

Nakon podnošenja urednog prijedloga za određivanje mjere obezbjeđenja, član 277 ZPP-a predviđa

-da se prijedlog za određivanje mjere obezbjeđenja, zajedno sa priložima **mora** dostaviti protivniku obezbjeđenja, uz obavještenje da protivnik obezbjeđenja može podnijeti pismeni odgovor na prijedlog za određivanje mjere obezbjeđenja u roku od 8 dana.

Isti član predviđa

-da se mjera obezbjeđenja ne može odrediti, osim u slučajevima određenim zakonom, ako protivnik obezbjeđenja nije imao mogućnost da se izjasni o prijedlogu za njeno određivanje.

Ova zakonska odredba je sasvim razumljiva i u duhu opštih načela Zakona o parničnom postupku (član 5 ZPP-a).

Ovaj član predviđa da svaka stranka ima pravo da se izjasni o prijedlozima i zahtjevima protivne stranke, a samo kad je to zakonom određeno, sud je ovlašćen da odluči o zahtjevu o kome protivnoj stranci nije bila pružena mogućnost da se izjasni.

Zbog hitnosti postupanja, predviđen je rok za izjašnjenje od 8 dana. **Ovaj rok je odredjen zakonom, pa ga stoga sud ne može mijenjati.**

Medjutim, **sadržina ovog odgovora ili izjašnjenja nije odredjena zakonom.**

To znači da je pružena mogućnost protivniku obezbjedjenja da slobodno odredi njen sadržaj i istakne sve ono što smatra da je bitno, ističući činjenice koje se tiču dopuštenosti prijedloga, razloge koje se tiču primjene materijalnog prava i slično.

U svakom slučaju podnošenje odgovora na ovaj prijedlog nije obavezno, jer zakon predviđa da protivnik obezbjedjenja “može” podnijeti odgovor.

I ukoliko ga ne podnese to ne proizvodi nikakve štetne posljedice u ovom postupku po protivnika obezbjedjenja, ali će sud svakako u kontekstu sa svim ostalim činjenicama i dokazima cijeliti ovakvo pasivno držanje protivnika predlagača.

Protivniku predlagača mora biti ostavljena mogućnost da se izjasni, a hoće li se i kako izjasni o tome će sam odlučiti.

4.2. Određivanje privremene mjere

Član 278 ZPP-a govori o mogućnostima, uslovima i postupku određivanja **privremene mjere obezbjedjenja**.

To je mjera obezbjedjenja, koja **predstavlja izuzetak od pravila** da se mjera obezbjedjenja ne može odrediti ako protivniku obezbjedjenja nije data mogućnost da se izjasni o prijedlogu.

Ona se, dakle, određuje **bez prethodnog obavještanja i saslušavanja** protivnika obezbjedjenja.

Ona ne može samostalno egzistirati i može se predložiti zajedno sa prijedlogom za donošenje mjere obezbjedjenja.

I ova mjera se u pravilu određuje **na prijedlog stranke** (izuzetak su situacije kada se mjera može u skladu sa zakonom odrediti po službenoj dužnosti).

Ona je predviđena za situacije kada se bez obzira za vrlo kratke sudske rokove određene radnje u postupku ne mogu okončati dovoljno brzo, da bi se tužitelju – predlagaču obezbjedjenja pružila zbilja djelotvorna sudska zaštita.

To i određuje **uslove za određivanje ove privremene mjere** obezbjedjenja u stavu 1 člana 278 Zakona o parničnom postupku, koji kaže

-da će se ova privremena mjera odrediti i bez prethodnog obavještanja i saslušanja protivnika obezbjedjenja, ako predlagač obezbjedjenja učini vjerovatnim da je mjera obezbjedjenja osnovana i hitna i da bi se drugačijim postupanjima izgubila svrha mjere obezbjedjenja.

Zakon predviđa **kumulativno ispunjenje tri uslova**

- da je mjera osnovana,
- da je hitna i
- da bi se drugačijim postupanjem izgubila svaka svrha mjere obezbjedjenja

Ovo su situacije koje će biti uvijek procijenjene u konkretnom predmetu prema faktičkom stanju.

Medjutim, u svakom slučaju **situacija mora biti takva da sud može izvesti zaključak da će, ukoliko se predložena privremena mjera obezbjedjenja ne usvoji, postati bespredmetno bilo kakvo raspravljanje o tužbenom zahtjevu koje se, naravno, obezbjedjuje ovakvom privremenom mjerom.**

U takvim situacijama je dovoljno učiniti vjerovatnim da bi takve posljedice u konkretnoj životnoj situaciji zbilja mogle nastati, pa se ne mora nesumnjivo dokazivati njihov nastanak. Mora se imati osjećaj da je određivanje takve privremene mjere zbilja neophodno.

Primjer

Prvostepenom sudu je podnesena **tužba radi utvrđivanja prava vlasništva** na stambenom objektu i prava korišćenja po to osnovu. Tužilac je fizičko lice, a tužena je Opština.

Tužilac je predložio mjeru obezbjeđenja kojom je zatražio

da sud tuženoj Opštini zabrani preduzimanje bilo kakvih daljih aktivnosti u cilju preduzimanja radova na rušenju predmetnog stambenog objekta tužitelja, do pravosnažnog okončanja spora.

Navodi da je predmetni objekat sagrađen na zemljištu koje je upisano kao društvena svojina sa pravom raspolaganja u korist tužene Opštine sa dijelom 1/1. Ovaj objekat je sagrađen prije više od 20 godina, a tužilac je u ovom periodu prijavljen na adresi spornog objekta i koristi ga kao stan zajedno sa članovima svoje porodice. Tužena je zemljište na kom je sagrađen objekat dodijelila trećem licu radi izgradnje benzinske pumpe, te započela sa uređivanjem zemljišta oko ovog predmetnog objekta, pokazujući jasnu namjeru da u vrlo kratkom periodu poruši i predmetni objekat.

Iz priloženih dokaza sud je utvrdio da tužilac živi duže od 20 godina sa porodicom na adresi predmetnog objekta, zaključivši da se na osnovu toga može smatrati da on predstavlja njegov dom u smislu člana 8. Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda i člana 2/3 f Ustava BiH, čija je bitna svrha zaštita pojedinca od arbitrarnih mješanja vlasti. Osim toga, ako ova mjera ne bude odmah usvojena, tužbeni

zahtjev tužitelja gubi svaki smisao, pa smatra da je mjera osnovana i hitna i da bi se drugačijim postupanjem izgubila svrha osiguranja.

Ova privremena mjera obezbjeđenja je nakon odgovora tužene i održanog ročišta, zamjenjena rješenjem o mjeri obezbjeđenja, koje je zatim potvrđeno odlukom Višeg – drugostepenog suda, po žalbi na mjeru obezbjeđenja.

Zaključak:

Mišljenja smo da je ovakav stav suda ispravan, jer je odluka o privremenoj mjeri obezbjeđenja bila neophodna i jer bi sasvim jasno drugačija reakcija suda učinila besmislenim raspravljanje o postavljenom tužbenom zahtjevu.

Ukoliko se privremena mjera odredi član 278 ZPP-a predviđa dalji postupak, u kojem će se praktično, nakon izjašnjenja protivnika predlagača, moći prikupiti nešto više podataka i još jednom procijeniti, da li je uopšte neophodno da mjera obezbjeđenja ostane na snazi.

Tako član 278 stav 2 ZPP-a određuje

- da sud svoju odluku o usvojenoj privremenoj mjeri obezbjeđenja dostavlja protivniku obezbjeđenja odmah. Protivnik obezbjeđenja može zatim u roku od 3 dana osporiti razloge za određivanje ove privremene mjere, nakon čega sud mora zakazati ročište u naredna 3 dana. Odgovor protivnika osiguranja mora biti obrazložen.

Ovaj stav predviđa slijedeće obavezne situacije:

- sud **mora dostaviti odluku** o privremenoj mjeri obezbjeđenja **i to odmah**
- ukoliko protivnik obezbjeđenja stavi prigovor u roku od 3 dana, sud **mora zakazati ročište u naredna 3 dana**
- **odgovor protivnika osiguranja mora biti obrazložen.**

Dakle, protivniku obezbjeđenja se mora dostaviti odluka, ali on na nju ne mora odgovoriti, nego može. Međutim, ako odgovori onda taj odgovor mora biti obrazložen. Samo na takav odgovor sud mora zakazati ročište u određenom zakonskom roku.

Postavlja se pitanje, kako će se postupiti ukoliko odgovor na privremenu mjeru obezbjeđenja ne bude uopšte dostavljen, iako je ova mjera uredno dostavljena protivniku obezbjeđenja?

Mišljenja smo da u ovoj situaciji privremena mjera obezbjedjenja ostaje na snazi, sve do sljedeće odluke suda o njoj, što je u skladu sa članom 281 stav 1 ZPP-a.

Praktično to bi značilo sve do momenta dok protivnik obezbjedjenja u toku postupka koji teče svojim držanjem ne pokaže zainteresovanost i predloži drugačiju odluku o mjeri obezbjedjenja. Sud bi u skladu s tim trebao provjeriti uslove za opravdanost mjere obezbjedjenja i donijeti odluku.

Mada su ovakve situacije u praksi malo vjerovatne te do sada nije pronađen sličan primjer, u razgovoru sa kolegama postavilo se i ovo pitanje kao jedna od dilema.

Svakako su uobičajene situacije kad protivnik obezbjedjenja ospori razloge za obezbjedjivanje privremene mjere.

U tom slučaju član 278 stav 3 predviđa dalji način postupanja.

Nakon održanog ročišta iz stava 2 člana 278 sud zatim posebnim rješenjem

- ukida rješenje o određivanju privremene mjere ili
- ga zamjenjuje novim rješenjem o određivanju mjere obezbjedjenja u skladu sa članom 279 ZPP-a.
- protiv ovog novog rješenja o određivanju mjere obezbjedjenja dopuštena je žalba u skladu sa članom 282 ZPP-a.
- u skladu sa istim članom stav 6 žalba protiv rješenja o privremenoj mjeri obezbjedjenja nije dozvoljena.

Primjer privremene mjere obezbjedjenja i zatim mjere obezbjedjenjam

Prvostepenom sudu su 150 tužilaca, fizičkih lica, radnika, podnijeli tužbu protiv firme u kojoj su zaposleni, **radi isplate duga**, po različitim osnovama u ukupnom iznosu od 1.600,000,00 KM.

Uz tužbu su stavili **prijedlog za određivanje privremene mjere obezbjedjenja** ovog novčanog potraživanja, zabranom, da se otudje i opterete nekretnine upisane u kk.ul.br.1090 i 6066 i 6068 za k.o.B.

Tužiocima su obrazložili privremenu mjeru, navodeći da tužena ima namjeru da otudji nekretnine upisane u kk.ul.br.1090, 6064 i 6068 K.o.B, prilažući u sud predugovor o prodaji nekretnina, zaključen između tužene kao prodavca i budućeg kupca, obrazlažući da ukoliko dodje do realizacije ovog ugovora tužena više neće imati imovine koja bi bila dovoljna za namirenje potraživanja tužitelja.

Sud je bez prethodnog obavještanja i saslušavanja tužene – protivnika obezbjedjenja donio

RJEŠENJE

Na prijedlog tužilaca određuje se privremena mjera obezbjedjenja, pa se tuženoj zabranjuje da otudji i optereti nekretnine upisane u kk.ul.br.1090, 6064 i 6068 za K.o.B u cilju obezbjedjenja novčanog potraživanja tužitelja u visini od 1.500.000,00 KM.

Nalaže se Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove PJ B, da odmah po prijemu ovog rješenja izvrši zabilješku ove mjere obezbjedjenja u kk.ulošcima navedenim u stavu 1. dispozitiva ovog rješenja.

Ova privremena mjera obezbjedjenja ostaje na snazi do slijedeće odluke suda o njoj.

Protiv ovog rješenja nije dozvoljena posebna žalba, a tuženi u roku od 3 dana može podnijeti odgovor na prijedlog tužitelja za određivanje mjere obezbjedjenja i osporiti razloge za određivanje ove mjere.

U obrazloženju ovog rješenja navedeno je da je vjerovatno postojanje potraživanja tužilaca u navedenom iznosu, da je tužena već prodavala svoju imovinu i ima namjeru prodati ponovo znatni dio imovine, tako da je neizvjesno hoće li nakon otudjenja te imovine imati mogućnost da namiri potraživanje tužilaca, pa je sud na osnovu člana 278, 281 i 282 ZPP-a odlučio kao u dispozitivu rješenja.

Kako je tuženi dostavio odgovor u roku od 3 dana, sud je zakazao ročište u skladu sa članom 278 stav 3 i nakon održanog ročišta donio novo

RJEŠENJE

Na prijedlog tužitelja (navedena imena) određuje se mjera obezbjedjenja novčanog potraživanja tužitelja u visini od 1.500.000,00 KM, pa se tuženoj zabranjuje da otudji i optereti nekretnine upisane u kk.ul.br.1090 K.o.B.

Nalaže se Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove PJ B da odmah po prijemu ovog rješenja izvrši zabilježbu ove mjere obezbjedjenja u kk.ul.br.1090 K.o.B.

Odbija se određivanje mjere obezbjedjenja potraživanja tužitelja zabranom opterećenja nekretnina iz kk.ul.br.6064 i 6068 K.o.B.

Odbija se prijedlog za određivanje mjere obezbjedjenja u odnosu na tužitelje (navedena imena).

Ovo rješenje o mjeri obezbjedjenja mijenja ranije doneseno rješenje u ovom predmetu o privremenoj mjeri obezbjedjenja od 01.01.2005.g..

Protiv ove mjere obezbjedjenja dozvoljena je žalba u roku od 8 dana Okružnom sudu u B počev od dana dostavljanja rješenja, koja se izjavljuje putem ovog suda.

Ova mjera obezbjedjenja će važiti do pravosnažnog okončanja ovog spora ili naredne odluke suda o njoj.

Žalba na ovo rješenje ne odlaže izvršenje rješenja.

U obrazloženju ovog rješenja sud je dao razloge zbog kojih smatra u smislu člana 269 ZPP-a, neosnovanim prijedlog za određivanje mjere obezbjedjenja u odnosu na određeni broj tužilaca (njihova potraživanja nisu bila vjerovatna) i u odnosu na zabranu otudjenja određenog dijela nekretnina (radi se o nekretninama kojima je već ranije, prije podnošenja tužbe raspolagano)

U praksi se već postavlja pitanje kako postupiti u situaciji kad sud smatra da je prijedlog za određivanje privremene mjere obezbjedjenja neosnovan?

Član 278 uglavnom predviđa mogućnost određivanja ove privremene mjere i dalji postupak ukoliko, što je uobičajeno i očekivano, protivnik obezbjedjenja ospori razloge za određivanje privremene mjere.

Medjutim, postoji situacija kad sud zaključi da je prijedlog za određivanje privremene mjere obezbjedjenja neosnovan.

Dileme se pojavljuju kod sudija, mora li sud donijeti rješenje kojim se odbija prijedlog za donošenje privremene mjere obezbjedjenja i da li je u takvoj situaciji dozvoljena žalba, te kako dalje postupiti sa takvim prijedlogom ?

Član 279. ZPP-a predviđa

- da sud o mjeri obezbjedjenja odlučuje rješenjem koje mora biti obrazloženo.

Analognom primjenom ovog člana mišljenja smo da i u situaciji kada sud odbija prijedlog da se usvoji privremena mjera obezbjedjenja, mora biti doneseno i obrazloženo rješenje o tome.

Medjutim, član 282 stav 6 ZPP-a predvidja

- da žalba na rješenje o privremenoj mjeri obezbjedjenja nije dopuštena.

To bi značilo da žalba na rješenje kojim se odbija prijedlog za određivanje privremene mjere obezbjedjenja takodje nije dozvoljena.

Mišljenja smo da bi u takvim situacijama moralo biti doneseno i obrazloženo rješenje, na koje nije dozvoljena žalba, koje bi se dostavilo predlagачu obezbjedjenja, a sa prijedlogom postupilo kao sa prijedlogom za određivanje mjere obezbjedjenja, te prijedlog dostaviti na odgovor protivniku obezbjedjenja u smislu člana 277 ZPP-a

Smatramo da je svrsishodno uz dostavljanje prijedloga na odgovor protivniku obezbjedjenja, dostaviti i rješenje suda kojim je odbijen prijedlog za donošenje privremene mjere obezbjedjenja, jer protivnik, takodje mora imati na raspolaganju sve informacije vezane za postupak pred sudom povodom prijedloga za donošenje mjere obezbjedjenja.

Dakle, u ovakvoj situaciji kad je po mišljenju suda prijedlog za određivanje privremene mjere obezbjedjenja neosnovan, s njim treba dalje postupati kao da se radi o prijedlogu za donošenje mjere obezbjedjenja.

Ima mišljenja da je na rješenje kojim se odbija prijedlog za privremenu mjeru obezbjedjenja žalba dopuštena i da je zakonski tekst u članu 282 stav 6 ZPP-a, gdje stoji da žalba protiv rješenja o privremenoj mjeri obezbjedjenja nije dopuštena, koncipiran tako da se to samo odnosi na situacije iz člana 278 ZPP-a, kad sud usvoji privremenu mjeru, s obzirom na dalji propisani postupak i obavezu zakazivanja ročišta.

Ako je prijedlog odbijen, možda neopravdano, zbog pogrešne procjene suda, stranci mora biti dozvoljeno i da zaštiti svoj interes i da valjanost rješenja suda procijeni Viši sud.

O ovim argumentima se takodje može raspravljati.

Medjutim, s obzirom na predvidjene situacije da se privremena mjera obezbjedjenja donosi zbilja kad je potreba njenog donošenja vrlo hitna i da bi se bez nje izgubila svrha obezbjedjenja, trajanje žalbenog postupka, čak i ako je i on vrlo bitan, takodje može takodje učiniti besmislenim odluku o privremenoj mjeri obezbjedjenja, jer može doći zakašnjelo.

Osim toga, ako Zakon kaže da žalba protiv rješenja o mjeri obezbjedjenja nije dozvoljena, onda se to logičnim i jezičkim tumačenjem mora odnositi i na pozitivnu i na negativnu odluku suda o privremenoj mjeri obezbjedjenja.

Iz ovih razloga smo skloniji ranijem stavu povodom ovog pitanja.

U vezi sa postupkom donošenja mjera obezbjedjenja je i član 282 ZPP-a, koji govori o žalbenom postupku.

U stavu 1 ovog člana predviđeno je

- da se protiv prvostepenog rješenja o mjeri obezbjedjenja može izjaviti žalba u roku od 8 dana od dana dostave rješenja.

Ovaj član ne govori **ko može izjaviti žalbu, na koji način i kakav je sadržaj žalbe?**

Logičan je zaključak da žalbu na rješenje o mjeri obezbjedjenja mogu izjaviti pored **predlagača i protivnika predlagača i svaka druga osoba na koju se odnosi** ili koju pogodja na odredjen način sadržaj rješenja o mjeri obezbjedjenja.

U vezi sa članovima 271 i 273 ZPP-a, to bi moglo biti svaka druga osoba kojoj je rješenjem naložena neka obaveza, te svakako umještač, u skladu vezi sa članovima 369 do 372 ZPP-a.

Sadržaj žalbe takodje nije odredjen, a mišljenja smo da i za ovu žalbu vrijede ista pravila kao i za žalbu na presudu u skladu sa odredbama članova 203 do 211 u vezi sa članovima 198 do 202 ZPP-a.

Stav 2 člana 282 odredjuje

- da se žalba na rješenje o mjeri obezbjedjenja dostavlja protivniku obezbjedjenja, koju može u roku od 3 dana od njenog prijema podnijeti sudu odgovor na žalbu.

Dalje u stavu 3 istog člana odredjeno je

- da o žalbu odlučuje drugostepeni sud i to u roku od 15 dana od dana dostavljanja prvostepenom sudu odgovora na žalbu ili isteka roka za podnošenje odgovora na žalbu.

Stav 4 odredjuje

- da žalba ne odlaže izvršenje rješenja.

Ovdje dakle, nije odredjen sadržaj odgovora na žalbu, ali u pravilu u odgovoru bi se stranka trebala i mogla izjasniti o razlozima žalbe, prigovore na iznesenu žalbu, eventualno o novim činjenicama i dokazima.

Stranka može iznijeti sve elemente koje smatra za važne i koji se tiču dopuštenosti žalbe i primjene materijalnog prava.

Nema nikakvih sankcija ako odgovor na žalbu ne bude podnesen.

Što se tiče postupka pred drugostepenim sudom, propisan je jedino rok od 15 dana u kome drugostepeni sud mora donijeti odluku.

U ovom slučaju logično je da će drugostepeni sud prije donošenja odluke cijeniti i odgovor na žalbu koji je eventualno podnesen nakon isteka roka od 3 dana.

Stoga, i ako je odgovor na žalbu podnesen neblagovremeno, sud ne treba odbaciti ovaj odgovor, nego ga treba dostaviti drugostepenom sudu koji će ga uzeti u obzir, naravno ukoliko je to još moguće, odnosno ukoliko još nije donesena odluka po žalbi.

Stavovi 5 i 6 člana 282 predviđaju

- da žalba protiv rješenja o određivanju mjere obezbjedjenja koju je u prvom stepenu donio Okružni sud (Kantonalni sud) ili Vrhovni sud RS (Vrhovni sud FBiH) nije dozvoljena, te žalba nije dozvoljena protiv rješenja o privremenoj mjeri obezbjedjenja.

Očigledno da žalba na rješenje o privremenoj mjeri obezbjedjenja nije dozvoljena, imajući u vidu zakonsku obavezu zakazivanja ročišta u naredna 3 dana u slučaju usvajanja privremene mjere obezbjedjenja, kada sud mora donijeti novu odluku o mjeri obezbjedjenja na koju je žalba dozvoljena.

“Protiv pravosnažnog rješenja o privremenoj mjeri donesenoj u parničnom postupku revizija nije dozvoljena”

(Zaključak prihvaćen na Savjetovanju predstavnika građanskih odjela Saveznog suda, Republičkih i Pokrajinskih Vrhovnih sudova i Vrhovnog Vojnog suda od 13. i 14. juna 1984.).

U sudskoj praksi smo pronašli primjere u kojem je Viši sud kao prvostepeni sud donio rješenje o mjeri obezbjedjenja na koje je dozvolio žalbu, ali je Vrhovni sud ovakvu žalbu odbacio kao nedozvoljenu.

S tim u vezi je i Rješenje Vrhovnog suda FBiH br. GŽ-4/04 od 05. 02. 2004. djelom objavljeno objavljeno u bilten Vrhovnog suda F BiH za 2004. god

“ Protiv rješenja o određivanju sudske mjere o zabrani ili ograničavanju iznošenja ili pronošnja izražavanja neistinite činjenice koje je u prvom stepenu donio Kantonalni ili Vrhovni sud, žalba nije dopuštena.”

5. DEJSTVO SUDSKIH MJERA OBEZBJEDJENJA I NJIHOVO TRAJANJE

Kako djeluju sudske mjere obezbjedjenja i do kada traju, regulisano je u glavnini članovima 279, 280 281 i 285 Zakona o parničnom postupku.

5.1. Šta mora sadržati rješenje o mjeri obezbjedjenja?

Član 279 stav 1 Zakona o parničnom postupku takodje određuje elemente koje mora sadržavati rješenje o određivanju mjere obezbjedjenja.

Tu navodi da u rješenju o određivanju mjere obezbjedjenja, **sud mora odrediti**

- vrstu mjere,
- sredstva kojima će se ona prinudno ostvariti i
- predmet mjere obezbjedjenja uz odgovarajuću primjenu pravila sudskog izvršnog postupka.

Takodje određuje

- da će **sud po službenoj dužnosti** dostaviti rješenje o određivanju mjere obezbjedjenja nadležnom izvršnom sudu, radi njenog prinudnog provodjenja i odgovarajućim javnim registrima, radi upisa.

U skladu s ovim, jasno je da je propisan minimum elemenata koje rješenje o određivanju mjere obezbjedjenja mora da sadrži, naravno uz naznačenje opštih podataka o nazivu predlagača i protivnika predlagača obezbjedjenja.

Osim toga, u skladu sa konkretnom situacijom, rješenje o mjeri obezbjedjenja **bi moralo sadržati**

- vrijeme za koje je mjera određena, zatim
- rok u kojem protivnik obezbjedjenja mora da izvrši nalog ili položi osiguranje, kao i
- rok u kojem predlagatelj obezbjedjenja mora podnijeti tužbu ili pokrenuti drugi postupak radi opravdanja mjere (u slučaju kad se mjera traži, dok postupak još uvijek nije pokrenut).

Šta mjera obezbjedjenja u pravilu sadrži, može se razaznati iz primjera iz prethodne tačke.

Takodje slijede još dva primjera tipičnih rješenja o mjeri obezbjedjenja.

Primjer 1.

Prvostepeni sud u B po sudiji SS u pravnoj stvari tužitelja AA iz B protiv tuženog BB iz B radi duga, vsp. 8.400 KM, donio je na prijedlog tužitelja dana 01. 01, 01. sljedeće

R J E Š E N J E

Na prijedlog tužitelja AA određuje se mjera obezbjedjenja protiv tuženog BB, radi obezbjedjenja potraživanja u iznosu od 8.400,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 01.01.2001.g., pa do isplate, popisom pokretnih stvari koji se zateknu u stanu i dvorištu tuženog u ulici CC u B.

Tuženom se zabranjuje da raspolaže popisanim stvarima.

Ova mjera obezbjedjenja određuje se do isteka roka od 30 dana od nastupanja uslova za prinudnu naplatu, po presudi P-01/01 od 01.01.2001.g.

Izvršenje ovog rješenja sprovede Prvostepeni sud u B.

Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba u roku od 8 dana od dana dostavljanja rješenja Višem sudu u B, koja se izjavljuje putem ovog suda.

Žalba na ovo rješenje ne odlaže izvršenje rješenja

Stav 2 člana 279 ZPP-a, predvidja

- da se u toku postupka mogu izvršiti izmjene rješenja o određivanju mjere obezbjedjenja.

Tako navodi

- ako je radi ostvarenja naloga ili zabrane koji su izrečeni u rješenju o određivanju mjere obezbjedjenja potrebno **izmijeniti sredstva ili predmete obezbjedjenja**, predlagatelj obezbjedjenja može predložiti tu izmjenu u istom postupku **na osnovu već izrečenih naloga i zabrana.**

Ovo je predviđeno **u cilju efikasnijeg osiguranja**, kada je to **opravdano i na prijedlog** predlagača obezbjedjenja.

5.2. Kako djeluje rješenje o sudskoj mjeri obezbjedjenja?

Doneseno rješenje o odredjivanju mjere obezbjedjenja ima svoju obavezujuću snagu.

Stav 3 člana 279 predviđa da

- rješenje o mjeri obezbjedjenja **ima učinak rješenja o izvršenju** iza Zakona o izvršnom postupku. Takva mjera obezbjedjenja obavezuje stranke u postupku, **kao i osobe koje su u vezi s njima**, a nakon što prime obavijest o izdavanju mjere obezbjedjenja.

Kako rješenje ima učinak rješenja o izvršenju, to znači da nije potrebno ponovo donositi rješenje o izvršenju, jer je ono već sadržano u odluci suda o mjeri obezbjedjenja.

Ovakvo rješenje treba samo izvršiti, a radi izvršenja rješenja, stav 1 član 279 predviđa

- da će ga sud **po službenoj dužnosti dostaviti nadležnom izvršnom sudu radi** prinudnog provođenja i odgovarajućim javnim registrima radi upisa, naravno kad je to potrebno prema prirodi odluke suda o mjeri obezbjedjenja.

Ako se mjera obezbjedjenja odnosi na zabranu raspolaganja i otudjenje nekretnina, koja se zabilježava i u radnim registrima, onda je izvršenje provedeno već dostavom javnom registru i protivniku obezbjedjenja, u vezi sa članom 271 stav ZPP-a.

“Privremenu mjeru koju je donio u toku postupka parnični sud, provodi izvršni sud, po pravilima izvršnog postupka, ali nije bilo mjesta donošenju posebnog rješenja o izvršenju, jer je ono sadržano već u rješenju o mjeri osiguranja. Prijedlog pak vjerovnika za izvršenje mjere osiguranja, trebalo je shvatiti samo kao prijedlog za provodjenje mjere osiguranja”.

(OS Split Gž-1944/87 od 24.07.1987.g., Gž-2586/87 od 08.10.1987.g.)

Član 279 u stavu 4 predviđa da

- rješenja o odredjivanju mjera obezbjedjenja **moraju biti obrazložena.**

Obrazloženje treba da sadrži razloge zbog kojih se smatra **da je potraživanje tužitelja vjerovatno i koji opravdavaju donošenje mjere obezbjedjenja zbog opasnosti** da bi bez takve mjere protivnik obezbjedjenja mogao spriječiti ili znatno otežeti ostvarenje

potraživanja ili na drugi način štetno uticati na prava predlagača obezbjeđenja iz člana 269 ZPP-a.

Analizom praktičnih primjera primjećeno je da su obrazloženja mjera obezbjeđenja veoma različita. Različitosti u stilu pisanja i izražavanja su razumljive s obzirom na osobenosti postupajućeg sudije kao i na različitost konkretnih slučajeva.

Međutim primjećuje se da se u obrazloženjima rješenja često propušta naznačenje zahtjeva čije se obezbjeđenje traži, pa su obrazloženja, ako se nema mogućnosti uvida u cio spis, nedovoljno jasna i nemaju cjelinu,

I kod obrazloženja treba imati u vidu da je početak i konačni cilj postupka obezbjeđenja tužbeni zahtjev ili pravo koje se mjerom obezbjeđuje.

Mislimo da zahtjev koji se obezbjeđuje-tužbeni zahtjev mora biti uočljiv-jasno naznačen u obrazloženju rješenja, a zatim navedeni kratki-sažeti razlozi zašto ga sud smatra vjerovatnim i u čemu se sastoji opasnost njegovog osujećenja-znatnog otežavanja njegovog ostvarenja-drugog štetnog uticaja na prava predlagača ili zbog čega smatra da ovi uslovi nisu ispunjeni. Obrazloženja ne treba da budu opširna i ne moraju sadržati detaljnu ocjenu činjenica i dokaza.

U sudskoj praksi su česte situacije da je rješenje o mjeri obezbjeđenja odlukom Višeg suda ukinuto zbog nedovoljnih ili nejasnih razloga o mjeri obezbjeđenja.

Stoga je neophodno razloge iz obrazloženja koncentrisati na gore navedene elemente uz po mogućnosti sažete i jasne argumente koji potvrđuju odluku suda. Obrazloženja ne bi trebala biti suviše opširna, kako ne bi nepotrebno opterećavala sudiju i dovodila do nedoumica kod ocjene rješenja.

U stavu 5 je predviđeno da se odredbe ovog člana primjenjuju na odgovarajući način i na mjere obezbjeđenja koji donese sud po službenoj dužnosti, što je sasvim logičan zaključak

5.3. Trajanje sudskih mjera obezbjeđenja

Dalje članovi 280 i 281 ZPP-a regulišu trajanje određenih sudskih mjera obezbjeđenja.

Član 280 predviđa situaciju kad je donesena mjera obezbjeđenja prije podnošenja tužbe

Tom prilikom, odlukom o određivanju mjere obezbjeđenja određiće se **rok ne duži od 30 dana** u kojem predlagač obezbjeđenja **mora** podnijeti tužbu.

Predlagač obezbjeđenja podnosi sudu dokaz da je pokrenuo postupak u skladu sa stavom 1 istog člana.

Ovaj član nije novina u odnosu na ranije propise, ali je ovdje određen rok koji ne smije biti duži od 30 dana, a u kom predlagač obezbjedjenja mora podnijeti tužbu i dostaviti dokaz o tome.

Dakle, sud određuje predlagaču obezbjedjenja **primjeren rok** za podnošenje tužbe, pri čemu bi trebao voditi računa o interesima obiju stranaka, naročito interesima protivnika obezbjedjenja, jer se mjerom neko njegovo pravo ograničava.

U svakom slučaju taj rok ne može biti duži od 30 dana, što je zakonski maksimum.

Član 285 stav 1 ZPP-a, **predvidja i sankciju** ukoliko predlagač obezbjedjenja u roku koji se odredi rješenjem o određivanju mjere obezbjedjenja ne podnese dokaz iz člana 280, **te predvidja da će sud obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje.**

Stoga ovo upozorenje u smislu člana 285 stav 1 treba da stoji u rješenju o određivanju mjere obezbjedjenja koja se podnosi prije podnošenja tužbe, odnosno čini njen sastavni dio.

Za mjere obezbjedjenja je važno da je vrijeme za koje ostaje na snazi ograničeno.

Takodje sud u toku postupka može provjeravati potrebu postojanja mjere obezbjedjenja, naravno na zahtjev zainteresovane strane, pa je može i ukinuti ukoliko više ne ispunjava uslove zbog kojih je donesena (član 269 ZPP-a), jer više ne služi funkciji obezbjedjenja traživanja.

Član 281 govori o tome do kada mjera obezbjedjenja ostaje na snazi.

U stavu 1 stoji generalna odredba

-da izrečena mjera obezbjedjenja ostaje na snazi do naredne odluke suda o mjeri obezbjedjenja.

U prilog ovom stavu ide ranija konstatacija da sud mjeru obezbjedjenja u toku postupka može bilo kada ukinuti, na što ukazuje član 285 stav 2 ZPP-a, kada su se okolnosti zbog kojih je mjera određena tako promijenile, da mjera obezbjedjenja više nije potrebna.

U toku postupka i nakon donošenja prvostepene presude, stav 2 člana 281 ZPP-a dozvoljava

- da nadležni sud, ukoliko tužbeni zahtjev nije prihvaćen prvostepenom presudom, može mjeru obezbjedjenja ostaviti na snazi dok odluka o tužbenom zahtjevu ne postane pravosnažna.

Logično bi bilo i u skladu sa članom 269 ZPP-a, da sud onda kad donese presudu kojom odbija tužbeni zahtjev tužitelja, dakle predlagača obezbjedjenja, ukine mjeru obezbjedjenja.

Donošenjem odbijajuće presude, sud je zapravo iz razloga navedenih u obrazloženju našao da nije osnovano potraživanje tužitelja – predlagača obezbjedjenja.

Od tog momenta praktično više ne postoji uslov vjerovatnosti postojanja potraživanja tužitelja iz člana 269 stav 1 tačka 1 ZPP-a, koji mora biti kumulativno ispunjen, da bi mjera obezbjedjenja uopšte bila donesena.

Medjutim, ovakva odluka suda još uvijek nije pravosnažna i još uvijek postoji mogućnost da stav suda bude promijenjen. Sve dok presuda nije pravosnažna i osnovanost tužbenog zahtjeva je vjerovatna, pa se u tom kontestu i nakon odbijajuće, ali nepravosnažne odluke mjera izuzetno može ostaviti na snazi do njene pravosnažnosti.

Kad će to biti odlučio sud u konkretnoj situaciji.

U praksi su najčešće situacije kada sud pri donošenju mjere obezbjedjenja odredi da je njeno trajanje do pravosnažnosti presude, dakle, unaprijed polazi od gornjih pretpostavki, što je i u skladu sa stavom 2 člana 281.

Zakon ide dalje, te u stavu 3 člana 281 određuje najduži rok do kog mjera obezbjedjenja ostaje na snazi, a to je najduže do isteka roka od 30 dana po nastupanju uslova za prinudno izvršenje.

To znači da **najduže trajanje mjere obezbjedjenja jeste kada nakon pravosnažnosti presude protekne i paricioni rok (rok za dobrovoljno izvršenje) i nakon toga rok od 30 dana.**

Uslovi za prinudno izvršenje stekli su se onda kad je protekao nakon pravosnažnosti presude paricioni rok – rok za dobrovoljno izvršenje.

Naime, tužilac već tada ima mogućnosti da svoja prava ostvari u izvršnom postupku, te postojanje mjere obezbjedjenja više nema smisla.

Iz ovih razloga obično proizilazi i zaključak da ne postoji mogućnost da se izjavi revizija na odluku o mjeri obezbjedjenja, kao vanredni pravni lijek.

“Revizija što ju je uložio tužitelj je izvanredni pravni lijek, bez suspenzionog djelovanja na pravomoćnost presude, pa je pravilno zaključio prvostupanjski sud kad je smatrao trajanje mjere osiguranja ograničenim na vrijeme do nastupa pravomoćnosti presude, nakon čega tužitelj ima mogućnost svoja prava ostvarivati na osnovu presude u izvršnom postupku i u tom postupku predviđenim pravnim sredstvima”

(OS.Split Gž-991/86 od 04.04.1986.g.).

Stav 4 člana 281 predviđa da **mjeru obezbjedjenja upisanu u javne knjige, sud briše po službenoj dužnosti.**

Znači, da bi sud nakon proteka roka iz člana 281 stav 3 **morao donijeti rješenje kojim briše ili ukida** donesenu mjeru obezbjedjenja **i to rješenje dostavlja javnom registru** kod kog je mjera upisana.

Medju sudijama se **pojavila dilemma**

da li sudovi uvijek nakon proteka roka iz člana 281 stav 3 ZPP-a moraju donijeti rješenja kojim stavljaju van snage – ukidaju mjere obezbjedjenja?

Član 281 stav 4 ZPP-a predviđa situaciju kad sud po službenoj dužnosti briše mjeru obezbjedjenja.

U takvoj situaciji sud je dužan po službenoj dužnosti i postupiti.

Obaveza postupanja po službenoj dužnosti je uvijek zakonom izričito određena, te predstavlja izuzetak od pravila koji se primjenjuje u parničnom postupku, da nema postupka bez zahtjeva stranke i da sud odlučuje uvijek u granicama tog zahtjeva.

Stoga smo mišljenja da u svim drugim situacijama, ukoliko to odredbe o mjerama obezbjedjenja izričito ne predviđaju, sud ne mora po službenoj dužnosti donositi rješenja, pa s tim u vezi ni rješenje u vezi sa stavom 3 člana 281 ZPP-a, bez zahtjeva stranke.

Osim toga, u pravilu bi rješenja o mjeri obezbjedjenja trebala imati odredbu do kada ostaje na snazi, pa je u tim situacijama i jasno kad njeno dejstvo prestaje.

Problem se može postaviti samo onda kad ovaj rok nije određen.

U tom slučaju bi krajnji rok bio rok iz čl. 281 stav 3 ZPP-a - najduže 30 dana po nastupanju uslova za prinudno izvršenje.

Ako on nije određen i neka od stranaka ima interesa da se mjera obezbjedjenja stavi van snage sa određenim datumom, onda bi **na njen zahtjev** i trebalo donijeti rješenje o stavljanju van snage rješenja o mjeri obezbjedjenja.

5.3.1. Obustava postupka kod sudskih mjera obezbjedjenja

Dalje, u vezi sa trajanjem mjera obezbjedjenja govori i član 285 ZPP-a.

U stavu 1 ovog člana predviđena je situacija

- da će sud obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje, ako predlagač obezbjedjenja u roku određenim rješenjem o određivanju mjere obezbjedjenja ne podnese dokaz iz člana 280 ZPP-a.

To je situacija kad je prijedlog za obezbjedjenje podnesen prije podnošenja tužbe i ostavljen rok za podnošenje tužbe, o čemu je već bilo govora.

Ovo bi bila takodje jedna od situacija kad se smatra da je sud dužan po službenoj dužnosti obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje, te dakle, nije potreban prijedlog zainteresovane strane.

U stavu 2 čl. 285 ZPP-a

- postupak će se obustaviti i ukinuti provedene radnje **na prijedlog protivnika obezbjedjenja**, ako su se okolnosti zbog kojih je mjera određena kasnije promijenila, tako da više nije potrebna.

Dakle, radi se o obaveznom prijedlogu stranke u kontekstu sa ranijom konstatacijom u tekstu da se o određenoj mjeri obezbjedjenja u toku postupa uvijek može dalje raspravljati, što je u vezi sa članom 281 ZPP-a.

Kako je mjera obezbjedjenja donesena u cilju obezbjedjenja potraživanja i u konkretnim okolnostima u vrijeme donošenja mjere, ako se ove okolnosti promijene tako da određena mjera obezbjedjenja više ne opravdava svoju svrhu, onda se ona može i ukinuti, ali na prijedlog zainteresovane strane – protivnika obezbjedjenja.

U stavu 3 člana 285 ZPP-a, zakon dalje predviđa konkretne situacije kada će se obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje **i to na prijedlog protivnika obezbjedjenja.**

- ako protivnik obezbjedjenja položi sudu dužni iznos potraživanja koje se osigurava sa kamatama i troškovima.
- ako protivnik obezbjedjenja učinim vjerovatnim da je potraživanje u vrijeme donošenja rješenja o određivanju mjere obezbjedjenja već bilo naplaćeno ili dovoljno obezbjedjeno.
- ako je pravosnažno utvrđeno da potraživanje nije nastalo ili da je prestalo.

Ovo su situacije koje samo potvrđuju pravila:

- **da mjera obezbjedjenja služi obezbjedjenju potraživanja i da bez postojanja ili vjerovatnosti potraživanja nema ni mjere obezbjedjenja, te nas vraća ponovo na uslove za donošenje mjere obezbjedjenja iz člana 269 i njihovu funkcionalnu vezu sa postavljenim tužbenim zahtjevom.**

U stavu 4 člana 285 utvrđeno je

- da u slučajevima obustave postupka zbog nepodnošenja tužbe u određenom roku i obustave postupka na prijedlog protivnika obezbjeđenja, zato što je učinjeno vjerovatnim da je potraživanje u vrijeme donošenja rješenja već bilo naplaćeno ili dovoljno osigurano i kad je pravosnažno utvrđeno da potraživanje nije nastalo ili da je prestalo, troškove prouzrokovane protivniku obezbjeđenja određivanjem i provođenjem mjere obezbjeđenja dužan je naknaditi predlagač obezbjeđenja.

Ovo proizilazi kao logičan zaključak iz stava, da troškove oko izdavanja mjere obezbjeđenja koje je bez potrebe prouzrokovao predlagač obezbjeđenja, uvijek mora nadoknaditi predlagač obezbjeđenja.

To je analogno članu 388 Zakona o parničnom postupku, kada je svaka stranka dužna nadoknaditi protivnoj strani troškove koje je prouzročila svojom krivicom.

6. TROŠKOVI POSTUPKA KOD SUDSKIH MJERA OBEZBJEĐENJA

Troškovi sudskih mjera obezbjeđenja određeni su u članu 286 Zakona o parničnom postupku, te dijelom u članu 285 stav 4 istog zakona.

U članu 286 stav 1 predviđeno je da troškove nastale u toku postupka obezbjeđenja prethodno podmiruje predlagač obezbjeđenja.

Ovo je situacija analogna članu 384 Zakona o parničnom postupku, kada svaka stranka sama podmiruje troškove koje je prouzrokovala svojim radnjama.

Ovdje nema bitnih novina u odnosu na postupanje u svakom parničnom postupku.

U skladu sa konkretnom situacijom sud mora zatražiti od predlagača obezbjeđenja da predujmi troškove u određenom roku.

Ukoliko ti troškovi ne budu predujmljeni u tom roku, a bez njih se ne može sprovesti postupak obezbjeđenja, sud će svakako obustaviti postupak.

Ako se to odnosi na određenu radnju, onda ta radnja neće biti izvedena.

Postoje međutim situacije kada nema određenih troškova.

U članu 286 stav 2 navedeno je

-da, ako je prijedlog za određivanje mjere obezbjeđenja podnesen tokom parničnog ili drugog sudskog postupka, sud nadležan za odlučivanje o tužbenom ili drugom zahtjevu odlučiće ko podmiruje troškove izdavanja i provođenje mjere obezbjeđenja.

U ovom stanju se govori praktično o konačnim troškovima postupka, u situaciji kad je mjera obezbjeđenja određena tokom postupka.

Dakle, sa odlukom o troškovima postupka, sud će odlučiti i o troškovima koji su nastali u vezi sa izdavanjem i provođenjem mjera obezbjeđenja, primjenom odredaba članova 383. do 398. ZPP-a.

Do okončanja postupka vrijedi odredba člana 286 stav 1 ZPP-a, da troškove prethodno svakako podmiruje predlagač obezbjeđenja.

7. PRODAJA POKRETNIH STVARI

Član 283 ZPP-a predviđa mogućnost prodaje pokretnih stvari kod određenih mjera obezbjeđenja, kad su stvari podložne brzom kvarenju ili kod opasnosti značajnog pada cijena.

Ove odredbe **nisu u suštini novina** i ovakve situacije predviđene su i u ranijem Zakonu o izvršnom postupku.

Zakon predviđa u članu 283 stav 1

- da sud može na prijedlog protivnika obezbjeđenja ili čuvara stvari odrediti prodaju pokretnina, koje su podložne brzom kvarenju ili ako postoji opasnost od značajnog pada cijena tih stvari, ako su izrečene mjere određene članom 271 stav 1 tačka 1 i 2 i članom 272 stav 1 tačka 1 i 2 ZPP-a.

Dakle, radi se o izrečenim konkretnim mjerama obezbjeđenja i to:

- zabrana protivniku obezbjeđenja da otuđi, sakrije, optereti ili raspolaže određenom imovinom u vrijednosti koja je dovoljna za osiguranje potraživanja predlagača obezbjeđenja,
- čuvanje imovine na koju se odnosi zabrana iz ranijeg stava i to polaganjem u polog sudu, ako je to moguće ili predajom u posjed trećoj osobi,
- zabrana protivniku obezbjeđenja otuđenje, skrivanje i opterećavanje ili raspolaganje imovinom na koju je upravljeno potraživanje,
- čuvanje imovine na koju se odnosi zabrana iz ranijeg stava i to polaganjem u polog sudu, ako je to moguće ili predajom u posjed trećoj osobi,
- prodaju ovih stvari sud može odrediti na prijedlog protivnika obezbjeđenja ili čuvara stvari,

- sud će odrediti u faktičkoj situaciji da li se radi o pokretnim stvarima koje su podložne brzom kvarenju ili da li postoji opasnost od značajnog pada cijena tih stvari.

Ukoliko sud odredi prodaju pokretnina iz ranijeg stava, ova će se prodaja obaviti po pravilima o izvršenju nekretnina.

Stav 3 dalje predviđa

- da sud može na prijedlog predlagača obezbjeđenja ili protivnika obezbjeđenja, u slučaju kad je određena mjera obezbjeđenja iz člana 271 stav 1 tačka 3 ZPP-a (mjera obezbjeđenja novčanog potraživanja zabranom dužniku protivnika obezbjeđenja da isplati protivniku obezbjeđenja potraživanje ili da mu preda stvar, kao i zabrana protivniku obezbjeđenja da primi stvar, da naplati potraživanje i da njom raspolaže, koja se može izreći svakoj drugoj osobi, od koje protivnik osiguranja može zahtijevati isplatu ili predaju stvari) odrediti da se na predlagača obezbjeđenja prenese pravo na ispunjenje potraživanja u slučaju u kojem postoji opasnost da se to potraživanje zbog zakašnjenja u njezinom ostvarenju neće moći realizovati ili da će izgubiti pravo na regres prema trećim osobama.

Dakle, i ova prodaja može biti određena samo

- **na prijedlog** u ovom slučaju predlagača obezbjeđenja ili protivnika obezbjeđenja,
- **kada je to zbilja neophodno**, odnosno kada postoji opasnost da se potraživanje zbog zakašnjenja u realizaciji neće moći realizovati ili kad će se izgubiti pravo na regres prema trećim licima.

I u jednom i u drugom slučaju (stav 1 i 3 člana 283 ZPP-a) stvar je konkretne faktičke situacije i ocjene kada je to moguće, a primjeri ove vrste u aktuelnoj sudskoj praksi koja nam je bila na raspolaganju nisu nađeni.

I u jednoj i u drugoj situaciji stav 4 člana 283 predviđa

- da će se svota koja se dobije prodajom pokretnina ili naplatom potraživanja čuvati u sudskom pologu, dok se ne obustavi mjera obezbjeđenja ili dok predlagač obezbjeđenja ne predloži izvršenje, a najduže 30 dana pošto potraživanje postane izvršno.

Zakon predviđa takodje da se i druge koristi dobijene ostvarenjem potraživanja polažu u sudski depozit ako je to moguće ili će se na neki drugi način odrediti njihovo čuvanje, sve do obustave mjere obezbjeđenja, odnosno dok predlagač izvršenja ne predloži izvršenje, ali najduže 30 dana, pošto potraživanje postane izvršno.

U praksi sudova se postavlja pitanje ko će donijeti odluku o prodaji stvari i kako će se ona izvršiti ?

Smatramo da je jasno da odluku o prodaji stvari donosi sud koji je odlučio o mjeri obezbjeđenja kao nadležan sud u smislu člana 268. ZPP-a, a da provođenje ovakve odluke o prodaji, sprovode nadležna službena lica u izvršnom postupku, u skladu sa članom 283 stav 2 i članom 290 ZPP-a.

8. ŠTETA U VEZI SA POSTUPKOM DONOŠENJA MJERA OBEZBJEĐENJA

Šteta koja bi mogla proizaći i u vezi je sa postupkom određivanja sudskih mjera obezbjeđenja, regulisana je članovima 288 do 289 ZPP-a.

U članu 287 zakon predviđa

-da predlagač obezbjeđenja ima po opštim pravilima imovinskog prava, pravo na naknadu štete, koja mu je nanesena nepostupanjem osoba koje su bile dužne postupiti po rješenju o određivanju mjere obezbjeđenja.

Ovaj član jeste novina, jer ranije nije bilo regulisano pitanje naknade štete predlagaču obezbjeđenja, prouzrokovane nepostupanjem treće osobe.

Naravno ova mogućnost je postojala u okviru opštih pravila o nastanku štete, međjutim, Zakonom–odredbama koje se odnose na mjeru obezbjeđenja, to nije bilo izričito predviđeno kao sada.

Ovim se takodje pojačava značaj obaveze trećih osoba na koje se mjera obezbjeđenja odnosi da postupe po rješenju suda.

U slučaju da ne postupe po tom rješenju, tad zakon izričito predviđa pravo predlagača obezbjeđenja da upravo protiv te treće osobe, po opštim pravilima imovinskog prava zatraži naknadu nastale štete.

To faktički znači da predlagač obezbjeđenja ima pravo mjesno i stvarno nadležnom sudu u skladu sa odredbama ZPP-a podnijeti tužbu za naknadu štete protiv treće osobe.

Član 288 za razliku od prethodnog **nije novina**, jer je ranije bio predviđen u Zakonu o izvršnom postupku.

On predviđa

-da protivnik obezbjeđenja ima po opštim pravilima imovinskog prava prema predlagraču obezbjeđenja pravo na naknadu štete, koja mu je nanesena mjerom obezbjeđenja, za koju je utvrđeno da je bila neosnovana ili koju predlagrač obezbjeđenja nije opravdao.

Pitanje neosnovanosti mjere obezbjeđenja je faktičko pitanje.

Npr. može se smatrati da je mjera obezbjeđenja bila neosnovana, ako bude ukinuta u postupku povodom pravnog lijeka.

Takodje se može smatrati da predlagrač obezbjeđenja mjeru nije opravdao, jer je propustio rok koji mu je određen za podnošenje tužbe ili pokretanje drugog postupka, radi opravdanja mjere obezbjeđenja.

Može se smatrati da u prvom slučaju odgovornost za štetu nastupa dostavom protivniku obezbjeđenja odluke Višeg suda, kojom je mjera obezbjeđenja ukinuta, a u drugom slučaju kad protivnik obezbjeđenja dobije odluku suda da se mjera obezbjeđenja ukida zbog propuštenog roka.

Naravno, pored opštih uslova, protivnik obezbjeđenja mora dokazati da je iz ovih razloga šteta nastala kao i njenu visinu, te sve to treba biti raspravljeno u konkretnoj situaciji i predstavlja faktičko pitanje.

Član 289. ZPP-a reguliše i zastarjevanje potraživanja naknade štete iz članova 287 i 288. Tako određuje

- da potraživanja naknade štete iz članova 287 i 288 ovog Zakona zastarjevaju u roku od godinu dana od prestanka važenja rješenja, kojim je mjera obezbjeđenja izrečena.

Ovaj član je novina u postupku obezbjeđenja i predviđa relativno kratak rok u kom zastarjevaju potraživanja naknade štete, imajući u vidu rokove u kojem zastarjevaju potraživanja naknada štete predviđene Zakonom o obligacionim odnosima.

U vezi sa određivanjem datuma od kojih počinje teći zastarni rok od godinu dana, upućujemo na tekstove ovog modula koji se odnose na dejstvo sudskih mjera obezbjeđenja.

Naime, u konkretnom slučaju treba utvrditi kada je prestalo važenje rješenja kojim je mjera obezbjeđenja određena i eventualno kad je za to saznala stranka koja ima pravo da zahtjeva naknadu štete.

Do sada nismo našli praktične primjere vezane za sporove ove vrste.

9. KRATAK PREGLED MJERA OBEZBJEĐENJA U BRČKO DISTRIKTU BiH

9.1. Uvod

Za razliku od novih propisa u okvirima novih Zakona o parničnom postupku RS i FBiH (u daljen tekstu ZPP), kao ranije, u Brčko Distriktu BiH je postupak obezbjeđenja i dalje regulisan Zakonom o izvršnom postupku Brčko Distrikta BiH (u daljem tekstu ZIP -objavljen uslužbenom glasniku Brčko Distrikta BiH”,br.8/00 sa izmjenama i dopunama ovog zakona, objavljenim u Službenim glasnicima Brčko Distrikta BiH 1/01, 5/02 I 803).

U Zakonu o izvršnom postupku Brčko Distrikta obezbjeđenje potraživanja obuhvata dio treći ovog zakona, pa je postupak obezbjeđenja regulisan u 37 članova (od člana 219. do člana 255) ovog Zakona.

Osim toga, osnovne odredbe ovog Zakona, govore i o obezbjeđenju potraživanja.

U članu 1. navedeno je da se ZIP-om, pored ostalog, uređuje obezbjeđenje potraživanja, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Član 3 ZIP-a predviđa

- da se postupak obezbjeđenja pokreće prijedlogom predlagača obezbjeđenja, ali da se može pokrenuti i po službenoj dužnosti kad je to zakonom izričito određeno.

Član 4 ZIP-a određuje

- da obezbjeđenje određuje i sporovodi Osnovni sud Brčko Distrikta BiH (u daljem tekstu Osnovni sud),

a član 5 reguliše

- mjesnu nadležnost ovog Osnovnog suda, kada govori o prijedlogu za odlučivanje o obezbjeđenju novčanog potraživanja prinudnim zasnivanjem založnog prava na nepokretnosti, zatim o prijedlogu za obezbjeđenje novčanog potraživanja predlagača obezbjeđenja, zasnivanjem založnog prava na osnovu sporazuma stranaka na stvarima i pravima protivnika obezbjeđenja, te za sprovođenje obezbjeđenja, o odlučivanju o prijedlogu za prethodno izvršenje i sprovođenje tog izvršenja, o prijedlogu za obezbjeđenje prethodnom mjerom i privremenom mjerom, kao i za sprovođenje takvih mjera.

9.2. Opšte odredbe obezbjeđenja potraživanja

U glavi 25 (čl. 219- 221) su navedene opšte odredbe obezbjeđenja potraživanja.

Ove odredbe ukazuju da se na obezbjeđenje potraživanja prema trećem dijelu ovog Zakona na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovog Zakona o izvršenju radi ostvarenja potraživanja.

Takodje je rečeno da se kao sredstva obezbjeđenja mogu odrediti samo sredstva predviđena ovim ili drugim zakonom, te da obezbjeđenje nije dozvoljeno na stvarima i pravima koji po ovom zakonu ne mogu biti predmet izvršenja, osim ako odredbama trećeg dijela ovog zakona nije drugačije određeno.

9.3. Obezbjeđenje prinudnim zasnivanjem založnog prava na nepokretnosti

Glava 26 ZIP-a se odnosi na obezbjeđenje prinudnim zasnivanjem založnog prava na nepokretnostima (čl. 222 - 224)

Ove odredbe govore

- da predlagač obezbjeđenja na osnovu izvršne isprave kojom je utvrđeno novčano potraživanje ima pravo obezbjeđenja tog potraživanja zasnivanjem založnog prava na nepokretnosti protivnika obezbjeđenja.

Članom 223 određen je način zasnivanja založnog prava, a članom 224 dejstvo uknjižbe i zabilježbe.

9.4. Sudsko obezbjeđenje novčanog potraživanja zasnivanjem založnog prava na osnovu sporazuma stranaka

Glava 27 govori o sudskom obezbjeđenju novčanog potraživanja zasnivanjem založnog prava na osnovu sporazuma stranaka, te se ovo poglavlje odnosi na članove 225 – 230 ZIP-a.

Član 225 govori

- o obezbjeđenju novčanog potraživanja predlagača obezbjeđenja sticanjem založnog prava na određenim predmetima obezbjeđenja i to kada predlagač obezbjeđenja i protivnik obezbjeđenja mogu **saglasno** tražiti od suda da odredi i

provede u korist predlagača obezbjeđenja određene mjere, koje su taksativno nabrojane.

Član 226 govori

- o mogućnostima određivanja ročišta na prijedlog jedne od dvije stranke i uzimanja na zapisnik sporazuma stranaka o postojanju potraživanja, vremenu njenog dospjeća i saglasnosti stranaka da se obezbijedi to novčano potraživanje zasnivanjem založnog prava.

Član 227 govori

- o određivanju sprovođenja obezbjeđenja na osnovu sporazuma iz člana 226, u kojem slučaju sud nakon određene mjere preduzima sve potrebne radnje, radi njihovog sprovođenja, u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku.

Član 228 se poziva na odgovarajuću primjenu odredaba članova 220 i 221 ovog zakona.

Član 229 govori

- o postupanjima suda radi namirenja obezbjeđenog novčanog potraživanja, nakon izvršnosti sporazuma stranaka iz člana 226, a član 230 o mogućnosti obezbjeđenja sticanjem založnog prava na stvarima i pravima drugih lica.

U daljim glavama se govori o obezbjeđenju prethodnog izvršenja, što podrazmjeva obezbjeđenje prethodnim mjerama i obezbjeđenje privremenim mjerama.

9.5. Obezbjeđenje prethodnim izvršenjem

Glava 28 je pod naslovom “Obezbjeđenje prethodnim izvršenjem”, regulisana čl. 231 i 232 ZIP-a.

Član 231 govori

- o uslovima za određivanje izvršenja kada radi obezbjeđenja nenovčanog izvršenja koje se ne može obezbijediti predbilježbom u javnoj knjizi, sud može **na osnovu presude donesene u parničnom postupku** odrediti prethodno izvršenje, ako tražilac izvršenja učini vjerovatnim opasnost da bi se zbog odgode izvršenja dok presuda ne postane izvršna, izvršenje onemogućilo ili znatno otežalo, te ako da obezbjeđenje za štetu koje bi izvršenik mogao pretrpjeti zbog takvog izvršenja.

Član 232 govori

- o postupku po prijedlogu za prethodno izvršenje. Ono govori o obavezi suda da održi ročište radi rasprave o prijedlogu i obezbjeđenju, o mogućnostima suda da odredi po slobnoj ocjeni visinu obezbjeđenja i rok u kojem treba biti dato, ako prihvati prijedlog za izvršenje, te da se ne može započeti sa sprovođenjem izvršenja, dok obezbjeđenje ne bude dato.

Ako ne bude dato, sud će obustaviti izvršenje.

Takodje na zahtjev izvršenika, koji učini vjerovatnim da bi zbog izvršenja pretrpio nenadoknadivu ili teško nadoknadivu štetu, sud može odbiti prijedlog za izvršenje ili njegovo odbijanje usloviti davanjem primjerenog obezbjeđenja u određenom roku.

9.6. Obezbjeđenje prethodnim mjerama

U glavi 29 govori se o obezbjeđenju prethodnim mjerama. Ovo poglavlje obuhvata članove 233 do 240 Zakona o izvršnom postupku.

Član 233. određuje uslove za određivanje prethodne mjere.

Ova prethodna mjera će biti određena radi obezbjeđenja novčanog potraživanja **na osnovu odluke suda ili upravnog organa koja nije postala izvršna, poravnana zaključenog pred sudom ili organom koji odlučuje u upravnom postupku, ako potraživanje koje je u njemu utvrđeno još uvijek nije dospjelo.**

Uz to, sud će na osnovu ovih isprava odrediti prethodnu mjeru **ako predlagač obezbjeđenja učini vjerovatnom opasnost da bi se bez tog obezbjeđenja onemogućilo ili znatno otežalo ostvarenje potraživanja.**

Član 234 govori o situacijama **kada je opasnost pretpostavljena,** što ne spominju odredbe ZPP-a u RS i FBiH.

Ove pretpostavke su taksativno navedene, pa se smatra da opasnost postoji, ako je određivanje prethodne mjere predloženo na osnovu:

- rješenja o izvršenju na osnovu vjerodostojne isprave protiv kojeg je blagovremeno podnesen prigovor,
- presude donesene u krivičnom postupku o imovinsko-pravnom zahtjevu protiv koje je dozvoljeno ponavljanje krivičnog postupka,
- odluke koja se mora izvršiti u inostranstvu,
- presude na osnovu priznanja protiv koje je izjavljena žalba

- poravnanja zaključenog pred sudom ili organom koji odlučuje u upravnom postupku, koje se pobija na način predviđen zakonom.

U situacijama iz tačaka 4. i 5. predviđeno je da **sud može** na prijedlog protivnika obezbjeđenja prethodnu **mjeru usloviti davanjem obezbjeđenja** od strane predlagača obezbjeđenja **za štetu** koje bi protivnik obezbjeđenja mogao pretrpjeti njenim određivanjem.

Dakle, ova situacija je na određen način slična jemstvu iz člana 269 stav 2 ZPP-a.

Član 235. govori o obezbjeđenju potraživanja povremenih davanja, čije rate nisu dospjele.

Tako obezbjeđenje prethodnom mjerom za nedospjele rate potraživanja po osnovu zakonskog izdržavanja, po osnovi naknade štete za izgubljeno izdržavanje, zbog smrti davaoca izdržavanja i po osnovu naknade štete, zbog narušenja zdravlja ili umanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti, **određuje se samo za rate koje će dospjeti u jednoj godini.**

U ovim slučajevima se **pretpostavlja da opasnost postoji**, ako se protiv protivnika obezbjeđenja već moralo voditi izvršenje radi naplate dospjele rate ili je takvo izvršenje predloženo.

Članom 236. regulisano je koje sve vrste prethodnih mjera sud može odrediti, te su one taksativno nabrojane, uz pozivanje na primjenu člana 225 Zakona o izvršnom postupku.

Takodje je predviđeno da sud može, na prijedlog predlagača obezbjeđenja, prema potrebi odrediti dvije ili više prethodnih mjera, te eventualno uz prethodnu mjeru i privremenu mjeru.

Određeno je da sprovođenjem prethodne mjere predlagač obezbjeđenja stiče založno pravo na predmetu obezbjeđenja.

Član 237. govori o prodaji zaplijenjenih potrebnih stvari i prenos potraživanja protivnika obezbjeđenja, na način koji se može smatrati gotovo identičnim sa situacijama predviđenim u članu 273. Zakona o parničnim postupcima RS i FBiH.

Član 238. govori o rješenju o određivanju prethodne mjere, što je analogno situaciji iz člana 279. ZPP-a RS i FBiH.

Međutim, ovaj član navodi da određena prethodna mjera može trajati najduže do proteka 8 dana nakon nastupanja uslova za izvršenje, što je različito u odnosu na rješenja iz ZPP-a RS i FBiH.

Dalje, sud na prijedlog predlagača obezbjeđenja, koji je podnesen prije isteka vremena za koje je mjera određena, može produžiti to vrijeme, ako ona protekne prije no što odluka na osnovu koje je određena prethodna mjera postane izvršna, uz uslov da se nisu promijenile okolnosti pod kojima je mjera određena.

Kao i u članu 279 stav 4 ZPP-a RS i FBiH i ovaj član predviđa da rješenje o određivanju prethodne mjere mora biti obrazloženo.

Sljedeći član 239. govori o ukidanju prethodne mjere.

Tako predviđa mogućnosti kada će sud na prijedlog protivnika obezbjeđenja **obustaviti postupak i ukinuti sprovedene radnje**, pa su predviđene identične situacije kao u članu 285 stav 3 ZPP-a RS i FBiH, ali uz to predviđa i situaciju kada je odluka na osnovu koje je prethodna mjera određena ukinuta povodom pravnog lijeka, odnosno ako sudsko poravnanje na osnovu kog je prethodna mjera određena bude stavljena van snage.

Sud će takođe obustaviti postupak i ukinuti sve sprovedene radnje, ako u roku od 8 dana od dana proteka vremena za koje je prethodna mjera određena, ne bude udovoljeno uslovima za prinudno izvršenje.

O troškovima prouzrokovanim odlukama o obustavljanju postupka i ukidanju, u ovom članu je regulisano na identičan način kao u stavu 4 člana 285 ZPP-a.

Međutim, uz to predviđeno je da u ovom slučaju **protivnik obezbjeđenja može protiv predlagača obezbjeđenja tražiti nadoknadu štete u postupku obezbjeđenja**, najkasnije u roku od 30 dana od završetka postupka, a nakon toga u parnici.

U postupku obezbjeđenja postojanje visine te štete utvrđuje sud rješenjem na prijedlog protivnika obezbjeđenja, a prigovor protiv ovog rješenja zadržava izvršenje.

Ovu situaciju naknade štete već u postupku obezbjeđenja ne predviđa ZPP.

Član 240. govori o **obustavi postupka i ukidanju sprovedenih radnji**, ako se pretpostavke za izvršenje radi naplate obezbjeđenog potraživanja ispune prije isteka vremena za koje je određena prethodna mjera, na prijedlog protivnika obezbjeđenja i ako predlagač obezbjeđenja ne podnese prijedlog za izvršenje u roku od 15 dana od nastupanja tih uslova.

Sve ove posebne mogućnosti obustave postupka i ukidanja rješenja o prethodnoj mjeri obezbjeđenja mogli bi se podvesti pod stav 2 člana 285 ZPP-a RS i FBiH, koji kaže

da će se postupak obustaviti i ukinuti provedene radnje, ako su se okolnosti kasnije promijenile tako da ta mjera više nije potrebna.

9.7. Privremene mjere

Posljednje poglavlje 30 u članovima 241 do 255. govori o privremenim mjerama.

Ove privremene mjere mogu se predložiti prije pokretanja i tokom sudskog ili upravnog postupka, te nakon završetka tih postupaka, sve dok izvršenje ne bude sprovedeno.

Dakle, radi se o analognoj situaciji iz člana 286. stav 1. ZPP-a RS i FBiH, osim što ovaj član ne predviđa takve mogućnosti u upravnom postupku.

Stav 2 čl. 241 određuje šta u prijedlogu za određivanje privremene mjere mora biti istaknuto, odnosno šta prijedlog mora sadržati.

Može se zaključiti da je ovo identično regulisano kao u članu 276 stav 3 ZPP-a RS i FBiH.

Sljedeći član 242 ZIP-a navodi šta rješenje o određivanju privremene mjere mora da sadrži.

I ovo je na identičan način regulisano članom 279 stav 1 ZPP-a RS i FBiH, s tim što se ovaj član poziva na odgovarajući način na primjenu odredaba zakona koji se odnosi na rješenje o izvršenju.

Dalje, član 243. ZIP-a određuje karakter privremene mjere, definišući da se privremena mjera može odrediti i **radi obezbjeđenja nedospjelih i uslovnih potraživanja**, te da privremena mjera nije dozvoljena, ako postoje uslovi za određivanje prethodne mjere kojom se može postići ista svrha obezbjeđenja.

Kad se može odrediti prethodna mjera navedeno je u ranijem tekstu.

Što se tiče pravnih lijekova, predviđeno je da se protiv privremene mjere može izjaviti **prigovor u roku od 3 dana** od dana dostavljanja rješenja, o kome odlučuje Apelacioni sud u roku od 8 dana.

Na prigovor se ne dostavlja odgovor i prigovor ne odlaže izvršenje rješenja.

Tekst zatim govori o **privremenim mjerama radi obezbjeđenja novčanog potraživanja.**

U uslovima za određivanje ove privremene mjere određeno je na identičan način kao u članu 269 stav 1 i 2 ZPP-a,

- da se ova mjera određuje ako predlagač obezbjeđenja učini vjerovatnim postojanje potraživanja i opasnost da će bez takve mjere protivnik obezbjeđenja spriječiti ili znatno otežati naplatu potraživanja, time što će svoju imovinu otuđiti, prikriti ili na drugi način njom raspolagati.

Međutim, za razliku od ZPP-a predviđene su situacije kada predlagač obezbjeđenja ne mora dokazivati postojanje opasnosti iz ranijeg stava, ako učini vjerovatnim da bi predloženom mjerom protivnik obezbjeđenja pretrpio samo neznatnu štetu.

Takodje je predviđeno da se smatra da **opasnost postoji**, ako bi se potraživanje imalo ostvariti u inostranstvu.

Član 246 govori o vrstama privremenih mjera radi obezbjeđenja novčanog potraživanja.

Ove **mjere nisu taksativno nabrojane**, nego je određeno da se može odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha obezbjeđenja, te su navedene najčešće mogućnosti.

O ovim mogućnostima je određeno na sličan način kao i u članu 271 ZPP-a RS i FBiH.

Osim toga, u istom članu je navedeno da se privremenom mjerom ne stiče založno pravo, a zatim i kada se zabrane smatraju provedenim, što je opet regulisano na sličan način kao u stavu 3 i 4 člana 271 ZPP-a.

U istom članu govori se o mogućnosti da predlagač obezbjeđenja od dužnika protivnika obezbjeđenja, odnosno pravnog lica koje obavlja poslove platnog prometa **može tražiti u parnici nadoknadu štete koju su mu nanijeli postupivši protivno zabrani – mjeri**, što je regulisano na sličan način članom 287 ZPP-a.

Dalje, Zakon govori o privremenim mjerama radi obezbjeđenja nenovčanog potraživanja.

S tim u vezi **član 247 određuje uslove za određivanje privremene mjere.**

Uslovi su identični uslovima iz člana 269 stav 1 ZPP-a.

Medjutim, ZIP predviđa da se privremena mjera može odrediti i kad predlagač obezbjeđenja učini vjerovatnim da je mjera potrebna da bi se spriječilo nasilje ili nastanak nenadoknadive štete.

Ovo je predviđeno kao samostalan uslov za određivanje privremene mjere.

On se poziva i na analognu primjenu uslova za određivanje privremene mjere iz člana 245 stav 2 i 3 (nije potrebno dokazivati opasnost da će bez takve mjere potraživanje biti spriječeno ili znatno otežano, ako se učini vjerovatnim da bi predloženom mjerom protivnik obezbjeđenja pretrpio samo neznatnu štetu i smatra se da opasnost postoji ako bi se potraživanje imalo ostvariti u inostranstvu).

Član 248 određuje vrste privremenih mjera, radi obezbjeđenja nenovčanog potraživanja

Ove mjere takođe **nisu taksativno nabrojane**, nego je određeno da se može odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha obezbjeđenja, te su istaknute naročite-najčešće situacije, slično kao u članovima 271 i 272 ZPP-a RS.

U ovom članu se govori i o dejstvima zabilježbe zabrane otuđenja i opterećenja nepokretnosti.

Tako predviđa, da je dejstvo u tome što se upisima obavljenim u zemljišnoj knjizi na osnovu dobrovoljnog raspolaganja protivnika obezbjeđenja nakon upisa zabilježbe zabrane, mogu steći u odnosu prema predlagaču obezbjeđenja kakva prava na nepokretnosti ili prava na njoj upisana, samo ako predlagač obezbjeđenja bude pravosnažno odbijen sa svojim zahtjevom u postupku, koji je pokrenuo radi ostvarenja potraživanja, za čije obezbjeđenje je zabilježba upisana.

Na osnovu izvršne isprave, stečene u postupku koji je pokrenuo protiv protivnika obezbjeđenja, radi ostvarenja potraživanja za čije je obezbjeđenje zabilježba zabrane upisana, te dokaza da je lice koje je steklo određeno pravo na nepokretnosti ili pravu upisanom na nekretnini na osnovu dobrovoljnog raspolaganja protivnika obezbjeđenja, to pravo steklo nakon upisa zabrane, predlagač obezbjeđenja može izravno protiv tog lica tražiti izvršenje, radi ostvarenja svog prava utvrđenog izvršnom ispravom.

Ovdje je predviđeno i dejstvo zabrane u tom smislu što lica kojima je zabrana izrečena odgovaraju predlagaču obezbjeđenja za štetu koji su mu nanijeli time što su nakon dostave zabrane postupili protivno toj zabrani.

Ova situacija je slična situaciji iz člana 287 ZPP-a.

U ovom članu ZIP-a stoji takodje da privremene mjere ne smiju u cjelosti obuhvatiti zahtjev koji se njima obezbjeđuje, što je identičan stav člana 272 stav 3 ZPP-a.

Dalje, Zakon govori o mogućnostima obezbjeđenja umjesto privremene mjere.

Ovo je **regulisano članom 249** te se radi o identičnoj situaciji iz člana 284. ZPP-a, uz jedinu razliku da ZPP govori o jemstvu, a ZIP o “određenom obezbjeđenju”.

U ZIP-u je navedeno i da će u slučaju da protivnik obezbjeđenja dá obezbjeđenje, sud obustaviti postupak obezbjeđenja i ukinuti sprovedene radnje, o čemu je takođe bilo govora u komentaru članu 284. ZPP-a.

ZIP predviđa posebno **u članu 250 obezbjeđenje kao uslov za određivnje privremene mjere**, što bi se po novom Zakonu o parničnom postupku uporedilo sa jemstvom predviđenim u članu 269. stav 2. ZPP-a.

U ZIP-u stoji da sud može na prijedlog predlagača obezbjeđenja odrediti privremenu mjeru kad nije učinio vjerovratnim postojanje potraživanja i opasnost, ako prethodno u roku koji mu je sud odredio, da obezbjeđenje za štetu koja bi protivniku obezbjeđenja mogla nastati određivanjem i sprovođenjem privremene mjere.

Ako predlagač obezbjeđenja ne da obezbjeđenje, sud će odbiti prijedlog za obezbjeđenje.

Čini se da je u ZIP-u ova odredba jasnija u odnosu na član 269 stav 2 ZPP-a, jer sasvim jasno ne zahtijeva utvrđivanje vjerovratnim postojanje potraživanja i opasnost da će ono biti osuđeno ili znatno otežano u slučaju kad se daje jemstvo.

U novim rješenjima ZPP-a, jemstvo bi se pojavilo kao obavezan treći kumulativni uslov iz člana 269., ali pod pretpostavkom da se učini vjerovratnim nastanak štete protivniku obezbjeđenja provođenjem mjere obezbjeđenja.

Stav 2 člana 250 ZIP-a predviđa da se na prijedlog protivnika obezbjeđenja može odrediti ovo obezbjeđenje (jemstvo) i onda kad je predlagač obezbjeđenja učinio vjerovratnim postojanje potraživanja i opasnost.

Zapravo, ovaj drugi stav člana 250. ZIP-a, predviđa situaciju određivanja obezbjeđenja (jemstva) zbog štete protivniku predlagača i kada su svi uslovi iz člana 269. ZPP-a ispunjeni, iz razumljivih razloga zaštite od štete protivnika obezbjeđenja.

U ovoj situaciji, koja nije obavezna, bila bi ispunjena kumulativno sva tri uslova (vjerovatnost potraživanja, opasnost i davanje jemstva).

ZIP i dalje određuje da se ovo obezbjeđenje (jemstvo) određuje do isteka roka do kojeg protivnik obezbjeđenja može u postupku obezbjeđenja zatražiti nadoknadu štete.

Član 251. ZIP-a predviđa takođe mogućnost određivanja više privremenih mjera ako je to potrebno.

Član 252. govori o obavezi da se odredi vrijeme za koje se određuje privremena mjera, odnosno trajanje te mjere, uz mogućnost da sud produži trajanje privremene mjere, ako je to potrebno, te da se ovakav prijedlog može podnijeti samo prije nego što protekne vrijeme za koje je privremena mjera određena.

Ovo upućuje na odredbe članova 280 i 281 ZPP-a.

Sljedeći član 253. ZIP-a govori o ukidanju privremene mjere, upućujući na rješenja iz člana 285 stav 1 i stav 2 ZPP-a.

Na kraju ZIP govori u članu 254 o naknadi štete protivniku obezbjeđenja koja mu je nanesena privremenom mjerom, upućujući na identičnu situaciju iz člana 288. ZPP-a.

Iz ovog kratkog pregleda odredaba Zakona o izvršnom postupku u Brčko Distriktu BiH, mogao bi se u prvi mah izvesti generalan zaključak da ne postoje velike suštinske razlike između rješenja predviđenih odredbama novih Zakona o parničnom postupku RS i FBiH i Zakona o izvršenju Brčko Distrikta i da se tumačenja mnogih instituta mogu u suštini identično primijeniti.

Međutim, jasno je da razlike postoje, te se one odnose na nadležnost suda, različitosti uslova kod određivanja prethodnih i privremenih mjera u zavisnosti od faze postupka u kom se raspravlja o potraživanju koje se obezbjeđuje, te određenim manjim razlikama u postupku odlučivanja.

Razlike su I u tome što Zakon o izvršnom postupku Brčko Distrikta praktično predstavlja još uvijek oličenje ranije važećih Zakona o izvršnom postupku na području RS i FBiH.

No, bez obzira na to, smatramo da je ovaj modul svakako u elementarnoj analizi predviđenih zakonskih rješenja iz Zakona o parničnom postupku RS i FBiH, uz poštovanje evidentnih razlika, suštinski primjenjiv i na postupke obezbjeđenja koja sprovode sudovi Brčko Distrikta.

This project is funded by
the European Union